.doc in alpha 豆丁

特别说明

此资料来自豆丁网(http://www.docin.com/)

您现在所看到的文档是使用**下载器**所生成的文档

此文档的原件位于

http://www.docin.com/p-109150467.html

感谢您的支持

抱米花

http://blog.sina.com.cn/lotusbaob

.doc in alpha 豆丁

تۈزگۈچى: مەھەممەت رەھىم

ئۇيغۇرچە-قازاقچە ماقال-تەمسىللەر

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

1979- يىلى 2- ئاي

e-كىتاپ تاييارلىغۇچى: ئىلھام نىزام

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

تەھرىر دىن

«ئۇيغۇر خەلق ماقال-تەمسەللىرى» 1957-يىلى شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنغان ئىدى، بۇنى نەشرگە تەييارلىغۇچى ھەجىم جەھەتتىن يەنە بىر قۇر تولۇق-لىدى، مەزمۇن جەھەتتىن مۇئاپىق تۇرلەرگە ئايرىپ چىقتى. بىز بۇ قېتىم مۇشۇ يېڭى نۇسخىسىنى قايتا نەشر قىلدۇق. خەلق ئارىسىدا تارقىلىپ يۈرگەن ماقال-تەمسەللەردىن بۇ توپلامغا كىرمەي قالغانلىرى يەنە بولۇشى مۇمكىن، ماقال-تەمسەللەرنىڭ رەتلىنىشى، ماۋزۇلارغا ئايرىلىشى ۋە باشقا جەھەتلەردە پۈتەرسىز-لىكلەرنىڭ بولۇشىمۇ ئېھتىمال. كىتاپخانىلارنىڭ پىكىر ۋە تەكلىپ بېرىشىنى قارشى ئالىمىز.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

مۇندەرىجە

ماقال ـ تەمسىللەر ھەققىدە..... 1
1. ۋەتەن، خەلق، ئىل ـ يۇرت توغرىسىدا..... 1
2. ئىتتىپاقلىق، ئوملۇق ۋە يەككىلىك توغرىسىدا 5
3. دوستلۇق ۋە دۇشمەنلىك توغرىسىدا..... 11
4. باتۇرلۇق، مەرتلىك ۋە قورقۇنچاقلىق توغرىسىدا..... 18
5. ئىلىم ـ پەن، ھۇنەر ۋە نادانلىق توغرىسىدا 24
6. ئەقىل ـ ئىدراك، پەم ـ پاراسەت ۋە ئەخمەقلىق توغرىسىدا..... 30
7. ئىش ـ ئەمگەك ۋە ھورۇنلۇق توغرىسىدا..... 42
8. دېخانچىلىق، باغۋەنچىلىك ۋە چارۋىچىلىق توغرىسىدا..... 54
9. ۋاقىت، مەزگىل ۋە تەبىەت ھادىسىلىرى توغرىسىدا..... 60
10. راستچىللىق ۋە يالغانچىلىق توغرىسىدا..... 65
11. كەمتەرلىك، تەكەببۇرلۇق ۋە ماختانچاقلىق توغرىسىدا..... 70

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

12. ھۇشيارلىق، ئېھتىياتچانلىق ۋە بىپەرۋالىق توغرىسىدا 76
13. ئىقتىساتچىللىق ۋە ئىسراپچىلىق توغرىسىدا 81
14. ئۇيات - نومۇس توغرىسىدا 85
15. سەۋرى - تاقەت، چىدام - غەيرەت ۋە ئالدىراڭغۇلۇق توغرىسىدا 87
16. ئارزۇ - ئۈمىت ۋە ئىشەنچ توغرىسىدا 93
17. قەدىر - قىممەت ۋە ئىززەت - ئابروي توغرىسىدا 96
18. بەخت - تەلەي ۋە تەۋەككۈلچىلىك توغرىسىدا 102
19. ياشلىق ۋە قېرىلىق توغرىسىدا 106
20. ئازلىق، سالامەتلىك، كېسەللىك ۋە ئولۇم - بېشىدىم توغرىسىدا 113
21. تىل ۋە گەپ - سوز توغرىسىدا 119
22. تىنچلىق - ئامانلىق ۋە خاتىرجەمسىزلىك توغرىسىدا 131
23. ھەمكارلىق، ئادەمگەرچىلىك ۋە نائەھلىلىك توغرىسىدا 134
24. مىجەز، خۇلق ۋە كىشى تەبىئىتى توغرىسىدا 140
25. ياخشىلىق ۋە يامانلىق توغرىسىدا 151
26. تۇرلۇك جىسمانى ئەيىپلەر توغرىسىدا 160
27. ئەدەپ - ئەخلاق ۋە تەربىيە توغرىسىدا 164

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

28. زىبا ـ زىننەت ۋە ياسانچۇقلۇق توغرىسىدا 167
29. ئىشقىي ـ مۇھەببەت ۋە چىراي توغرىسىدا 170
30. ئائىلە ـ تۇرمۇش توغرىسىدا..... 177
31. ئاتا ـ ئانا، تۇرۇق ـ تۇققان ۋە خوللۇم ـ خوشنا توغرىسىدا 186
32. توي ـ توكۇن ۋە مېھماندوستلۇق توغرىسىدا 194
33. سەپەر ۋە يولداشلىق توغرىسىدا..... 200
34. غېرىپلىق، مۇساپىرلىق ۋە يىتىملىك توغرىسىدا 203
35. تاماق ۋە يىمەك ـ ئىچمەك توغرىسىدا..... 206
36. ھايۋانات ۋە نەرسىلەر توغرىسىدا..... 210
37. ئېزىش ـ ئېزدىلىش ۋە قارشىلىق تۇغرىسىدا 217
38. بايلىق ۋە كەمبەغەللىك توغرىسىدا..... 235
39. بەتنىيەتلىك، مەككارلىق ۋە پىتنە ـ ئىغۋا توغرىسىدا..... 247
40. سېخىلىق، بېخىللىق، ئاچكۆزلۈك ۋە ئىنساپ توغرىسىدا..... 251
41. كەسپ، سودا ـ سېتىق ۋە ئېلىش ـ بېرىش مۇناسىۋەتلىرى توغرىسىدا..... 261
42. تۇرلۇك پەندى ـ نەسىھەتلەر 273
43. ئوغرىلىق ۋە قاتىللىق توغرىسىدا..... 177
44. دىنىي ئېتىقات ۋە موللا توغرىسىدا 281
45. يۇقۇرى تەبىقىنىڭ ماقال ـ تەمسىللىرى..... 286
46. ۋە باشقىلار..... 292

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ماقال - تەمسىللەر ھەققىدە

ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدىبىياتى ئۇزىنىڭ بايلىغى، خىلمۇ - خىللىغى ۋە تارىخىي ئەھمىيىتى بىلەن قىممەتلىك مىللى مىراسلىرىمىزدىن بىرى بولۇپ كەلدى. ئېغىز ئەدىبىياتىمىزنىڭ مۇھىم تەركىۋىي قىسمى بولغان ماقال - تەمسىللەر مول ۋە چوڭقۇر مەزمۇنغا ئىگە، ئۇ، خەلق ئارىسىدا ئەڭ كەڭ تارقالغان. ماقال - تەمسىللەر خەلقنىڭ ئوتمۇشتىكى ھاياتىنى، دۇنياقارىشىنى، پەزىلەتلىرىنى، ئورپ - ئادەتلىرىنى ۋە مىجەز - خۇلقىنى ئەكس ئەتتۇرگەنلىگى ئۇچۇن شۇ خەلقنىڭ تارىخىنى ئۇگىنىشتە زور ئەھمىيەتكە ئىگە. مەشھۇر ئۇيغۇر ئالىمى مەخمۇت قەشقىرىنىڭ 11 - ئەسىردە يېزىلغان «دىۋانۇ لۇغاتىت تۇرك» ناملىق كىلاسسىك ئەسىرىدە خەلق ماقال - تەمسىللىرىگە خېلى كوپ ئورۇن بېرىلگەن. بىز ھازىر ئىشلىتىپ كېلىۋاتقان ماقال - تەمسىللەرنىڭ بىرمۇنچىسى شۇ كىلاسسىك ئەسەردە ئۇچرىتىمىز. مەسىلەن،

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاش تاتىغى تۇز.
(ئاشنىڭ تەمى تۇزىدىن).

بورنىڭ ئورتاق، قۇزغۇنىڭ يىغاچ باشىدا.
(بورە تاپسا تەڭ ئورتاق، قاغا تاپسا دەرەخ ئۈچىدا).

ئالدىمچى ئارسلان، بېرىمچى سىچقان.
(ئالغۇچى ئارسلان، بەرگۈچى چاشقان).

ئاتاسى ئاچىغ ئالما يىسە، ئوغلىنىڭ تىشى قامار.
(ئاتىسى ئالما يىسە، ئوغلىنىڭ چىشى قاماپتۇ).

دېمەك، بۇ ماقال ـ تەمسىلەرنىڭ بىرقانچە ئەسىر بۇرۇن كېلىپ چىققانلىقىغى مەلۇم. ماقال ـ تەمسىلەرنىڭ بەزىلىرىنى ئۇنىڭ مەزمۇنىغا قاراپ پەيدا بولغان دەۋرىنى مۇلچەرلەشكە بولىدۇ، لېكىن كۆپچىلىگىنى مۇلچەرلەش مۇمكىن ئەمەس.

ماقال ـ تەمسىلەر ھەرىكمىنىڭ قۇرۇق، خىيالى ئىزلىنىشى بىلەن توقۇلغان بولماي، بەلكى تۇرمۇشتىكى تۈرلۈك ھادىسىلەردىن ھاسىل بولغان تەجرىبىلەرنىڭ خۇلاسە قىلىنىشىدىن مەيدانغا كەلگەن. ماقال ۋە تەمسىلەردە خەلقنىڭ قىممەتلىك تەجرىبىلىرى، دانىش ـ

ئۈگۈت
Ugut.cn

مەنلىگى ۋە ئوتكۇر مۇلاھىزىلىرى ئىزھار قىلىنىدۇ كۇرەش ۋە ئەمگەك قىلماي تۇرۇپ، بەختكە ۋە پاراۋان تۇرمۇشقا يەتكىلى بولمايدىغانلىغىنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ. كىشىلەرنى ۋىجدان، نومۇس ۋە ئادەمگەرچىلىك بىلەن ياشاشقا، بىلىم، ئەقىل، چىدام، غەيرەت ۋە ياخشى خۇلق ئىگىسى بولۇشقا ئۇندەيدۇ.

ماقال-تەمسىللەر سىنىپىي جەمىيەتتە بىرلا سىنىپنىڭ مۇلكى بولۇپ قالمىدى. ئۇنىڭ ئىچىدە سىنىپىي كۇرەشنىڭ ھەر خىل شەكىللىرىنى، تۇرلۇك ئىجتىمائى قاتلاملارنىڭ مەنپەئەتىنى ئىپادىلەيدىغان پىكىر-ئۇقۇملار بار. كەڭ ئەمگەكچىلەر ئاممىسى ئۇزلىرىنىڭ ماقال-تەمسىللىرىدە ئالدامچىلىققا ۋە قۇل قىلىشقا ئىنتىلىدىغان ئەزگۈچىلەردىن، تەييارتاپلاردىن، ئاچكۈزلەردىن نەپرەتلىنىدۇ ۋە ئۇلارنى زاڭلىق قىلىپ كۇلىدۇ. مەسىلەن،

بېرىشتە سانىغى توققۇز،
ئېلىشتا سانىغى ئوتتۇز.

دادام مازارغا شەيخ،
مەن تەييارغا (شەيخ).

ئوڭدا ياتقان گىردە يەپتۇ،
كەتمەن چاپقان جىگدە.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

قىرىق ئاغىچا ئاچتىن ئولۇپتۇ.

ماقال ـ تەمسىللەرنىڭ بەزىلىرى ئىپكىسىپلاتاتور ـ لارنىڭ، پەسكەش ۋە خۇراپىي ئادەملەرنىڭ كۆزقاراش ـ لىرىنى، پىكىر ـ پاراسەتلىرىنىمۇ ئىپادىلەيدۇ. مەسىلەن،

ئىرىقنىڭ يېنىنى ئال،
چاكارنىڭ جېنىنى (ئال).

قۇرۇم يىغىلىپ تاش بولماس،
قۇرۇل يىغىلىپ باش (بولماس).

خوتۇن كىشىنىڭ چېچى ئۇزۇن، ئەقلى قىسقا.

ئىت ۋاپا، خوتۇن جاپا.

www.docin.com

بىزنىڭ سوتسىيالىستىك جەمئىيىتىمىزدە مۇنداق ماقال ـ تەمسىللەر بارغانسېرى ئاز كۆچىنى يوقاتماقتا.

ماقال ـ تەمسىللەر خەلق تەرىپىدىن ئىجات قىلىنغان، تىلىمىزغا ئالاھىدە ئىنىقلىق ۋە مەزمۇن بېرىدىغان مۇھىم تىل بايلىغىمىز بولۇپ ھىساپلىنىدۇ. ئۇ، تۇرمۇشتىكى تۈرلۈك ۋەقە، ھادىسىلەرگە تەدبىق قىلىنىدىغان چۆچۈر مەنىلىك، قىسقا گەپلەر بولغانلىقى ئۈچۈن جانلىق تىلىمىزدا ناھايىتى كوپ ئىشلىتىلىدۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

مەسىلەن، يەرنى ئۇرغۇتلاشنىڭ ئەھمىيىتى توغرىسىدا ئۇرغۇن سوزلەشنىڭ ئورنىغا "يەر تويمىغۇچە ئەل تويماس" دېگەن ماقالنى ئىشلەتسەك، گېپىمىز يىغىنچاق ۋە مەزمۇنلۇق بولىدۇ. شۇڭا خەلق ماقال ـ تەمسىللىرىنى ئۇلۇغ يازغۇچى ماكسىم گوركىي ئاھايىتى يۇقىرى باھالاپ مۇنداق دېگەن ئىدى:

"ئومۇمەن ماقال ـ تەمسىللەر ئەمگەكچىلەر ئىممىد ـ سىنىڭ پۈتۈن تۇرمۇش ۋە ئىجتىمائى، تارىخىي تەجرىبىلىرىنى نەمۇنىلىك سۇرەتتە شەكىللەندۈرىدۇ. يازغۇچى سوزلەرنى خۇددى مۇشتۇمنى تۈككەندەك ئىخچام قىلىشقا ئۇگىتىدىغان مۇنداق ماتېرىيال بىلەن تونۇشۇشى كېرەك".

قەدىمقى ئۇيغۇر كىلاسسىك يازغۇچى ۋە شائىر ـ لىرىمىزنىڭ ئەسەرلىرىنى ئۇقۇغان چېغىمىزدا، شۇلارمۇ ماقال ـ تەمسىللەردىن پايدىلانغانلىقىنى ئۇچرىتىمىز. هازىرقى دەۋردىكى يېڭى شېئىرىيىتىمىزگە نەزەر سالساق، بۇنىڭ مىساللىرى تولۇپ يېتىپتۇ.

بىز پەقەت تالانتلىق ئۇيغۇر شائىرى تېيىپجان ئېلىيوپنىڭ ئۇز ئىجادىيىتىدە خەلق ماقال ـ تەمسىل ـ لىرىدىن ماھىرلىق بىلەن پايدىلىنىپ كەلگەنلىگىنى مىسال قىلىپ ئوتسەك بولار:

"باشقا ئوي باردۇر ئۇنىڭ كۆڭلىدە،
سەككىز دېمەكلار سانىماي تۇرۇپ".

«سارىيە» دىن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

"ئۇزگە يۇرتتا شاھى تون ئىچرە قورۇنغان تەنلىرىم
ئوز ئېلىمدە يايرىغاي كىيسەم كۇلاھۇ-جەندەمەن".
«ۋەتەن ھەققىدە غەزەل»دىن.

"قۇترىدى ھە دەپ شاپاشلاپ، ھۇرپىيىپ دەھشەت سېلىپ،
دىيىشىپ: "بازار شۇنىڭ كىم ماڭسا چاققان ئالدىدا".
«يېڭى پەرمان ئالدىدا»دىن.

تېيىپجان ئېلىيوپ خەلق قوشاقلىرىنى، ماقال-تەمسىللىرىنى، رىۋايەتلىرىنى ياخشى ئۇگەنگەنلىگى ئۇچۇن، ئۇنىڭدىن كوچۇرمە ۋە ئىجادىي ھالدا پايدىلىنالايدۇ. يۇقۇرىدىكى 2-مىسالدا "كىشى يۇرتىدا سۇلتان بولغىچە، ئوز يۇرتۇڭدا ئۇلتاڭ بول" دىگەن ماقالنى شېىرىي پىكىر بىلەن يۇغۇرۇپ، مەزمۇنلۇق ۋە ئوبرازلىق بىر كۇپلېت شېىر قىلغانلىغىنى كوردۇق. تېيىپجاننىڭ شېىرلىرىدا مۇنداق مىساللار ناھايىتى كوپ.

ئۇنىڭدىن باشقا نۇرغۇن پىشقەدەم ۋە ياش يازغۇچى، شائىرلىرىمىزمۇ خەلق ماقال-تەمسىللىرىدىن ئۇنۇملۇك پايدىلاندى ۋە پايدىلانماقتا.

ماقال-تەمسىللەرنىڭ ئەقلىيە ۋە مەنتىقىلىغى كۇچلۇك بولىدۇ. شۇنىڭ ئۇچۇن ئۇ ھىكمەتلىك سوزلەر دەپمۇ ئاتىلىدۇ. ياخشى تۇزۇلگەن ماقال-تەمسىللەردە سوزلەر شۇنچىلىك ئىخچام ۋە جىپسىلاشقان بولىدۇكى، بىرەر سوزنى قوشۇپ قويۇشقىمۇ، ئېلىۋېتىشكىمۇ ۋە ياكى ئالماشتۇرۇشقىمۇ بولمايدۇ. مەسىلەن، "ھەق ئېگىلەر،

ئۇگۇت
Ugut.cn

سۇنماس"، "ياش توككىچە، مۇشت تۇگ". "مىننەتلىك ئېشىڭدىن قارنىمنىڭ ئېچى ياخشى"، "پۇل تاپقىچە ئەقىل تاپ" دىگەن ماقاللار كوپ يىللىق ئىجتىمائى ئەمىلىيەت خۇلاسىلىرى بولۇپ، ئۇنىڭ ھەر بىرىنى ئادى گەپ بىلەن شەرھىلىسەك، بىرنەچچە جۇملە بولىدۇ.

تەمسىللەر ماقاللاردىن بىرئاز پەرقلىنىدۇ. تۇرمۇشتىكى تۇرلۇك ھادىسىلەرنى، كىشىلەرنىڭ ياخشى-يامان خۇسۇسىيەتلىرىنى ھايۋان ۋە نەرسىلەرنىڭ قىلىقلىرى، تەبىئىتى ۋە ھالىتى بىلەن تەققاس قىلىنغان (سېلىشتۇرۇلغان) ھىكمەتلىك سوزلەر تەمسىل بولىدۇ. تەمسىللەرمۇ تەربىيىۋى ئەھمىيىتى جەھەتتە ماقاللار بىلەن ئوخشاش ئورۇندا تۇرىدۇ. مەسىلەن،

قاغىلار قاق ئېتىدۇ،
ئوز كوڭلىنى شات ئېتىدۇ.

قاغا بالام - ئاپپاق بالام،
كىرپە بالام - يۇمشاق بالام.

چاشقاننىڭ ئولگۇسى كەلسە،
مۇشۇكنىڭ قۇيرۇغىنى چىشلەر.

توشۇك يىرتىقتىن كۇلەر.

بىز ماقال - تەمسىللەردە ھەر خىل بەدىى خۇ-

ئۇگۇت
Ugut.cn

مۇسىيەتلەرنى ئۇچرىتىمىز. بەزى ماقال ـ تەمسىللەر كوچمە مەنىدە بولىدۇ. "تومۇرنى قىزىغىدا سوق" دېگەن ماقال سەندەل ئۇستىدە تۇرغان قىسپ ـ قىزىل چوغدەك تومۇر ـ نىڭ ئوبرازىنى بېرىدۇ. لېكىن بۇ ماقالنىڭ ئاساسىي قىممىتى ئوبراز بېرىشتە ئەمەس، بەلكى ھەر ئىشنى ئوز ۋاقتىدا، كېچىكتۈرمەستىن ئىشلەش لازىملىغىنى چۈشەندۈرىدۇ.

بەزى ماقال ـ تەمسىللەر شەكىل جەھەتتىن شېئىرىيەت يولى بىلەن تۇزۇلگەن بولۇپ، ئۇنىڭدا قافىيە، ۋەزىن ۋە تۇراقلار بولىدۇ. مەسىلەن،

ياماننىڭ ياخشىسى بولغىچە،
ياخشىنىڭ يامىنى بول.
قارىمۇقنىڭ دانىسى بولغىچە،
بۇغداينىڭ سامىنى بول.

پادا باققاندا دوست ئىدۇق،
ياڭاق چاققاندا ئايرىلدۇق.

ئارپا ـ تېرىق ئاش ئىكەن،
ئۇنچە ـ مارجان تاش ئىكەن.

بەزى ماقال ـ تەمسىللەردە شېئىرىي شەكىل بولمىسىمۇ، جۈملە ئىچىدىكى ئىككى سوز باش تەرەپتىن

ئۇگۇت
Ugut.cn

قاپىيىداش بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن،

ئاللا بەرمىگەننى مولللا بەرمەس.

ئويناپ سوزلىسەڭمۇ ئويلاپ سوزلە.

تۇگمىنى كورۇپ، توگىنى كورمەپتۇ.

ماقال ـ تەمسىللەردىكى مۇنداق يۇقۇرى شېئىرىي خۇسۇسىيەت كىشىلەرنىڭ ئەسته ساقلاپ قېلىشىنى ئاساسلاشتۇرىدۇ.

ماقال ـ تەمسىللەر ئۇزۇن تۇرۇش خۇسۇسىيىتىگە ئىگە بۇنىڭ سەۋەبى، بىرىنچىدىن، ئۇزاق تارىخىي جەريانلاردىن بۇيان ئېغىزغا كۆچۈپ يۇرۇپ، تۇرلۇك ئىجتىمائى قاتلام كىشىلىرىنىڭ تەرخىشاش بولمىغان تۇرمۇش چۈشەنچىلىرىنى سىڭدۇرۇۋالغانلىغىدىن بولىدۇ. تۇۋەندىكى 3 ماقالنىڭ 1 ـ قۇرلىرى ئوخشاش بولسىمۇ، 2 ـ قۇرلىرى ئۇزگەرگەن، مەنىسىمۇ بىر بىرىدىن پەرقلەنگەن. مەسىلەن،

تۇيغا بارساڭ تويۇپ بار،
بوز خالتاڭنى قويۇپ بار.

تويغا بارساڭ تويۇپ بار،
بەش بالاڭنى قويۇپ بار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تويغا بارساڭ تويۇپ بار،
تاۋا ـ توقا كىيىپ بار.

ئىككىنچىسى، ھەر يەرنىڭ تۇرمۇش شارائىتى، ئورۇپ ـ ئادىتى ۋە تىل شۇنىلىرى ئاز ـ تولا پەرقلىنىدۇ ـ دىغانلىقى ئۈچۈن بىر مەزمۇندىكى ماقال باشقىچە سوز، ئاتالغۇلار بىلەن تۈزۈلگەن بولىدۇ. مەسىلەن، شىمالىي شىنجاڭدا "ھەسەلنى كوپ يىسەڭ ئەمەن تېتىيدۇ" دىيىلسە، جەنۇبىي شىنجاڭدا "ھالۋىنى تولا يىسەڭ زاڭ تېتىيدۇ" دەپ ئېيتىلغان.

مۇشۇنداق ئىككى خىل سۆزنى بىلەن ئوزگىرىپ، تۇرلۇك شەكىل ئالغان ماقال ـ تەمسىلەر خېلى بار. بۇنىڭ بىرى ئاساس، قالغان خىللىرى ۋاريىانت بولىدۇ. ۋاريىانتلار مەزمۇن جەھەتتە ئوخشاش بولسىمۇ، ئورۇن ۋە پەيتكە قاراپ تاللاپ ئىشلىتىلىدۇ.

يەنە شۇنداق ماقال ـ تەمسىلەرمۇ ئۇچرايدۇكى، دىمەكچى بولغان بىر خىل مەقسەت قارىمۇ ـ قارشى مەز-مۇندا تۈزۈلگەن بولىدۇ. مەسىلەن،

ئاتمىشقا كىرگەن ئاتىدىن ئەقىل سورىما.

چوڭنىڭ ئەقلىمۇ چوڭ.

قىرىق ھۈنەر ـــ ھۈنەر ئەمەس،
ئەسلى ھۈنەر ـــ چويلىچىلىق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئەر كىشىگە يەتمىش تۈرلۈك ھۇنەر ئازە

گەپكە گەپ كەلگەندە ئاتاشقىدىن قايتما.

ئاغزىمغا كەلدى دەپ دېمە،
ئالدىمغا كەلدى دەپ يېمە.

بۇنداق بولۇشى ھەرقانداق ھادىسە ۋە نەرسىنىڭ ئىككى تەرىپى بولغىنى ئۈچۈن كىشىلەر مەسىلىنىڭ قايسى تەرىپىگە دۇچكەلسە، شۇ تۇغرىدا تەجرىبە ھاسىل قىلغان ۋە شۇ مەزمۇندا ماقال كېلىپ چىققان.

بارلىق ماقال ـ تەمسىللەر ئىشلىتىلىشى ۋە تەدـ بىق قىلىنىشى جەھەتتە 3 خىل بولىدۇ: 1 ـ خىل ماقالـ تەمسىللەر ئوزى ئىپادىلىگەن مەقسەت ۋە ھادىسە ئۈچۈنلا ئىشلىتىلىدۇ، باشقا ئەھۋاللارغا تەدبىق قىلىنمايدۇ. مەسىلەن،

كۈچ بىرلىكتە، ئىش ئۇملۇكتە.

يەر ھەيدىسەڭ كۈز ھەيدە،
كۈز ھەيدىمىسەڭ يۈز ھەيدە.

ئېغىرلىق ـــ رەخمانلىق، يېنىكلىك ـــ شەيتانلىق.

2 ـ خىل ماقال ـ تەمسىللەر ئوزى ئىپادىلىگەن ھادىسە ئۈچۈنمۇ، شۇنىڭغا ئوخشايدىغان ھادىسىلەر ئۇـ

ئۈگۈت
Ugut.cn

چۇنمۇ تەدبىق قىلىپ ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن،

ئالماقنىڭ بەرمىگى بار، چىقماقنىڭ چۇشمىگى.

ئوتنى كىم تۇتسا شۇنىڭ قولى كويەر.

قۇرۇق تاغار ئورە تۇرماس.

3 - خىل ماقال - تەمسىللەر ئوزى ئىپادىلىگەن نەرسە ۋە ھادىسىدىن باشقا ئەھۋاللارغا تەدبىق قىلىپ ئىشلىتىلىدۇ. بۇلار ماقال ئەمەس، ئاساسەن تەمسىل بولىدۇ. مەسىلەن،

قازاننىڭ گۇۋاچىسى چومۇچ.

پالتا چۇشكىچە كوتەك ئارام ئاپتۇ.

توخۇ داڭگال چۇشەر، ئوشكە جاڭگال.

www.docin.com

شۇنىمۇ ئېيتىپ ئوتۇش كېرەككى، ماقال - تەمسىللەرنىڭ نۇرغۇنلىرىنى ئېنىق بىر تېمىغا مەنسۇپ دەپ ھوكۇم قىلغىلى بولمايدۇ. تۇرلۇك تەھلىل قىلىش نەتىجىسىدە تۇرلۇك مەزمۇن چىقارغىلى بولىدىغان ماقال - تەمسىللەرمۇ خېلى كۆپ ئۇچرايدۇ. مەسىلەن، "تاز جابدۇغىچە توي تارقاپتۇ" دىگەن ماقالنىڭ ئىنگىسىنى ئاساس قىلغاندا، تۇرلۇك جىسمانى ئەيىپلەر تېمىسىغا كىرىدۇ. جابدۇنۇش، ياسىنىشنى كوزدە تۇتقاندا، زىبا - زىننەت ۋە ياسانچۇقلۇق تېمىسىغا كىرىدۇ. جابدۇغىچە

ئۇگۇت
Ugut.cn

ۋاقىتنى ئۆتكۈزۈۋەتكەنلىكىنى كۆزدە تۇتقاندا، ۋاقىت، مەزگىل تېمىسىغا كىرىدۇ. مۇنداق ماقال - تەمسەللەرنى كۆشلەر تۇرمۇشتا قانداق تەھلىل قىلسا، شۇنداق ئەھۋالغا تەدبىقلاپ ئىشلىتىۋېرىدۇ.

يازغۇچىلار، شائىرلار، ناتىقلار ۋە تەشۋىقاتچىلار خەلق ماقال - تەمسەللەردىن ئورۇنلۇق پايدىلانسا، ئۇلارنىڭ تىلى جانلىق، ئىممىباپ ۋە چۈشىنىشلىك بولىدۇ. ئورۇنلۇق پايدىلانمىسا ياكى خەلق چۈشەنمەيدىغان سۆزلەرنى ئارىلاشتۇرۇپ سۆزلىسە، ئۇنىڭ ئوقۇغۇچى ۋە تىڭشىغۇچىلار ئۈچۈن قانچىلىك پايدىسى بولىدۇ؟ بۇ، خەلق ماقالى بىلەن ئېيتقاندا، "مەزىسى يوق گەپتىن پاقىنىڭ لېشى ياخشى" دېگەندەك ئىش بولۇپ قالىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ماقال - تەمسەللەرنى تاللاپ ئىشلىتىشنى ۋە توغرا ئىشلىتىشنى بىلىشىمىز كېرەك.

بۇ توپلامدىن ئەدەبىي ئىجادىيەتچىلەر، ئاخباراتچىلار، تەشۋىقاتچىلار، تەتقىقاتچىلار ۋە تەرجىمانلارنىڭ پايدىلىنىدىغانلىقىنى كۆزدە تۇتۇپ، ھازىرقى دەۋرىمىزگە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان، ئوتمۇش جەمئىيەتتىكى تارىخىي شارائىتنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان ماقال - تەمسەللەر «يۇقۇرى تەبىقىنىڭ ماقال - تەمسەللىرى» دېگەن ماۋزۇ ئاستىغا، بەزىلىرى ئوز مەزمۇنى بويىچە باشقا ماۋزۇلارغا كىرگۈزۈلدى. ئەگەر بىز ئۇنداق ئەكسىيەتچىل ۋە خۇراپىي مەزمۇندىكى ماقال - تەمسەللەرنىڭ ھەممىسىنى چىقىرىپ

ئۇگۇت
Ugut.cn

تاشلايدىغان بولساق، تارىخنىڭ سەلبى دەرسلىكىلىرىنى ئىنكار قىلغان بولىمىز. گەپ ــ ئۇلاردىن تەڭرا پايدىلىنىشقا باغلىق.

باي ۋە رەڭدار خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىمىزنىڭ ۋە ئۇنىڭ مۇھىم ژانىرى بولغان ماقال ـ تەمسىلىلەرنى تەپسىلاپ رەتلەش، تەھلىل ۋە تەتقىق قىلىش ئىشى مۇھىم ئىلمىي خىزمەت ھېسابلىنىدۇ. بۇ خىزمەت "4 كىشىلىك گۇرۇھ" نىڭ زىيانكەشلىگىگە ئېغىر دەرىجىدە ئۇچرىغان ئىدى. مانا ئەمدى بۇ توسالغۇ سۇپۇرۇلۇپ تاشلىنىپ، بۇ خىزمەتنى دادىللىق بىلەن قولغا ئېلىشنىڭ ياخشى پۇرسىتى كەلدى!

مەن بۇ كىتابقا ئۆزلىرىنىڭ توپلىغان ئازدۇر ـ كۆپتۇر ماقال ـ تەمسىللىرىنى تەقدىم قىلغان يولداشلارغا رەھمەت ئېيتىمەن.

www.docin.com

مەھەممەت رەھىم

1978 ـ يىل 12 ـ ئاي، ئۈرۈمچى.

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

1. ۋەتەن، خەلق، ئەل-يۇرت توغرىسىدا

ئانا يۇرتۇڭ ئامان بولسا،
رەڭگى - رويۇڭ سامان بولماس.

ئاتاڭنىڭ بالىسى بولغىچە،
ئەلنىڭ بالىسى بۆل.

ئاتاڭ ئولسە ئولسۇن،
ئاتاڭنى كۆرگەنلەر ئولمىسۇن.

www.docin.com

دىلى ئوچۇقنىڭ قولى ئوچۇق،
ئەل سويگەنىڭ يولى ئوچۇق.

خەلق ئېيتماس، ئېيتسا خاتا ئېيتماس.

كىشىنىڭ يۇرتىدا سۇلتان بولغىچە،
ئوز يۇرتۇڭدا ئۇلتاڭ بول.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سەن تاش سانىساڭ،
خەلق قۇم سانايدۇ.

يارىڭنى گۈل ئارىسىدىن ئىزلە،
ئەركىڭنى ئەل ئارىسىدىن.

يېرى بايىنىڭ ئېلى باي.

يولىدىن ئازسىمۇ، يۇرتىدىن ئازمايتۇ.

يۇرت ئىشىگى كەڭ.

يۇرت قوغدىساڭ ئوسەرسەن،
قوغدىمىساڭ ئوچەرسەن.

www.docin.com

قولۇڭدىن كەلسە، ئەلدىن ئايىما.

ئەل ئامانلىقنى تىلەر، دۇشمەن يامانلىقنى.

ئەل ئامان — شەھىرىڭ ئامان.

ئەل بار يەردە ئەر بار.

ئەل باسمىغان يەردە كوپ يۇرمە.

ئۈگۈت
Ugut.cn

ئەل بىلەن ئولۇم ــ بەج

ئەلگە كىرسەڭ ئېلىڭچە،
سۇغا كىرسەڭ بېلىڭچە.

ئەلگە ياققان خار ئەمەس.

ئەلگە قوشۇلساڭ ئەر بولىسەن.
ئەلدىن ئايرىلساڭ يەر بولىسەن.

ئەل ئىچى ــ ئالتۇن بوشۇك.

ئەل جېنى بىلەن، ھەشقىز ئېر:

www.docin.com

ئەللىك يىلدا ئەل يېڭىلىنىپتۇ،
يۇز يىلدا قازان.

ئەلنىڭ جېنى چىقسا،
گالۋاڭنىڭ كۇلگىسى كېلەر.

ئەلنىڭ قۇلىغى ئەللىك.

ئەل ھىممىتى دەريا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

شۇيان.

ت قوزغىلار.

.لدە.

نىڭ ئاغىسى،
ىڭ چاكىرى.

نېنىنى يە،
غېمىنى يە.

تۇققان ئانا،
ـ ئوگەي ئانا.

www.docin.com

ۇچۇن كۈلەرسەن،
ئۇچۇن ئۆلەرسەن.

ى تاشلاپ، تالقان يەپتۇ،
تاشلاپ، ئارمان يەپتۇ.

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

2. ئىنتىپاقلىق، ئوملۇك ۋە يەككىلىك توغرىسىدا

ئارسالدا ئېشەكنى بوره يەپتۇ.

ئارپا ئىچىدە بىر بۇغداي.

ئاتىسى باشقىنى خۇدا قوشىدۇ،
ئۇيرى باشقىنى نوختا (قوشىدۇ).

ئاۋاره بولدى يەككە،
هوسۇلىنى يىدى دەككە.

ئايرىلغاننى ئېيىق يەر،
بولۇنگەننى بوره (يەر).

ئايرىلغاننى قار باسار،
بولۇنگەننى بوران (باسار).

باش قەيەردە بولسا، پۇت شۇ يەردە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بىر ئىت قاۋىسا، ھەممە ئىت تەڭ قاۋاپتۇ.

بىرلىك بولماي، تىرىكلىك بولماس.

بىرنىڭ كاساپىتى مىڭغا.

دىلى بىرنىڭ تىلى بىر.

ئىككى قوشقارنىڭ كاللىسى بىر قازاندا قاينىمايدۇ.

ئىككى قوشقار ئۇسۇشكەندە، بورىنىڭ قوسىغى ئاچىدۇ.

ئىككى ئۈينىڭ قۇرغۇنلۇغى بىر ئويگە ئاش بولار.

ئىچ ئات تارتسا، يانداق تارتماپتۇ،
ئايغىر تارتسا، بايتال تارتماپتۇ.

ئىش ئوملۇكتە، كۈچ بىرلىكتە.

جانمۇ - جان — ئۇزۇنىڭ جېنى،
كىشىنىڭ جېنى — ئىتنىڭ جېنى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كەككە باقما، كوپكە باق.

كوپنىڭ كۇچى كوپ.

كوپنىڭ مېلىنى ئوغرى ئالماس.

كوپچىلىكتىن توشقان قېچىپ قۇتۇلماس.

كوپتىن ياخشى ئەقىل چىقار.

كوپتىن يامانلاپ، كومۇلمەي قاپتۇ.

كوپ تۇكۇرسە كول تولار.

كوپ يىلقا ئارىسىدا توكۇر قۇلۇن بىلىنمەس.

سېنىڭ ـ مېنىڭ دېگەن كوڭۈل تارلىغى،
سېرى يات، بېرى يات دېگەن ئورۇن تارلىغى.

تىرىك بولساق بىر يەردە بىز،
ئولۇك بولساق بىر گورده بىز.

توپ توپقا يېقىلار،
يالغۇز ئازگالغا (يېقىلار).

ئۇگۇت
Ugut.cn

توپقا قاراپ تاش ئاتما.

تەڭ يىگەن تەڭگە سىڭەر،
يالغۇز يىگەن يەرگە (سىڭەر).

يالغۇز ئاتنىڭ چېڭى چىقماس،
چېڭى چىقسىمۇ دېڭى چىقماس.

يالغۇز خىش تام بولماس.

يالغۇزنىڭ سوزى ئۇتمەس.

يالغۇز ياغاچ ئوي بولماس،
يالغۇز يىگىت بەگ بولماس.

www.docin.com

يالغۇز يۇرۇپ يول تاپقىچە چىشىڭ توكۇلەر.

يىگىنە قاياققا ماڭسا، يىپمۇ شۇ ياققا ماڭار.

ھەركىمنىڭ دەردى ئۆزى ئۈچۈن توگىدىن يوغان.

ھەركىمنىڭ چىرىغىنىڭ يورۇغى ئۆزىگە چۈشەر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ھەركىم ئۆز ئاغرىغىنى سۆزلەيدۇ.

ھەركىم ئۆز ئولۇگى ئۈچۈن يىغلار.

ھەر كىشى ئۆز غېمىدە،
كور كىشى كوز غېمىدە.

ھەر ئويۇنىڭ مورىسى باشقا.

قۇم يىغىلسا تاغ بولىدۇ،
ئەل يىغىلسا باغ بولىدۇ.

ئەلنى كېلىشتۈرگۈچى — چاپانغا تۈگمە تاقىغۇچى.

ئۆمەكلىك ئىتنىڭ قۇيرۇغى دىك.

ئۆزى ئۈچۈن ئۇخلىغان،
كىشى ئۈچۈن چۈش كۆرەر.

ئۆز كوز ئوزگە لازىم،
مىدەستان كوزگە لازىم.

ئۆزەمنىڭ دەرمەن،
ئېلتۈرۈپ - قويۇپ يەرمەن.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئۇزەڭنى بىل، ئۇزگىنى قوي،
(غىش قىسىپ يولۇڭغا ماڭ).

ئۇزەڭ يىمىسەڭ غېمىڭنى،
قاغا چوقار تېنىڭنى.

ئۇرۇك ئۇرۇكنى كورسە ئالا بولار.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

3. دوستلۇق ۋە دۇشمەنلىك توغرىسىدا

ئارقاڭدىكى دۇشمەن،
ئالدىڭدىكى دوست.

ئاتا دۇشمىنىنى ئۆزەڭگە دوست تۇتما.

ئاتاڭ باردا دوست ئىزلە،
ئېتىڭ باردا يول (ئىزلە).

ئاينىپ كەتكەن دوست ئەمەس.

ئايرىلغان دوست ئىگىرىڭنىڭ كەينى قېشىنى سورايدۇ.

ئاغىنەڭ ساپ بولسا،
تاشلىقتا ئات بولسا.

ئاغزىدا كۈلكە، چاخچاق،
قويندا پالتا، پىچاق.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

بورىمۇ دوستىغا قەست قىلماس.

بورىنى قانچە باقساڭمۇ ئىككى كوزى جاڭگالدا.

بۇگۇنكى دوستلىرىڭدىن ئەتىكى دۇشمەنلىرىڭ زىرەك.

دوست ئايرىغان دوزاق تۇۋىدە.

دوست باشقا قارايدۇ،
دۇشمەن ئاياققا (قارايدۇ).

دوست بول سىرىنى بىلىپ.

www.docin.com

دوست كەينىڭدە ماختار،
دۇشمەن ئالدىڭدا (ماختار).

دوستنىڭ دوستلۇغى بېشىڭغا كۇن چۇشكەندە بىلىنەر.

دوستنىڭ كوڭلى قالغىچە،
دۇشمەننىڭ بويى سۇنسۇن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

دوست سوزنى تاشلىما،
تاشلاپ بېشىڭنى قاشلىما.

دوستتىن يامانلىغان ئەقىلنىڭ يوقلۇغى،
تاماقتىن يامانلىغان قوساقنىڭ توقلۇغى.

دوستۇڭ ئامانلىق تىلەر،
دۇشمىنىڭ يامانلىق (تىلەر).

دوستۇڭ دوست بولسۇن،
ھىساۋىڭ دۇرۇس بولسۇن.

دوستۇڭغا خار بولغىچە،
دۇشمىنىڭگە ئارتىلىۋال.

دوستۇڭ ئۇچۇن زەھەر يۇت.

دوست يىغلىتىپ ئېيىتار،
دۇشمەن كۇلدۇرۇپ (ئېيىتار).

دوستقا ئىناق بول،
دۇشمەندىن يىراق (بول).

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

دوستقا مۇھەببەت،
دۇشمەنگە نەپرەت.

دوستقا تاپا قىلما،
دۇشمەنگە كۈلكە (قىلما).

دۇشمىنىڭگە ھال ئېيتما، كۈلگىسى كېلىدۇ،
دوستۇڭدىن سىر ئايما، بىلگۈسى كېلىدۇ.

دۇشمىنىڭگە ئولۇم تىلىگىچە،
ئۇزەڭگە ئومۇر تىلە.

دۇشمىنىڭنىڭ كۈلگىنى —
سىرىڭنى بىلگىنى.

www.docin.com

دۇشمىنىڭنى سەرسان قىل،
مۇشكۈلۈڭنى ئاسان قىل.

دۇشمىنىڭنى قاتتىق ئۇر،
كالتەك ئىنى ئايما.

دۇشمەننى كۈندۈزى ئويلا، كېچىسى پايلا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

دۇشمەننى شېكەر بىلەن ئولتۇر.

دۇشمەن سىرىڭنى ئوغرىلايدۇ،
دوست خاتالىكىڭنى توغرىلايدۇ.

ئېشەككە باش بولساڭمۇ،
دۇشمىنىڭگە تاش بول.

ئىلپىتىك قاغا بولسا، يېيىشىك پوق.

ئىلپەت تاپ ــ قۇدرەت تاپ.

جان دوستۇڭ جېنىدىن كېچەر،
مال دوستۇڭ مېلىدىن كەچمەس.

مېلىڭ مىڭغا يەتكىچە،
ئوڭگەڭ مىڭغا يەتسۇن.

مەيدە ئاغرىتقان ئاش ئەمەس،
كۆڭۈل ئاغرىتقان دوست ئەمەس.

ئورنى كىم كولىسا، ئۆزى چۈشەر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

پادا باققاندا دوست ئىدۇق،
ياڭاق چاققاندا ئايرىلدۇق.

پۇل بار چاغدا مىڭى دوست،
پۇل تۇگىگەندە قېنى دوست.

چاپانىڭ يېڭىسى ياخشى،
دوستنىڭ كونىسى (ياخشى).

چۇشكە نىمە كىرمەيدۇ،
دۇشمەن نىمە دىمەيدۇ.

تېگى دۇشمەن دوست ئەمەس،
ئوپكە، قېرىن گوش ئەمەس.

ياخشى كورگەن دوستۇڭغا
ياخشى كورگەن نەرسەڭنى بەر.

ياماڭ ئات ئىگىسىنى يەرگە ئاتار،
ياماڭ دوست دوستىنى دۇشمەنگە سالتار.

ياۋ ياقىدىن ئالسا، ئىت ئېتەكتىن ئالار.

يېڭى ياندىن قورقار، دۇشمەن تاپاندىن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

يۈز دوستتىن بىر دۈشمەن يامان.

ھەسەپلىق دوست ئايرىلماس.

قوشماق تەس، ئايرىماق ئاسان.

قولۇڭ ياغلانسا، دوستۇڭغا سۈرتە.

قۇرۇت ياغاچنى ئىچىدىن يەر.

قەست قىلغاننى پەس قىل.

ئەيىپسىز دوستنى ئىزلىگەن دوستسىز قالار.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

4. باتۇرلۇق، مەرتلىك ۋە قورقۇنچاقلىق توغرىسىدا

باتۇر دۇشمەنسىز بولماس.

باتۇر جەڭدە، ھورۇن كاڭدا.

باتۇرنى مەيداندا سىنا،
سۆزمەنلىنى دەۋادا (سىنا).

باتۇر چۈشىدە دۇشمەن كۆرەر.

باتۇرغا بىلەك كېرەك،
يالغانغا يۈرەك (كېرەك).

باتۇرغا ئوق كار قىلماس.

بوردىدىن قورققان قوي باقماس.

ئېسىلساڭ نارغا ئېسىل،
يىقىلساڭ ناردىن يىقىل.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىت گادايدىن قورقىدۇ،
گاداي ئىتتىن (قورقىدۇ).

ئىتتىن قورققان گاداي ئەمەس.

جانغا جان كەلگەندە باتۇر.

جېنىمنى ئويلىسام ئۇيقۇم قاچىدۇ.

جىننىك گېپى چىقسا، جېنى چىقمپتۇ.

كەچ قالغان قاراڭغۇدىن قورقماپتۇ،
ئەرگە تەككەن دەرەڭگىدىن قورقماپتۇ.

www.docin.com

كوپ ئاتقان بىلەن مەرگەن بولماس،
كوپ سوزلىگەن بىلەن چىچەن (بولماس).

كۆز قورقاق، قول باتۇر.

كۇچ ئاتىسىنى ئايىماس.

لەۋزىدە تۇرمىغان يىگىت ئەمەس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

مەرت بولساڭ مەيدانغا چىق.

مەرتنى مەيداندا سىنا.

مەرت سوزىدىن قايتماس،
يولۋاس ئىزىدىن (قايتماس).

مەرت يېڭىلسە مەيداندا قالىدۇ.

نامەرتكە سوزساڭ بوينۇڭنى،
پۇچەك ياڭاققا تولدۇرىدۇ قوينۇڭنى.

نىمىدىن قورقساڭ، شۇنىڭغا يولۇقىسەن.

ئوتنىڭ تېشىدا كويگىچە، ئىچىدە كوي.

www.docin.com

پالۋان دەرت يەيدۇ،
بالىلىرى گوش (يەيدۇ).

پەمسىز باتۇرلۇق — قورۇلى يوق مىلتىق.

چاپىنى بارغا مۇشت ئاتاي،
جۇۋىسى بارغا تو كەتسۇن.

رودۇپاي كالتەكتىن قورقىدۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سادىن لاچىن تۇغۇلۇپتۇ.

سۇغا يىقىلغان يامغۇردىن قورقماس.

توخۇنى ئولتۇرمىگىچە، يولۋاسنى قورقۇتقىلى بولماس.

توشقاندەك يۇز يىل ياشىغىچە،
يولۋاستەك بىر يىل ياشا.

تۇگمەندە تۇغۇلغان چاشقان گۇلدۇرمامىدىن قورقماس.

ئۇچقۇندىن قورققان تومۇرچى ئەمەس.

شەڭگىنىڭدىن قورقمايمەن،
قوناقلىقتىن چىقمايمەن.

يالاڭاياق سۇدىن قورقماس.

يېتىپ ئولگىچە، ئېتىپ ئول.

يېغىدىن يار بويى قاچ.

يېغىلىق كۇندە يات ياخشى.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىلاندىن قورقۇپ كەتكەن ئاغامچىدەنمۇ قورقىدۇ.

يەڭلغاننى يەر كوتىرەر.

يەڭلغان چېلىشقا تويمايتۇ.

يولۇاس بالىسىنى تۇتسەن دېسەڭ،
يولۇاس ئۇۋۇنسىغا كىر.

يولۇاسنى يەڭگەن باتۇر ئەمەس،
ئاچچىقنى يەڭگەن باتۇر.

يولۇاسقا يولۇقما،
يولۇقساڭمۇ هولۇقما.

يۇز قاغىغا بىر شۇڭقار كۇپايە.

www.docin.com

قاچقانمۇ خۇدا دەيدۇ، قوغلىغانمۇ.

قاچقۇنغا شەپقەت يوق،
ئارغۇنغا هورمەت (يوق).

قېچىپ كەتكەن چېچىپ كەتتى.

قورقۇنچاقنىڭ تۇمىغى بولغىچە،
باتۇرنىڭ چومىغى بۆل.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قورقۇنچاقتا نومۇس يوق.

قورقۇنچاق ھەسەتخور بولار،
ئامەرت قەسەمخور (بولار).

قورقۇنچاق ئولمەي تۇرۇپ مىڭ قېتىم ئولەر.

قورققان ئاۋال مۇشت تەڭلەر.

قورققان مۇشۇككە چاشقانمۇ ئۇۋۇنسى ساراي بوپتۇ.

قورققانني ئەجەل قوغلار.

قورققان يەرده جىن بار.

قورققانغا قوش كورۇنەر،
كولەڭگىسى بەش كورۇنەر.

قۇشقاچتىن قورققان بۇغداي تېرىماس.

ئەندىشىنىڭ ئېتى قورققاق.

ئۇزۇنىڭ سايىسىدىن ئۇزى ئۇركۇپتۇ.

ئۇزى قىلغان ئەر ئۇزى يىغلىماس.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

5. ئىلىم - پەن، ھۇنەر ۋە نادانلىق توغرىسىدا

ئادەم بالىسىنىڭ باھاسى ئىلىم بىلەن.

ئادەمنىڭ تېشىغا قارىماي، ئىچىگە قارا.

ئالدىم بولساڭ ئالەم سېنىڭكى.

ئاۋالقى قۇلاقتىن كېيىنكى مۇڭگۈز ئوزۇپتۇ.

بىلگىنىڭنى ئەلدىن ئايىما.
بىلمىگەنىڭ بىلىمەن دەپ كايىما.

بىلگەن بىلگىنىنى ئىشلەر،
بىلمىگەن بارمىغىنى چىشلەر.

بىلگەن بىلمىگە ئىشىنەر،
بىلمىگەن ئىشىنسىگە (ئىشىنەر)؟

بىلگەندىن ئۆگەن،
بىلمىگەنگە ئۆگەت.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بىلگەنگە ئون ئىككى،
بىلمىگەنگە ئوتتۇز ئىككى.

بىلىگى چوڭ بىرنى يېگەر،
بىلىمى چوڭ مىڭنى (يېگەر).

بىلىم — ئەقىلنىڭ چىرىغى،
يوقتۇر يولنىڭ يېرىغى.

بىلىملىك ئاسمانغا چىقىپتۇ،
بىلىمسىز ساماندا يېتىپتۇ.

بىلىملىك كىشى ئوزار،
بىلىمسىز كىشى توزار.

بىلىملىكنىڭ باھاسى يوق،
بىلىمسىزنىڭ ساپاسى (يوق).

بىلىمسىز ئادەم — مۇڭسىز دەرەخ.

بىلىمسىزگە ئىش يوق،
ئىشسىزغا ئاش (يوق).

بىلىمسىزگە ھال ئېيتقىچە،
ئىچىگىدە سېسىپ كەتسۇن.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

بىلىم گەننى قىلما، بىلگىنىڭنى پەملە.

بىلىمسىلىك ئەيىپ ئەمەس، تىرىشماسلىق ئەيىپ.

ئېلىپنى تاياق دېيەلمەيدۇ،
مەنىنى چوماق (دېيەلمەيدۇ).

ئېشىغا قاراپ تاۋۇغى،
ھۇنىرىگە قاراپ سىمكىرى.

گوھەرلىك بولۇشتىن ھۇنەرلىك بولۇش ئارتۇق.

گوھەر ياتسىدۇ سايىدا،
تونۇمىساڭ نەمە پايىدا.

www.docin.com

ئىلىملىك — نۇر،
ئىلىمسىز — خور.

ئىچىگىدىن كومۇر چىقسىمۇ توكۈپ كەت.

ئىش ئۇستىسىدىن قورقار.

جانلىق نادان — ئولۇك،
جانسىز ئالىم — تىرىك.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كۆپ ئوقۇغان كۆپ بىلەر.

كۆپ ياشىغان نەمە بىلەر،
كۆپنى كۆرگەن شۇ بىلەر.

مۇئىلىك دەرەخ ئېگىلىپ تۇرىدۇ،
كىشىلەر ئاڭا تىرەك قويىدۇ.
مۇئىسىز دەرەخ غادىيىپ تۇرىدۇ،
كىشىلەر ئۇنى پوتاپ تۇرىدۇ.

مۇئىسىز دەرەخقە كىم باقىدۇ،
مۇئىلىك دەرەخقە ھەركىم قارل ئۇزىتىدۇ.

نادانلىق ــ قاراڭغۇلۇقتىن يامان.

نادانغا ئېيتقان ئىسىت سوزۇم،
ئولۇككە يىغلىغان ئىسىت كوزۇم.

نادان قازانغا قارايدۇ، تادان ئوچاققا.

ئىسىنى بىلمىسەڭ شۇنىڭدىن قورقىسەن.

ئوقۇغان ئوغۇل ئاتىسىدىن ئۇلۇغ.

رەھمەت پۇل ئەمەس، ھۇنەر پۇل.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ساختىپەز نادانىنى تاپىدۇ، بىلىملىكتىن قاچىدۇ.

سوراپ بىلىش ئەيىپ ئەمەس.

سورىغان بىلىم ئالار،
ئۇيالغان كېيىن قالار.

توخۇ بىلگىنىنى قىچقىرار.

تومۇرچىنىڭ قولىدا تومۇر ئىمان ئېيتىدۇ.

ئۇستا باردا قولۇڭنى تارت،
موللا باردا تىلىڭنى (تارت).

ئۇستا كورمىگەن شاگىرت
ھەر مۇقامدا يورغىلار.

شاكىچىك تىككەن توقۇمنىڭ
ئالدى ـ كەينىنىڭ پەرقى يوق.

ھۇنىرى بار قول ئولمەس.

ھۇنىرى يوق كىشىنىڭ،
مەنىسى يوق ئىشىنىڭ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ھۇنەر كۆپكىمۇ يەتكۈزىدۇ،
كوككىمۇ يەتكۈزىدۇ.

ھۇنەرلىك ئەر خار بولماس،
دوست ــ دۇشمەنگە زار بولماس.

ھۇنەر ــ قىلسا ئۈنەر.

قازاندا بولسا چومۇچكە چىقار،
بولمىسا نىمە چىقار.

قىلىچنىڭ كۈچىدىن قەلەمنىڭ كۈچى ئىلگىرى.

قەدىق ھۈنەر ــ ھۇنەر ئەمەس،
ئەسلى ھۈنەر ــ چويلىچىلىق.

www.docin.com

قولى گۈل ئېتىدۇ غىزا،
قولى گال تارتىدۇ ئىزا.

ئەر كىشىگە يەتمەش تۇرلۈك ھۇنەر ئاز.

ئۇزەكتىن يۇقۇرىغا قاراپ پىكىر قىل،
ئۇزەكتىن تۇۋەنگە قاراپ شۇكۈر قىل.

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

6. ئەقىل-ئىدراك، پەم-پاراسەت ۋە
ئەخمەقلىق توغرىسىدا

ئادەم بولمىساڭ ئەقلىڭ بىلەن،
ئەخمەق بولسەن ساقىلىڭ بىلەن.

ئادەمگە ئەقىل كېرەك،
پاتقاققا شېخىل (كېرەك).

ئەخمەق بىلەن سوزلىشىپ ئولتۇرۇشقا ئەخمەقلىق كېرەك.

www.docin.com

ئەخمەق دوستتىن ئەقىللىق دۇشمەن ياخشى.

ئەخمەق كۇندۇزى چىراق يېقىدۇ،
بېغى تۇگەپ، كېچىسى تاياغا باقىدۇ.

ئەخمەقنى ئېيىپلىماي ئىشقا سال.

ئەخمەقنىڭ ئاغزىدا ئوڭاي،
پادىشاھنىڭ غەزىنىسىدە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئەخمەقنىڭ دوستى تولا،
پىيازنىڭ پوستى (تولا).

ئەخمەقنىڭ جېنى ئازاپتا.

ئەخمەقنىڭ ئەقلى خۇرجۇن.

ئەخمەقنىڭ ئەقلى چۈشتىن كېيىن كېلەر.

ئەخمەقتىن ئەقىل سورىما.

ئەخمەق نامازنى ئوقۇ دىسە، پىشانىسىنى يېرىۋالار.

ئەخمەققە توخماق.

www.docin.com

ئەخمەق ئەلچى ئىككى تەرەپنى بۇزار.

ئالتە ئولچەپ بىر كەس.

ئانامنىڭ ئولۇشىنى بىلسەم، بىر تاۋاق كىپەككە سېتىپ يەۋ ئىدىم.

ئاچچىق ئالدىدا يۇرىدۇ، ئەقىل كەينىدە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاچچىق كەلگەندە ئەقىل قاچىدۇ.

ئاردىدىكى ئەخمەق ــ تۇغرىدىكى توخماق.

ئاسماندىكى غازنىڭ شورپىسىغا نان چىلاپتۇ.

ئات ئازسا، تايغا ئەگىشەر.

ئاتقا كۇچى يەتمىگەن چاكاندا ئۇۋۇتار.

ئاي تۇلدە كېرەك،
ئەقىل كۇندە (كېرەك).

ئاقىلغا ئىشارەت، نادانغا جۇۋالدۇرۇز.

www.docin.com

ئاقىل ئۇزىنى ئايايدۇ.

ئاققا قارا يۇق، قارىغا چارە يۇق.

بارچە گۇنا ئۇزەمدە تۇرۇپ،
قاپ كوتسرىپ نەگە باراي.

بىلمىگەنگە ياخشىلىق قىلما،
تىكىشمىگەنگە سۇز (قىلما).

ئۇگۇت
Ugut.cn

بىغەرەزدىن دوزاق قېچىپتۇ.

بىغەرەز پادىشادىن چوڭ.

بوي دىسەڭ توگىدە بار،
ساقال دىسەڭ ئوشكىدە.

بويى بارنىڭ ئويى يوق.

بەل باغلىغان بىلەن ئەر ئەمەس،
باش تارىغان بىلەن خوتۇن (ئەمەس).

دادام قازناقتا يوق.

دانا كىشى ئاز سوزلەپ، كوپ ئاڭلار.

داپ داراڭلىغان بەردە يۇرۇپتۇ،
ئېشەك ھاڭرىغان بەردە.

گالۋاڭ ئىگىزنىڭ بېشى ھەممىشە زىدە.

گاچا چوچۇرە بىسە، ئىچىدە سانىاپ بەر.

ئىككى تاۋۇزنى بىر قولتۇققا قىسقىلى بولماس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىنەككە سۈت كورسەتمە،
ئەخمەققە قىز (كورسەتمە).

ئىت ئۇستىخان يىسە كوتى بىلەن كېڭىشەر.

ئىش كورمىگەن خام بالا.

ئىشتانغا چىقارغان كوڭۈلگە تايىن.

كېرەككە تېرەك يىقىلىدۇ.

كېيىنكى پۇشمان — ئۈزەڭگە دۇشمەن.

www.docin.com

كېيىننى ئويلاپ ئىش قىل.

كىچىك بالا ئەمەسمەن
ئەمچەكنى "مەمـمە" دىگىلى.

كىرىشتىن ئاۋال چىقىشنى ئويلا.

كومسەم پىشارمۇ،
ياپسام پىشارمۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كوز دىگەن كاما ئەمەس،
كورمىسە بىكار ئەمەس.

كوز كىچىك بولسىمۇ، كورىدىغىنى چوڭ.

كوز كورىدۇ، ئەقىل تونۇيدۇ.

نەپسىگە ئەگەشكەن ئەخمەق،
پالاكەت تېگىدە ياتماق.

نەپسىنىڭ تىزگىنى ئەقىلنىڭ قولىدا.

ئوتتۇن ئۇششىغى بىلەن كويەر.

www.docin.com

ئويلىماي ئىش قىلساڭ،
سانىماي تاياق يەيسەن.

ئويلىماي قىلغان ئىشىڭدا،
كۇندە غوغا بېشىڭدا.

پۇل تاپقىچە، ئەقىل تاپ.

پۇلۇڭغا ئىشەنگىچە، ئەقلىڭگە ئىشەن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

پۇتۇكنىڭ توغرىلىغىغا قارىما،
يولۇكنىڭ توغرىلىغىغا قارا.

پۇشايمان پايدا بەرمەس.

پەمسىزنىڭ پاراسىتى يوق،
غەمسىزنىڭ پاراغىتى يوق.

پەشنى كېسىپ، يەڭنى ياماپتۇ.

چاپان كويسىمۇ كويسۇن، قازان قاينىسۇن.

چاپىغىنى ئالىمەن دەپ، كوزىنى قارغۇ قىلىپتۇ.

چىچەكنىڭ تىلى،
چەبدەسنىڭ قولى.

چىچەن بېگىلىسە مىڭ يىللىق.

چىراي كورۈپ ھال سورا.

چىراقپايدا چاي ئىچكەن "چىچەن"نى كورۈك.

چىراق پەلىگەن خىزمەت ئەمەس،
ئوچۇرمىگىچە ھىساپ ئەمەس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

چوڭنىڭ ئەقلىمۇ چوڭ.

چىرچەندە ئېشەك ئولۇپتۇ دىسە،
ئوپكىسىنى مەن قۇيغان، دەپتۇ.

چۇشمەك ئاسان، چىقماق تەس.

سۇ يوق يەردە تەيەممۇم.

سۇغا بېرىپ، چىلەكنى ئۇنتۇپتۇ.

توخۇنى كولچەككە ھەيدەپتۇ،
ئۇدەكنى قوندۇقتا (ھەيدەپتۇ).

تەدبىرىڭ قانداق بولسا،
تەقدىرىڭ شۇنداق بولار.

توگىدەك بويۇم بولغىچە،
تۇگمىدەك ئەقلىم بولسىچۇ.

توگىنىڭ ئەقلى بولسا، يانتاق يېمەس.

توگە بىلەن يانتاققا چوككىلى بولماس.

توگە مىنسەڭ، توگە ئىزلەپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تۇگمىنى كورۇپ، توگسنى كورمەپتۇ.

يولۇاس ياتقىنىدىن مەلۇم.

زىرەك بالا تېپىپ سوزلەيدۇ،
كالۋا بالا كوپۇپ (سوزلەيدۇ).

زىرەك كىشى خوشامەتنى دوست تۇتماس.

غەرەزدىن غەرەز تۇغۇلار،
تاز باشتىن مەرەز (تۇغۇلار).

هاماقەتنى هارماڭ دىمە،
هارغاندا ئوزى توختايدۇ.

هارماڭ دىسە، خامان باقتىم دەپتۇ.

www.docin.com

ھەر بىر ئىشنىڭ يولى بار،
ھەممە تامنىڭ ھۇلى بار.

ھەركىم ئوزىنى چاغلاپ،
ئىش قىلىدۇ بىلىنى باغلاپ.

ھەر ئىشقا پەم كېرەك،
ئوتتۇككە چەم (كېرەك).

ئۇگۇت
Ugut.cn

قالاشنى بىلسەڭ قارمۇ كويىدۇ.

قاچىنىڭ تېگىدە قاچا بار،
ساقتىن زىرەك گاچا بار.

قازى بىلەن قالامسەن،
مۇپتى بىلەن كېتەمسەن؟

قۇش قانىتى بىلەن ئۇچىدۇ، پۇتى بىلەن قونىدۇ.

ئەتىگەندە كېلىپ ئىشىككە قارىغىچە،
كەچتە كېلىپ ئورۇنغا قارا.

ئەيىۋىنى يوشۇرغان ئەخمەق.

www.docin.com

ئەقىلدىن ئارتۇق بايلىق يوق.

ئەقىل كورمىسە، كوز دىگەن تامنىڭ توشۇگى.

ئەقىللىق دىسە بولىدۇ ئېيتمىسا بىلگەنلىي،
سېخى دىسە بولىدۇ سىرىمىسا بەرگەنلىي.

ئەقىللىق ئېتىنى ماختايدۇ،
ئەخمەق خوتۇنىنى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئەقىللىق خوتۇننىڭ سادىغىسى بول.

ئەقىللىقنىڭ ئېتى ھارماس، تونى توزىماس.

ئەقىللىق ئوزىنى ئەيىپلەر،
نادان دوستىنى.

ئەقىلسىز باشنىڭ دەردىنى پۇت تارتىدۇ.

ئەقىلسىز باش پۇتقا ئارام بەرمەس.

ئەقىلسىز بىلەن پولۇ يىگىچە،
ئەقىللىق بىلەن تاش توشۇ.

www.docin.com

ئەقىلسىزنىڭ ئېپى يوق،
تىڭشىغىدەك گېپى يوق.

ئەقىلسىزنىڭ پەمى يوق،
ئوتۇگىنىڭ چەمى يوق.

ئەقىل توزىماس، بىلىم خورىماس.

ئەقىل ياشتا ئەمەس، باشتا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئولۇپ ئوسكەن مال ياخشى،
بىلىپ ئوسكەن جان ياخشى.

ئوزىنى بىلگەن خار ئەمەس.

ئوزىنىڭ پۇتىغا ئوزى پالتا چېپىپتۇ.

ئوزىنىڭ سايىسىغا ئوزى مۇشت ئېتىپتۇ.

ئوزىنى سورىغان شەھەرگە سۇلتان،
ئوزىنى سورىمىغان ئوتتۇككە ئۇلتاڭ.

ئوزىنى سورىغان يۇرت سوراپتۇ.

ئوزىنى سورىغان قازى ئالدىغا بارماس.

ئوزەمدىن ئوتكەن،
قولۇمدىن كەتكەن.

ئوزەمنىڭ راست دېگەن كوپنى كورمەس.

ئوزەم تاپقان بالاغا،
نەگە باراي داۋاغا.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

7. ئىش - ئەمگەك ۋە ھورۇنلۇق توغرىسىدا

ئادەم قولى — گۈل.

ئادەم قولى چولنى بوستان قىلار.

ئالتۇن ئوتتا، ئادەم مېھنەتتە بىلىنەر.

ئالتە ئايدا بىر تون تىكتىم،
ئەملىدىمۇ، يەملىدىمۇ(؟)
ئاردا قونۇپ سۇ ئەكەلدىم،
يۇگۇردۇمۇ، ئۇچتۇمۇ(؟)

ئارپا تاپسا ئانقا بەر،
سامان يىسۇن كالىلار.
پۇلنى تاپسا ئوزەڭ يە،
ئىشلەپ يىسۇن بالىلار.

ئات - ھارۋاڭ كەتسىمۇ كەتسۇن، غاڭزاڭنى چالا قاقما.

ئاۋال ئىشلە، ئاندىن ئويىنا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاش كەلسە يىگىن،
ئىش كەلسە قىلغىن.

ئاشنى باداكدىن سورا، ئىشنى كاداكدىن.

ئاشنى كورسە ئىچىڭ تاز،
ئىشنى كورسە قىچىڭ تاز.

ئاشنى كورۇپ، ئىشنى ئۇنتۇما.

ئاش تەڭ، نان تەڭ،
سۇل نىمىشقا كەڭ؟

بىكار بولساڭ كىپەك تاسقاپ يە.

بىكاردىن خودا بىزار.

بىكارنىڭ چولىسى يوق،
قىلغىلى ئىشى (يوق).

بىكار تۇرغىچە، بىكارغا ئىشلە.

بىر بىكار ئونىنى بىكار قىلىپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بىرنى بىر كىم بىرەر،
كوپنى ئەمگەك (بىرەر).

بولۇمسىزنى بولدۇرالمىدىم،
خۇرجۇن - قاچىسىنى تولدۇرالمىدىم.

بوي ئىشلىمەس، قول ئىشلەر.

بۇ خېنىمنىڭ ئۇزلۇغى،
ئاپتاپتا قاپتۇ تۇزلۇغى.

بەرسەڭ يەيمەن، ئۇرساڭ ئۆلمەن.

بۇگۈنكى ئىشنى ئەتىگە قويما.

www.docin.com

دادام مازارغا شەيخ،
مەن تەييارغا (شەيخ).

ئېرىنچەكنىڭ ئەتىسى تۇگىمەس.

ئېرىنسەڭ ئىشىڭنى كىم قىلار،
ئۇيالساڭ سوزۇڭنى (كىم قىلار).

ئېشەك كۆل تاپسا ئېغىنار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

گەپدان بولغىچە، ئىشچان بول.

گەپ دىسە، بەش ئېشەككە يۈك،
ئىش دىسە خەپ شۇك.

گەپ دىسەڭ قاپ ـ قاپ،
ئىش دىسەڭ، سامانلىقتىن تاپ.

گەپ يەردە ئەمەس، ئەردە.

خۇمداندا خىش تولا،
قىلاي دىسەم ئىش تولا.

ئىت مۇشۇكنى بۇيرۇسا،
مۇشۇك قۇيرۇغىنى بۇيرۇپتۇ.

ئىش ئاشقا تارتسىدۇ،
هورۇنلۇق باشقا (تارتسىدۇ).

ئىش بار يەردە ئاش بار.

ئىش ئىگىسى بىلەن،
قۇش مىڭىسى بىلەن.

ئىشى تېزنىڭ ئېشى تېز.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىش ئىشتەپنى ئاچىدۇ.

ئىشى يوق ئىت سۇغىرار.

ئىشى يوقنىڭ ئېشى يوق.

ئىشلىگەننىڭ يۈزى يورۇق،
ئىشلىمىگەننىڭ يۈزى چورۇق.

ئىشلىگەن چىلىق ـ چىلىق،
ئىشلىمىگەن قۇرغاقچىلىق.

ئىشلىسەڭ ئالىسەن قاپلاپ ئاش،
ئىشلىمىسەڭ قالىسەن چايناپ تاش.

ئىشلىسەڭ چىشلەپسەن.

ئىشلىقنىڭ ئىشى پۈتەر،
ئىشسىزنىڭ كۈنى ئوتەر.

ئىشلەپ يىگەن لەززەتلىك،
تىلەپ يىگەن مىننەتلىك.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىشەنچ ئاساسى يوق،
قىلالىساڭ قىيىنى يوق.

ئىشچان دوستۇڭ — جان دوستۇڭ.

ئىش تولا، كومۇر ئاز.

ئىش ۋاقتىدا ھەييار،
ئاش ۋاقتىدا تەييار.

ئىش قورالىڭ ساز بولسا،
مۇشەققىتىڭ ئاز بولار.

چاپا چەكمىگىچە ھالاۋەت يوق.

كىم بىكار — سەن بىكار،
ھويلىدىكى ئىت بىكار.

كىشىگە ئىشەنگىچە، بىلەكتىكى كۈچىگە ئىشەن.

كىشىنىڭ ئاغزىغا قارىغان ئاچ قالار.

كىشىنىڭ جۇۋىسىدا تەرلەپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كىشىنىڭ ئاھارىتىدە ئاماز ئوتەپتۇ.

كىشى قولىدا قۇش تويماس.

كوكتىن ئۈزلىگەننى يەردىن تاپتى.

كوز كورەر، قول ئىشلەر.

مېڭىشقا ئېرىنسەڭ، كېيىن يۇگۈرەيسەن.

مېھنەتنىڭ تېگى راھەت.

مېھنەتتىن قاچما، مىننەتتىن قاچ.

www.docin.com

مەددىاھ گەپ سېتىشتىن ئۇيالماس،
ھورۇن پىت بېقىشتىن (ئۇيالماس).

مەن ئالدىرايمەن كەتكىلى،
ئېشىنگىم ئالدىرايدۇ ياتقىلى.

مۇكچەيگەننىڭ بېلىنى كەتمەن ئۈزەيدۇ.

ناسۇال قاپاققا نان بارمۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

پالتا چۈشكىچە كوتەك ئارام ئاپتۇ.

پىلانسىز ئىش ــ قېلىپسىز خىش.

سىرلىساڭ سىرلىق ئايال،
سىرلىمىساڭ ئىتتەك يالاق.

سۈسىز هايات بولماس،
ئەمگەكسىز راهەت (بولماس).

سۇ يوق دېگەن هورۇنلۇق.

سەن سالا، مەن سالا،
ئاتقا چوپنى كىم سالا.

سەن تارت ـ مەن تارت،
بوش تۇتۇپ چىك تارت.

سەۋەپ قىلساڭ سۆزەتتە سۇ توختار.

سەۋەپ قىلساڭ زاۋال يوق،
قىلالمىساڭ ئامال يوق.

سەۋەپ قىل، تەلەپ قىل.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تاغدەك ئىشىنىڭمۇ تېرىقتەك تۇڭگۇنى بار.

تاقىقا چىقماي دولان يوق.

تېرىساڭ ئورارسەن،
ئىزلىسەڭ تاپارسەن.

تېرىغان خامان قىلار،
تېرىمىغان ئارمان (قىلار).

تېجىمەل كېپەن تاپسا ئولۇۋالار.

تىلەپ ئالغان تىزغا يەتمەس.

تويغىچە يەپ، تەرلىگىچە ئىشلە.

تەر بىلەن كەلگەن تەشنالىققا داۋا.

تەر قىلغان ـ ئەتكەننى هالاللايدۇ.

تەبىيار ئىشنىڭ بېشىغا
ئاسان كېلەر قېشىغا.

تۇڭمەن بىر ئايلانغىچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئۇچاق قىچىشسا تۇگمەنگە بار.

ياماق ياماپ، يارماق① تاپ.

ياتقان ئوكۇزگە يەم يوق.

ياز بولسا، قىش بولمىسا،
ئاش بولسا، ئىش بولمىسا.

يېتىپ يەپتىمەن، تۇگەپ قالارنى بىلمەپتىمەن.

يوق دېسە يېتىپ يەك.

يۇمشاققا ماقزۇل،
قاتتىققا ياق - ياق.

www.docin.com

هورۇن ئېشەك يۇكنى ئېغىر كوتسەر.

هورۇن كۈندۈزى يۇلتۇز كورۇپتۇ،
كېچىسى ئايدىڭدا پىشانىسى كويۇپتۇ.

هورۇننى ئىشقا بۇيرۇساڭ،
ئاتاڭدىن ئارتۇق ئەقىل كورسىتەر.

---

① يارماق — ئوتمۇشتىكى تۇچتىن ياسالغان تەڭگە پۇل.

ئۇگۇت
Ugut.cn

هورۇنىنىڭ غەيرىتى ئىش تۈگىگەندە كېلەر.

هورۇن ئولتۇرۇپ ئۇخلايدۇ، يېتىپ ئىشلەيدۇ.

هورۇنغا هويلىدىكى سۇ يىراق.

ھەركەتتە بەركەت،
بىكارچىلىقتىن نېرى كەت.

ھەسەلنىڭ ھەرىسى بار، گۈلنىڭ تىكىنى.

قانچىلىك ئۇخلىساڭ، شۇنچىلىك ئاچ قالىسەن.

www.docin.com

قىلىچ قىنىدا ياتسا دات باسىدۇ.

قېرىق ئاغىچا ئاچتىن ئولۇپتۇ.

قۇشلىغى قايان باراي،
ياز كەلسە ساراي سالاي.

قۇلدەك ئىشلەپ، بەگدەك يە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئەمگەك بىلەن ئەر كوكرەر،
يامغۇر بىلەن يەر (كوكىرەر).

ئەمگەك ئېتىزدا قالماس.

ئەمگەكنىڭ نېنى تاتلىق،
ھورۇننىڭ جېنى (تاتلىق).

ئەمگەك قىلساڭ ئانىغىڭ چىقار،
قىلمىساڭ چاتىغىڭ (چىقار).

ئەتىگە قالغان ئىشقا قار ياغار.

www.docin.com

ئۇلۇپ يېتىپ ئويكە تىلەپتۇ،
چىچىپ يېتىپ كورپە (تىلەپتۇ).

ئۇزۇمە پىش، ئاغزىمغا چۈش.

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

8. دېخانچىلىق، باغۋەنچىلىك ۋە چارۋىچىلىق تۇغرىسىدا

ئانانىڭ چولگە تىك، ئەنجۈرنى كولگە.

ئاتاڭ كوكۇشى بولغىچە،
ئويۇڭ سۇ بېشى بولسۇن.

ئاتاڭمۇ يەر، ئاناڭمۇ يەر.

www.docin.com

ئاۋال تام ئەت، ئاندىن باغ ئەت.

ئاق لەيلى بار يەرگە ئاش تەرمە.

بېغى بارنىڭ تېغى بار.

بېغىنى سورىماي، ئۈزۈمىنى يەڭ.

بىرنى كەسسەڭ، ئونىنى تىك.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بولىدىغان ئاشلىق كوكسىدىن مەلۇم.

بۇغداي تەرسەك كۈزگە تەر،
ئارپا تەرسەك بوزغا (تەر).

دىخان بولساڭ شۇدىگەر قىل،
موللا بولساڭ تەكرار قىل.

دىخانچىلىق ــ چىلىق - چىلىق،
بولمىسا غېرىپچىلىق.

دوڭگە جىرىم تىكمە،
چوڭقۇرغا ئوي سالما.

ئېرىقنى ئويۇپ چاپ،
سۇنى ئويناپ تۇت.

خامان ئالماق ــ شەھەر ئالماق.

كوكىنى كورۇپ كوكسۇڭنى كەرمە.

مالنى باقساڭ توق بولىدۇ،
بولمىسا يوق بولىدۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

مالنىڭ بېشى توخۇ.

مال سەمرىسە ياغ بولىدۇ،
يەر سەمرىسە باغ بولىدۇ.

نىمە تېرىساڭ، شۇنى ئالىسەن.

ئوغرۇت يىغساڭ تاتىلاپ،
ئاشنى ئالىسەن قاچىلاپ.

چارۋا مال — باراڭ.

سۇ كەلگۈچە تۇرغان سال.

سۇ — يەرنىڭ قېنى،
يەر — دېخانىنىڭ جېنى.

تامچە سۇدا تال كۆكسەر.

تازىنى ئەر بولمايدۇ دېمە،
ساسىنى يەر (بولمايدۇ دېمە).

تېرىيدىغان يېرىڭ نەم بولسۇن،
كېرىدىغان يېرىڭ كەڭ بولسۇن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تەخەيلىك ئىشەك پايخانغا يارىماس،

تەكشى چاچساڭ تاختىدەك،
ئالا چاچساڭ لەخمىدەك.

تەر توكۇپ چاچساڭ ئۇرۇق،
يەر سېنى قويماس قۇرۇق.

تەرمىسەڭ ئۇنمەيدۇ.

توگە تاپسىدا خامان يۇمشىماس.

توگە يۇزگە يەتمەس،
يۇزگە يەتسە كوز يەتمەس.

www.docin.com

ئۇرۇغۇكنى يىگىچە، ئويۇكنى يە.

شالاڭ ئاش باش كورسىتەر،
قويۇق ئاش چەش كورسىتەر.

شاپتۇلدا باغ ئەتمە،
ئوشكىدە مال (ئەتمە).

ياخشى دىخان ئۇلاقنى باقىدۇ،

ئۇگۇت
Ugut.cn

يامان دىخان قامچىسىنى قاقىدۇ.

يېرىكنىڭ قار بىلەن توڭلىغىنى —
ئىشىكنى خۇدانىڭ ئوڭلىغىنى.

يېرىڭ تاش بولسىمۇ،
ئېچىڭ باش بولسۇن.

يىلتىز سۇدا بولمىسا، ئۇنۇمدىن ئۈمىت كۈتمە-

يەر — ئالتۇن قوزۇق.

يەر ئاچچىغى — جان ئاچچىغى.

يەرنى ئالدىغان — ئوزىنى ئالدار.

يەر تويدۇرار، ئوت كويدۇرەر.

يەر تويمىغىچە، ئەل تويماس.

يەر ھەيدىسەڭ كۈز ھەيدە،
كۈز ھەيدىمىسەڭ يۇز ھەيدە.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

يەر قەدرىنى بىلمەيدۇ
يەر كورمىگەن دېخانلار.
يۇرت قەدرىنى بىلمەيدۇ
يۇرت كورمىگەن نادانلار.

ھوسۇلۇڭ كەم بولسا، ھاۋادىن كورمە.

ھوسۇلۇڭ يەتسە گۈل قىس.

قىغلىساڭ تېرىلغۇ بولار.

قىغسىز يەر — پۇلسىز ئەر.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

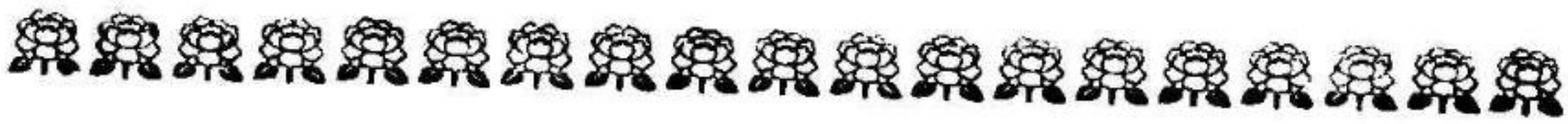

9. ۋاقىت، مەزگىل ۋە تەبىەت ھادىسە-
لىرى توغرىسىدا

ئالتىنچى ئايدا ئالتە چاپان كىيىپتۇ،
ئون ئىككىنچى ئايدا كالتا چاپان.

ئانام بارغىچە لەيلىگەزاق توزۇپتۇ.

ئاپتاپنىڭ چىقىشىغا باق، سۇنىڭ ئېقىشىغا.

www.docin.com

ئاي كوردى، كۈن ئالدى.

ئاينىڭ بېشىدىن قورقىچە، بەشىدىن قۇرۇق.

ئاي قوتانلىسا ئايدا ياغار،
كۈن قوتانلىسا كۈندە (ياغار).

دەم غەنىمەت، دىدار غەنىمەت.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئېسىڭ باردا ئىتەك ياپ.

گايى خۇدا بىلەن رۇسۇل،
گايى دۇتار بىلەن ئۇسۇل.

كېلىنىڭنى كەلگەندە كور، بوكىنى كىيگەندە.

كەچ بولدى — يات، سەھەر بولدى — كەت.

كويدۇرسىمۇ كۇن ياخشى.

كۇنلۇك ئىش قىلساڭ سەھەردىن باشلا،
يىللىق ئىش قىلساڭ باھاردىن (باشلا).

www.docin.com

مۇسۇلمانچىلىق ئاستا - ئاستا.

ىاننى تونۇرنىڭ قىزىغىدا ياق.

ئوت كويدۇرۇپ قورۇيدۇ،
شامال چېچىپ سورۇيدۇ.

چىشىڭنىڭ بارىدا گوش يە،
كوزۇڭنىڭ بارىدا شەھەر كور.

ئۇگۇت
Ugut.cn

چىشى چىققان بالىغا
چاينىاپ بەرگەن ئىاش بولماس.

ئويدىن كېيىن ناغرا چاپتۇ.

توققۇز قىزنىڭ تولغىغى بىر كۈندە تۈتۈپتۇ.

تومۇرنى قىزىغىدا سوق.

ۋاقتىڭ كەتتى ــ بەختىڭ كەتتى.

ۋاقتى ئوتكەندە قىلىچىڭنى پوققا چاپ.

شامال تىۋەندىن كېلىدۇ، ئاپتاپ يۇقۇرىدىن.

www.docin.com

شاقىراپ ياققان يامغۇر ياندىن ئوتەر،
سىمىلداپ ياققان يامغۇر جاندىن (ئوتەر).

ياخشى كەلسە ھوت،
يامان كەلسە جۇت.

يامغۇردا يەپ يات،
بورانىدا دۇم يات.

يازدا يېپىنچاڭنى ئېلىپ يۈر، قىشتا ئوزۇغۇڭنى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياز دولەت، قىش مەينەت.

يازنىڭ كېلىشىنى باھار بەلگىلەيدۇ.

يازنىڭ تىزىگى قىشقا دورا.

ياغمىغان يامغۇرغا چەكمەن يېپىنما.

يېرىم كۈننىڭ يېنىشى يوق.

غاز كەلدى — ياز كەلدى،
غاز كەتتى — ياز كەتتى.

ھوشۇر ئېيىدا قۇيماق يەپ،
سەپەر ئېيىدا كىكىرىپتۇ.

ھوت — كەتمەن سېپىنى تۈت.

قاراڭغۇنىڭ كوزى يوق.

قاردا پولۇ، يامغۇردا شورباھ بوراندا ئۇيقا ياخشى.

قىشنىڭ ئاپتىۋى دۇشمەننىڭ كۈلگىنىچە بار.

قىشنىڭ گۈلى — ئوت.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قىشنىڭ كوزى قارغۇ.

قىش غېمىنى يازدا يە، ياز غېمىنى قىشتا.

قوغۇن پىشسا ساپىغىدا تۇرماس.

قەدىرلىگىن ۋاقتىڭنى،
ئىشەنمىگىن ئومرۇڭگە.

قەشقەرلىك قىشى ئاز، سوغىغى ئەتىياز.

ئەتىكى هاراقتىن، بۈگۈنكى سوغ سۇ ياخشى.

ئەتىكى قۇيرۇقتىن بۈگۈنكى ئوپكە ئەلا.

www.docin.com

ئەتىيازدا توخۇ تويماس.

ئولگەندىن كېيىن "ياسىن" ئوقۇغانلىك نىمە پايدىسى.

ئوتكەل ئوتسەڭ بۇرۇن ئوت،
كېيىن ئوتسەڭ يول تايغاق.

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

10. راستچىللىق ۋە يالغانچىلىق توغرىسىدا

ئات ئايلىخانغا، يول ساريخانغا.

ئاغرىقنى يوشۇرساڭ، ئولۇم ئاشكارا.

ئاق بولسۇن، پاك بولسۇن.

بېشىڭغا قىلىچ كەلسىمۇ توغرا سۆزلە.

بۇرۇتنى يىكەندە ئاپتۇ.

بوكسىگە جىگدە ساپتۇ.

دەللالنىڭ دەسمايىسى يالغانچىلىق.

دەريا بويىغا ئاپىرىپ، سۇغارماي ئەكىلىپتۇ.

ئېشىگىم كۆۋرۈكتىن ئوتكىچە نەزرە.

ئىتمۇ ھەپتە يالغان قاۋايدۇ.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

كورگەن ئاڭلىغاننى يېڭىپتۇ.

كوزۇڭ بىلەن كوردۇڭمۇ؟
قۇلاق ئاڭلىغان يالغان.

كۇننى ئىتەك بىلەن ياپقىلى بولماس.

لايدىن ياسىغان خام كوزا سۇغا چۈشسە ساق چىقماس.

لولى قولدىن ئالسدۇ، ئوغرى يولدىن.

مېڭىشى ئوزگەرگەن بىلەن مىڭىسى ئوزگەرمىگەن.

مۇشۇك گۆشكە بويى يەتمىسە، روزا تۇتتۇم دەر.

ئوسۇغاققا ئارپا نېنى بانا.

راستلىغى ئاز كىشىنىڭ دوستلۇغى ئاز.

راستلىق ــ ھەقلىق.

راستنى كورسە يالغان قاچىدۇ،
يولۇاسنى كورسە تايغان قاچىدۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

رەمچىنىڭ رېمىدىن ئوزەڭنىڭ خىيالى دۇرۇس.

سالاغا كەتكەن قېرىندىشىم.

سوزۇڭ توغرا بولسا، ھورمىتىڭ كوپ بولار.

توغرا ئېيتقان تۇققىنىغا يارىماپتۇ.

توغرا سوزنىڭ توقمىغى بار.

توغرا سوز تاش يارار،
ئەگرى سوز باش يارار.

ئۇسۇل ئوينىيالمىغان قىزغا ئوينىڭ تارلىغى بانا.

www.docin.com

يالغان ئېيتساڭ تۇتۇلىسەن،
راست ئېيتساڭ قۇتۇلىسەن.

يالغان گەپ چاپسان تارقىلار.

يالغانچىنى سوزىدىن بىل،
سوزىدىن بىلەلمىسەڭ، كوزىدىن بىل.

ئۇگۇت
Ugut.cn

يالغانچ ئادەمگە راست سۆزنىمۇ يالغان.

يالغانچىنىڭ يالغىنى چىققىچە قۇرغلا.

يالغانچىنىڭ قۇيرۇغى بىر تۇتام.

يالغانچىنىڭ ئۆيىگە ئوغرى كىرسىمۇ ھېچكىم ئۇششەنمەس.

يالغانچى يالجىماس،
ئوغرى بېيىماس.

ياغاچ قازاندا ئاش بىر پىشار، ئىككى پىشماس.

www.docin.com

يۇز ئاڭلىغاندىن بىر كۆرگەن ئەلا.

ھارام ھارامغا كېتەر،
ھالالنى زايا ئېتەر.

ھەسەلنىڭ قىلىنى ئىلغايدۇ،
ھۆپۈپنى يۇڭدىماي يەيدۇ.

ھەقنىڭ رىسقى نەق.

ھەق سۆز ئاچچىق بولار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قىزىكنى ئالغىچە قىرىكدىن ئوتەي،
ئالغاندىن كېيىن چىنىكىدىن ئوتەي.

قول يەتمىگەن شاپتۇل ئاچچىق.

قۇرۇق چاقماقتىن ئوت چىقمايتۇ.

قۇشنى يەم بىلەن ئالدايدۇ،
كىشىنى گەپ بىلەن (ئالدايدۇ).

قۇيرۇق كورىستىپ، ئوپكە سېتىپتۇ.

قەسەمخورنىڭ ئومرى قىسقا.

ئەگرى كىشى ئازىدۇ، توغرى كىشى ئۇزۇدۇ.

www.docin.com

ئەگرىنىڭ سايىسىمۇ ئەگرى.

ئودەككە سۇ يۇقماس.

ئۆزەم يالغانچى ئەمەس، ياريغىم يالغانچى.

ئۆزەڭ ئەگرى بولساڭمۇ، گېپىڭ توغرا بولسۇن.

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

11. كەمتەرلىك، تەكەببۇرلۇق ۋە ماختانچاقلىق توغرىسىدا

ئالتە تەڭگەم بار، ئات ئالسمەن،
يەتتە تەڭگەم بار، نار ئالسمەن.

ئات مىنىپ، ئاتامغا باقمىدىم.

ئاتتىن چۈشسە، ئۇزەڭگىدىن چۈشمەس.

ئاشنى سىڭگەندە ماختا،
خوتۇننى ئولگەندە.

ئاز سۆتلۈك ئىنەك كوپ مورەيدۇ.

بار ماختانسا ئىچىلىدۇ،
يوق ماختانسا چىچىلىدۇ.

بار - يوقنى بىلمەيدۇ،
ھەسەل تارتىدۇ كوڭلۈم.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بىر مىسقال دولەتنى كوتىرىش ئۇچۇن،
مىڭ مىسقال تەمكىنلىك كېرەك.

بۇقىنى ھوكسىرەتكەن ئىككى تاشىغى.

بەرسە يىمەس، تاپسا قويماس.

دام ئۇرغىلى يات يەر ياخشى.

دىمىغى ئۇستۇن ئازگالدا ئولەر.

دۇمباقنىڭ ئاۋازى يوغان، ئىچى قۇرۇق،
ماختانچاقنىڭ گېپى يوغان، مېغىزى يوق.

خورىگى چوڭنىڭ تۇمشۇغى ئىلمەك.

ئېگىلگەنگە ئېگىل، بېشىڭ يەرگە يەتكىچە،
كېرىلگەنگە كېرىل، بېشىڭ كوككە يەتكىچە.

ئېتى ئۇلۇغ، سۇپرىسى قۇرۇق.

ئىككى نان تاپسا، بىرىنى داپ چاپتۇ.

كىچىك پىسىل بولساڭ، كىچىكلەپ كەتمەيسەن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كەلگۈ ئىپرىقتىن ئاتلىما،
پۇتۇم قايرىلدى دىمە.

كۆلەلمىگەن هالىڭغا هەجايما.

ماختانچاق ــ بىكارچىغا ئويۇنچۇق.

ماختانغانىڭ ئويىگە بارما،
كېرىلگەنىڭ تويىغا (بارما).

ماختىغان قىز مالخايغا چىقىرىپتۇ.

مىۋىلىك دەرەخنىڭ بېشى تۆۋەن.

موزاي قوزۇقتا چوڭلۇق قىلار.

مەنمەنلىك ــ شەيتانلىق.

مەغرۇر قوشۇن مەغلۇپ بولار.

مۇشۇكنىڭ پۇلى يوق، گوشكە ئامراق.

ئۇرۇق ئۇيغا يوغان مۇڭگۈز.

پىت پېتىش، مىرزا قوپۇش.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

پۇتكەن ئىشقا ئىگە تولا،
ئۇرۇشتىن كېيىن باتۇر تولا.

چوڭ بولساڭ، كىچىك بۆل.

سېمىزلىك ھايۋانغا يارىشار.

سەللە يوغان، باش كىچىك،
داستىخان يوغان، نان كىچىك.

سەللە يوغان، ئىسمان يوق،
دەرۋازا يوغان، بىر نان يوق.

تىلدىن كەلگەن قولدىن كەلسە، ھەر كىم پادىشا بولار.

تىزلەشكەنىڭ تىزىنى پۈك،
بەللەشكەنىڭ بېلىنى (پۈك).

توكۇر ئاتقا تومۇر تاقا،
ئەسكى چاپانغا سوسەر ياقا.

يېنىدا بىر پۇلى يوق، توغىنىڭ چىشىنى سانايتۇ.

يىگىتلىككە ھەشەم كېرەك،
ھاجىلىققا ھەرەم (كېرەك).

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

يىرتىق توشۇكتىن كۆلەر،
چومۇچ قازاندىن.

يورغا مىنگەن يولدا قاپتۇ.

يوتقانغا بېقىپ پۇت سۇن.

يوقالغان نەرسىنىڭ ماختىشى كەم.

يوق چاغدا يوغان گەپ.

ھالىڭغا بېقىپ ھال تارت،
خالتاڭغا بېقىپ ئۇن (تارت).

ھالغا بېقىپ زىكىر، داپقا بېقىپ سەلىم.

ھارۇننى ئات تارتسدۇ،
كولەڭگىسىنى ئىت (تارتسدۇ).

ھەيدىگىنىڭ ئالتە ئوشكە،
ئۇشت ـ ئۇشتۇڭ ئالەمنى ئالدى.

قازىنىڭنىڭ قاينىشىغا باق،
بالاڭنىڭ ئويناشىغا (باق).

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئوكۇز بىلەن باراۋەر بولمەن دەپ،
پاقا يېرىلىپ كېتىپتۇ.

ئويۇمدە زاغرام يوق، ئېتىم ماجان بۇۋى.

ئوزىدىن خورىگى چوڭ.

ئوزىنى ماختىغان بىرىنچى ئەخمەق،
خوتۇنىنى ماختىغان ئىككىنچى ئەخمەق

ئوزەمنى چاغلىماي شىلتىڭ ئېتىپتىمەن،
پالاسقا يوگىنىپ ھەپتە يېتىپتىمەن.

ئوزەمنىڭ راست دىگەن كوپنى كورمەيدۇ.

www.docin.com

ئوزەڭنى چاغلا، بېلىڭنى باغلا.

ئوزەڭنى ئەر چاغلىساڭ، باشقىنى شىر چاغلا.

ئۇستۇن بېقىپ تۇكۇرسەڭ،
يېنىپ چۈشەر يۈزۈڭگە.

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

12. ھۇشيارلىق، ئېھتىياتچانلىق ۋە بىپەرۋالىق توغرىسىدا

ئارسلاندەك كۆچۈك بولسۇن،
تايغاندەك ھۇشۇك (بولسۇن).

ئاسمان بېسىۋالسا، ئاستىدا يېتىپ ماڭتا يەر.

بالام بېشىغا چۈشمىسۇن
تاختا بېشىدىكى چوت.

www.docin.com

بالا ـ قازا دەرەخ بېشىدا ئەمەس، ئادەم قېشىدا.

بالا ـ قازا كورۇنۈپ كەلمەس،
پۇت ـ قولىنى ساڭگىلىتىپ.

باش كەتسە كەتسۇن، سىر كەتمەسۇن.

بىر سىرلىق بول،
سەككىز قىرلىق بول.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بورۇنقى خىرىس قىلغىنىدىن،
تۇلكىنىڭ ھەجايغىنى يامان.

بورە يۇڭىنى پاخپايتىپ،
ئورۇقلۇغىنى بىلدۇرمەس.

بۇگۈن ئوتسە، ئەتىگە خۇدا پادىشا.

دەريا تېشىپ كەتسە، ئودەكنىڭ نېمە ئىشى.

دۇشمەنلىرىڭ ھەزەر قىلغىن،
ھورۇنلىرىڭ بىزار بولغىن.

ئېشەك ئولسە، كوتى غەجەك چاپتۇ.

www.docin.com

خوشال بولغاندا كوزگە پالاكەت كورۇنمەس.

ئىچ سىرىڭنى ئاتاڭغا ئېيتما.

ئىتنىڭ كوڭلى سوڭەكتە.

ئىت يېنىدا سوڭەك ياتماس،
سوڭەك ياتسا، بىكار ياتماس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىت يەپتۇ چورۇقنى،
ئوزى يۇرۇپتۇ چورۇقسىز.

جىنىڭ قەستى شاپتۇلدا.

كىشىنىڭ ھاڭۋاقمايدۇ،
سېنىڭ ئىزىڭغا باقىدۇ.

كوزا كۇندە سۇنماس، كۇنىدە سۇنار.

كوزگە ئىلمىغان پۇتقا چوماق.

لايغا ئوتمىگەن پىچاق قولغا ئوتەر.

ئوت بىلەن ئويناشما.

www.docin.com

ئويلىمىغان يەردىن تۇلكە چىقار.

ساقلىقتا خورلۇق يوق.

سۇت ئىچىپ ئاغزى كويگەن قېتىقنىمۇ پۇلەپ ئىچەر.

تادان تۇلكە تۇمشۇغىدىن ئىلىنار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تاياق تەككىچە بېشىڭنى تارت.

توگىنىڭ مازار بىلەن ئىشى يوق.

ئۇ يانغا باق، بۇ يانغا باق،
ئەتىگەن تۇرۇپ خوشنىڭغا باق.

شەھەردە كۆز كېرەك، جاڭگالدا قۇلاق.

غەمسىزنىڭ پەرۋايى پەلەك.

ھارۋا بۇرۇلۇشتىن ئاۋال غىچىرلايدۇ.

قاتتىق ياغاچنى بۇمشاق قۇرۇت يەيدۇ.

قارغۇ ھاسسىنى بىر قېتىم يوقىتار.

قاشا مەھكەم بولسا، تۇلكە كىرەلمەس.

قازا دېگەن قاش ـ كىرپىكنىڭ ئىرىسىدا.

قېرى قۇشقاچ كىپەككە ئالدانماس.

قېيىققا كەمىستىپ قارىما، كوزۇڭگە قادىلار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قومۇشنى قىيا تۈتسا، قولۇڭنى كېسەر.

قويچى كېچىك ئىزلىگىچە، توگىچى سۇدىن ئوتتۇپ بوپتۇ.

قۇش قېرىپ تورغا چۈشمەس،
ئەر قېرىپ قولغا (چۈشمەس).

ئەگلەككە چىقىپ، ئەرگە تېگىپتۇ.

ئەگرى تاياقنىڭ ئۇچى بۇرنۇڭنى يارار.

ئەر يېڭىلىپ قولغا چۈشەر،
قۇش يېڭىلىپ تورغا (چۈشەر).

www.docin.com

ئۇدەك گوشى يىسەڭ، غازنىڭ پېيىدە بۆل.

ئوتتەس پىچاق قول كېسەر.

ئۇزەڭنى مەھكەم تۇت،
خوشنالىنى ئوغرى تۇتما.

ئۇگۇت
Ugut.cn

13. ئىقتىساتچىللىق ۋە ئىسراپچىلىق

توغرىسىدا

ئالتە ئوشكىگە يەتتە تېكە.

ئاسقىدا گوش بولسا، بىر كۈنى مېھمانغا يارايتۇ.

ئات ئايىغان ئات مىنەر،
كىيىم ئايىغان تون كىيەر.

ئات تاپقىچە ئېشەك مىن.

ئاشنى بۇزۇپ ئۇماچ قىلدى،
نانىنى بۇزۇپ كومەچ (قىلدى).

ئاش قەدىنى بىلمىسەك،
ئاچلىق بەرسۇن جازاڭنى.

ئايىساڭ ئۇتسەن،
ياماساڭ پۇتسەن.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاز بولسۇن، ساز بەلسۇن.

ئازغا بەرىكەت قونغان.

باردا پولدۇرۇك ـ پولدۇرۇك،
يوق چاغدا قاراپ ئولتۇرۇك.

بار دەپ تۇكمە، يوق دەپ كۆيمە.

بىر تال باش ـــ بىر قوشۇق ئاش.

بولسا چىلىق ـ چىلىق،
بولمىسا قۇرۇقچىلىق.

ئىككى يارتا ـ بىر پۈتۈن.

ئىسراپچىلىق نەدە؟
پىشانىسى تەرلىمىگەن يەردە.

ئىسراپ قىلىش ـــ خاراپ قىلىش.

جېنى ئاغرىمىغانىنىڭ يېنى ئاغرىماس.

كېرەكلىك تاشنىڭ ئېغىرى يوق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كىرەكسىز نەرسە ئەرزان بولسىمۇ قىممەت.

كوپ بولسا كېتەر،
ئاز بولسا يېتەر.

كوپ بولسا چوپ بولار.

ئوسمايلامنىڭ ئون كويىنگى بار،
بىر كويىنەكچىلىك ۋەسلى يوق.

ئوت، سامان — ئوزۇق، تالقان.

ئوتۇن يىغدىڭ — كۇل يىغدىڭ،
ئوت — چوپ يىغدىڭ — پۇل يىغدىڭ.

www.docin.com

ئويساڭ ئون كۇن يېتەر،
قىرساڭ قىرىق كۇن (يېتەر).

پۇرۇچتىن پوستەك پۇتەر.

سانى بار، ساپاسى يوق.

ساقلىساڭ يۇز كۇنلۇك،
ساقلىمىساڭ بىر كۇنلۇك.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سۇ قاتتىق يەردە توختايدۇ.

تاما ـ تاما كول تولار.

تاغارنى تۇڭدىدە ئايىغىچە، ئاغزىدا ئايا.

تۇتۇنى كوپ، يالقۇنى ئاز.

ھامساق يېڭى بولار،
يېڭىلىق تېڭى بولار.

يالغا ھېسسىپ بولسا، يىگىلى يارايتۇ.

يالغا قويساڭ ئوتتۇز تەڭگەڭ توققۇز بولار،
بانكىغا قويساڭ توققۇز تەڭگەڭ ئوتتۇز بولار.

يېڭىنى ئايىغان كونا،
كىگىزنى ئايىغان بورا.

يەپ نېمەڭ قالدى؟
ئىككى تال ئۇزۇمەڭ.

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

14. ئۇيۇنات - نومۇس تۇغرىسىدا

ئادەمنى نومۇس ئولتۇرەر، توشقانىنى قومۇش.

ئاسمان يىراق، يەر قاتتىق،
ئولەي دىسەم جان تاتلىق.

ئاغرىقنى بۇس ئولتۇرەر، يىگىتنى نومۇس.

بىر قارنىم ئاچتىن ئولمەس.

دەشنام يىگىنىم — بەش نان يىگىنىم.

ئىتنىڭ چىشلىگىنى هامۇ،
ئىپشەكنىڭ تەپكىنىمۇ؟

ئىزا تارتقىنىم — غىزا تارتقىنىم.

ئىزا — ئولۇمدىن قاتتىق.

كىشىدىن ئۇيالغىچە، ئۆزەڭدىن ئۇيال.

كىشىدىن هايا كەتسە، ئورنىغا بالا كېلەر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كىشىنىڭ ئېشىنى يىسەڭ، تىلىڭ قىسقىرار.

كىشىگە قىلغان ئىزا—
خانىمدىن بىزار.

ئۇياتسىز خوتۇن — تۇزلىمىغان ئاش.

ئۇياتسىز مۇشۇككە قازناقنىڭ ئىشىگى ئوچۇق.

ئۇيات تۇرغان يەردە ئىمان تۇرار.

شەھەر ئالىمەن دەپ، شەرمەندە بولۇپتۇ.

يامان ئاتاق بىلەن يۇرگەندىن،
ياخشى ئاتاق بىلەن ئولگەن ئەۋزەل.

يۇزۇمنىڭ قېلىنلىغى — جېنىمنىڭ راھىتى.

www.docin.com

ھاقارەتلىك تۇرمۇشتىن،
ساداقەتلىك ئولۇم ياخشى.

قېلىنلىق — يېرىم دولەت.

ئەرنىڭ سوزى ئولگىچە، ئوزى ئولسۇن.

ئەرنىڭ ئۇيالغىنى — ئولگىنى.

ئولۇشتىن قورقما، ئولەمەن بولۇپ ياشاشتىن قورق.

ئۈگۈت
Ugut.cn

15. سەۋر-تاقەت، چىدام غەيرەت ۋە ئالدىراڭغۇلۇق توغرىسىدا

ئادەمنىڭ ئادەملىگى ئاچچىغى كەلگەندە بىلىنەر.

ئالدىرىماڭ، ئاستا كېلەر،
تېڭىرقىماڭ، تاڭلا كېلەر.

ئالدىرىماڭ يارەي،
سىزگە قويغان بارەي.

www.docin.com

ئالدىرىساڭ كىشى كۇلدۇرىسەن.

ئالدىرىساڭ ماڭا باق.

ئالدىرىغاندا ئاتىسىنىڭ ئىسمىنى ئۇنتۇپتۇ.

ئالدىرىغاندا دوڭگە موكۇپتۇ.

ئالدىرىغاندا ئېرى خوتۇنىغا تازىم قىلىپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئالدىرىغاندا لەبەي تېپىلماس.

ئالدىرىغاندا ناخشا ئېيتىپتۇ.

ئالدىرىغاندا قارغۇدىن يول سوراپتۇ.

ئالدىرىغاندا قولىدىكىنى قىرىق قېتىم ئىزلەپتۇ.

ئالدىرىغان ئىشقا شەيتان ئارىلىشار

ئالدىرىغان مۇرادىغا يەتمەس.

ئالدىرىغانىڭ ئايىغى كويۇپتۇ.

ئالدىرىغانىڭ ئىشىگى يېتىۋاپتۇ.

ئالدىرىغانىڭ ئوشۇغى تېيىپتۇ.

ئالدىرىغان يولدا قالار،
ماڭگىلىغان ئويگە بارار.

ئالدىرىغان قىز ئەرده يالج ماپتۇ.

ئالدىرىغان ئودەك ئارقىسى بىلەن چوموُلەر.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاچچىقنىڭ دورىسى ــ سۇكۇت.

ئاچچىق يۇتماق ــ تاغ يۇتماق.

ئات كەينىگە مىنگەشمە،
مىنگەشكەندىن كېيىن ئىندىمە.

ئاتنىڭ تەپكىنىگە ئات چىدايدۇ.

ئات ئوروق، پول تايغاق،
يۈك ئېغىر، مەنزىل يىراق.

ئاۋايلىماي ئۇرۇۋۇددىم،
ئاغرىماي ئولۇپ قالدى.

www.docin.com

ئاغزى كويگەن پۇلەپ ئىچەر.

بارمايمەن دىگەن تۇگمەنگە يەتتە قېتىم بېرىپتۇ.

بىر كۈن ئالدىرىغاندىن قىرىق كۈن ئەقىل سورىما.

بىر قالغاچ كەلمەك بىلەن باھار بولماس.

بۇ ئالەم ــ ئۇزۇن ئالەم.

ئۈگۈت
Ugut.cn

بەش قول ئېغىزغا سىغماس.

مەيدىسىنى چىقارغىچە، مۇشت تەڭلەپتۇ.

ئوت بار يەردە تۇتۇن بار،
سۇ بار يەردە پېتىق (بار).

ئويۇننى چىدىغانغا چىقارغان.

ئوغۇل بالا ئوغا يەپ سىڭدۇرەر.

پىتنىڭ ئاچچىغىدا چاپاننى ئوتقا ساپتۇ.

پىشمىغان تويغا قازان ئاسقىلى بولماس.

www.docin.com

چىۋىن قونسا غىڭشىيسەن،
كالتەك تەگسە جىم.

چوجىنى كۇزدە ساناڭ.

چوچۇرىنى خام ساناپتۇ.

سانىماي سەككىز دىمە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سۇنى كورمەي ئوتۇك سالما.

سەۋرى ـ ئەقىلنىڭ بەلگىسى.

سەۋرىنىڭ تۇۋى سېرىق ئالتۇن.

سەۋرى قىلساڭ غوربىدىن هالۋا پۇتەر.

سەۋرى قىلغان مۇرادىغا يېتەر.

سەۋزىدىن خەۋەر يوق، گۇرۇچ دەم يەپتۇ.

تامچە تاشنى تېشەر.

تېز كەتكەن تېز توختار.

توشقان تېرىسى ئۇچ كۇن چىدار.

تۇتقان يەردىن ياغاچ سۇنماس.

تەمتىلىگەن تام سېپىلار.

تۇگمەنىڭ نوربىدىن پۇتۇن چىقىپتۇ.

تەيتىنىڭغا هاي بەر.

باز بار، قىش بار، ئالدىرىماڭ، ئىش بار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

يۇگۈرگەن قالار، بۇيرۇغان ئالار.

غۇلاچقا چىداپ، غېرىچقا چىدىماپتۇ.

غەيرىتىڭ بولسا يۇلتۇز سانايسەن.

غەيرەتلىك ئەردىن تاغ قېچىپ قۇتۇلالماس.

هه دىسه، هۇ دەپتىمەن،
قۇرۇق دۇمباققا ئىگە بوپتىمەن.

هەرىنىڭ چاققىنىغا چىدىغان ئادەم هەسەل يەيدۇ.

قازاغا رىزا، بالاغا سەۋىر.

www.docin.com

قىيىن ئىش يوق ئالەمدە،
غەيرەت بولسا ئادەمدە.

قىز تەرەپتىن خەۋەر يوق،
ئوغۇل تەرەپ ناغرا چاپتۇ.

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

16. ئارزۇ — ئۈمىت ۋە ئىشەنچ توغرىسىدا

ئادەمنى ئۈمىت ياشىتىدۇ، غەم قاخشىتىدۇ.

ئادەم ئولمەس، رىسقى تۈگىمەس.

ئالتۇن بېشىڭ ئامان بولسا،
ئالتۇن قاچىدا سۇ ئىچەرسەن.

ئارمان كوپ، دەرمان يوق.

www.docin.com

بېشى باش بولسۇن،
پاقالچىگى تاش (بولسۇن).

بىر ئارزۇ ئون ئارزۇنى تۇغدۇرۇ.

بىر خار بولغان بىر ئېزىز بولماي قالماس.

ئېشەك دەيدىكەن: چېنىم ئامان بولسا، دەريادىن سۇ ئىچەرمەن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

خۇدا كەچ قويسا قويار، تاچ قويماس.

جان بولسا جاھان،
تاش بولسا قازان.

كېتىمەن دەپ تۇتۇۋىنى تۇچۇرمە.

كورۇنگەن تاغ يىراق ئەمەس.

كوڭلۇڭنى بۇزما، ئۇممىدىڭنى ئۈزمە.

تۇتتۇز كۈن روزىنىڭ بىر كۈن ھېيتى بار.

چۈشلۈك ئومرۇڭ بولسا، كەچلىك ئوزۇق تاپ.

سۇ ئاققان ئېرىقتا يەنە سۇ ئاقار.

تاي ئات بولغىچە، ئەر مات بولار.

تايىنى باقسا ئات بولار،
بوزىنى باقسا يات بولار.

تىرىككە ئوي تېپىلار، ئولۇككە گور.

تۇغماس خوتۇن شۇمەك يىغىپتۇ.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

يىغلىماقنىڭ كۈلمىگى بار.

"يوق" نى "كېرەك" تاپىدۇ.

قۇلاق ئاڭلىغاننى كوز كورەر.

ئەرنى ئۇمىتكە ياراتقان،
قوينى قۇرۇانلىققا (ياراتقان).

ئولمىگەن جاندا ئۇمىت بار.

ئوچەر چىراقنىڭ يورۇغى يوق.

ئۇمتۇلگەن ئەرگە دەريا ئوشۇغىغا كەلمەس.

www.docin.com

ئۇمىتسىز — شەيتان.

ئۇگۇت
Ugut.cn

17. قەدىر-قىممەت ۋە ئىززەت - ئابروي توغرىسىدا

ئابرويىنى ئالتۇنغا ئال،
جانىنى كىپەككە سات.

ئابرويۇم ئالا چاپان.

ئاخىرى مەن نىمە بولدۇم،
سېپىق كولنىڭ سۇيى بولدۇم.

ئالتۇننىڭ پوقىمۇ پاقىرايدۇ.

ئالتۇننىڭ قەدرىنى زەرگەر بىلەر.

ئالتۇن چىققان يەر قەدىرلىك.

ئاتىغى يوق ئەردەن ئوت - چوپى يوق دوغ ياخشى.

ئات ئورنىغا ئېشەك باغلىما.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاش قەدرىنى يىگەن بىلمەس، تاپقان بىلەر.

بېشى بارنىڭ بوكى بار.

بېشىدا بارنىڭ قېشىدا بار.

ئېرىقتىكى سۇنىڭ قەدرى يوق.

پۇلنىڭ قەدرىنى ھاجى بىلەر،
قانىنىڭ تەمىنى سالجا (بىلەر).

ئېتىڭ ھارسا ئابرويۇڭ كېتەر،
قارىنىڭ ئاچسا ۋەدرىڭ كېتەر.

ئېزى ھەسەل، تولىسى بىمەسەل.

گوھەرنى تاشقا ئۇرما.

گۈل ــ ئېچىلغان يېرىدە ئېزىز.

گۈلزارلىقتا ئەترىنىڭ قەدرى بولماس.

ئېگىسى ئولسە، بىر كىشى يىغلاپتۇ،
ئېتى ئولسە، مىڭ كىشى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىرغايدەك چىۋىق بار،
لاچىندەك يىگىت (بار).

ئىت بىلەن سايە تالىشىپتۇ،
موشۇك بىلەن تور.

ئىززىتىنى بىلمىگەن ئەدىۋىنى يەر.

ئىززەت قىلساڭ ئىززەت كورىسەن،
چايناپ يىسەڭ لەززەت كورىسەن.

كېيىن كەلگەن تورگە چىقىپتۇ.

كىشى كىشىنى خار كورۇپتۇ —
ئاقىۋەت ئوزىنى خار تۇتۇپتۇ.

كىشىنىڭ هورمىتى ئوز قولىدا.

كورمىدىڭمۇ قومۇشنى،
يەرگە چۇشسە بورىيا.

مالدا مال بار، ئادەمدە ئادەم.

ئوق ئاتما، كوڭۇل ساتما.

ئۇگۇت
Ugut.cn

پىلنىڭ ئومرىگە چىشىنىڭ قىممەتلىكى سەۋەبكار.

پۇل بېرىپ يۇرت تالاش،
تاش بېرىپ تور تالاش.

چولدە يۇرگەن دوغداق
كۆل قەدرىنى بىلمەيدۇ.
كولدە يۇرگەن ئۇدەك
چۆل قەدرىنى بىلمەيدۇ.

سۇنىڭ قەدرىنى قۇدۇق كولىغان بىلەر.

سۇتلۇك ئىنەك مەھەللىدىن ئاشماس.

تاش — چۇشكەن يېرىدە ئېزىز.

تىرىك بولۇپ ساندا يوق،
ئولۇك بولۇپ گورده (يوق).

تىرىك ئىززەتكە تويماپتۇ،
ئولۇك دۇئاغا (تويماپتۇ).

تۇتسا سېپى يوق،
قىچقارسا ئېتى (يوق).

ئۇگۇت
Ugut.cn

توشۇك مونچاق يەردە ياتماس،
يەردە ياتسا توپا باسماس.

ياخشىنىڭ قەدرىنى يامان بىلمەس.

يامانىنى كورمەي، ياخشىنىڭ قەدرىگە يەتمەس.

يامغۇرنىڭ قەدرىنى تاش بىلمەس.

يانداكى كاسىپنىڭ قەدرى يوق.

يىراقتىن قارىسام، ئەلدىن ئارتۇق،
يېقىندىن قارىسام، ھاشىم تاتۇق.

www.docin.com

ھالۋىنى كوپ يىسە زاكا تېتىيدۇ.

ھەسەلنى كوپ يىسە، ئەمەن تېتىيدۇ.

ھورمەت قىلساڭ، ھورمەت كورىسەن.

قارىسام ئۇچۇن يىغلىمايمەن،
قەدرىم ئۇچۇن يىغلايمەن.

قەدىرسىز ياشىغىنىڭدىن،
قەدىرلىك ئولگىنىڭ خوپ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئەلدە ئابرويۇك بولسا،
چولدە يۇكۇك قالماس.

ئەرنىڭ ئەرى بار، يەرنىڭ يېرى.

ئەتلەس ــ سۇغا چوكمەس.

ئولۇشىگە قاراپ كومۇش.

ئوزى تاپمىغان مالنىڭ قەدرى بولماس.

ئوزەكنى خار قىلىپ يۇرگىچە، تاغ ئارىلاپ يۇر.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

18. بەخت-تەلەي ۋە تەۋەككۈلچىلىك

توغرىسىدا

ئاداشقانغا ياماشقان.

ئامەت كەلسە، ئىشىك، تۆشۈكتىن كىرەر.

ئامەت كەلگەندە قاپىۇ تولىدۇ، خۇرجۇنمۇ.

ئامەتنىڭ شۇنچىلىك تومۇرچىنىڭ سەندىلىنى سۇندۇرار.

ئاسماندىن تاۋار يافسا، تۇمار قېپى تەگمەپتۇ.

ئاتامنىڭ ئولگىنى ئانامغا ياراشتى،
چەلپىگىنى ئىتلار تالاشتى.

ئاياق تەگدى، بالا تەگمىسۇن.

بار پۇلۇمنى ئوغرى ئالدى، قالغىنىنى رەھمچى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بىتەلەيگە سۇ كەلسە، ئاللاكۇ①دىن يار كېتىپتۇ.

بىتەلەي تالقان يىسە، قارىنىدىن بوران چىقىپتۇ.

بىزگە كەلگەندە سايىنىڭ سۇيى توختاپتۇ.

بولسا — سۇلۇق، بولمىسا — بىنەم.

— بەخت، نەگە باردىڭ؟
— دوقمىماڭلايغا.

بەختسىز قىز تېزەك تەرگىلى چىقسا، كالىلار سۇغا تېزەكلەپتۇ.

دەرت كەلسە جۇپ، دولەت كەلسە تاق.
دولەت كەلسە قوش كەپتۇ، بالا كەلمىسۇن.

ئېپى كەلسە، سېپى ئۇزىدىن چىقار.

خۇدا بەرسە، پەيغەمبەر غىڭ قىلالماپتۇ.

خۇدا كوزدىن ئايرىسىمۇ، ھاسىسىدىن ئايرىماس.

① ئاللاكۇ — قەشقەرنىڭ بىر يېزىسى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كالا ئولدى، چوپى قالدى.

كەلمىگە تەلەيدە ئاناڭنىڭ ھەققى بارمۇ؟

مىلتىقسىز يۇرگەندە كىيىك ئۇچراپتۇ.

مەن قىلارمەن ئوتتۇز،
خۇدايىم قىلار توققۇز.

ئويلىمىغان كىشى بۇيرۇمىغان ئاشتىن ئىچەر.

پەلەككە ئالدىنىپ خەمەكسىز قاپتۇ.

رەختى بارنىڭ بەختى يوق،
بەختى بارنىڭ رەختى يوق.

www.docin.com

رەختىگە ئىشەنمە، بەختىگە ئىشەن.

سايدا تاش تېپىلماپتۇ، ئاختامدا داڭگال.

تاللاپ ـ تاللاپ تازغا ئۇچراپتۇ.

تاشقا چاچ، بەختىگدىن كور.

تەۋەككۇل دەريانىغا سالغىن كىمەڭنى،
خاھى ئاقسۇن، خاھى چوكسۇن، غەم يىمە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تەۋەككۇلنىڭ بىر ناخشىسى ئارتۇق.

يا قاينامدىن چىقسۇن، يا سايرامدىن.

يىقىلغان تام دۋالىنى بېسىپتۇ.

ھەجەپ كەلدى تېپىلدىپ،
ئىلمىگىمگە سېپىلدىپ.

قازا ئىككى، ئولۇم بىر.

ئەر بېشىغا كۈن چۈشسە،
ئوتتۇك بىلەن سۇ كېچەر.

ئەرگە بىر نۇۋەت، يەرگە بىر نۇۋەت.

ئەتىگەن ئوغلىغان كەچ ئوغلىماس.

ئولەر ئوكۇز ئولىدى،
بار كىپەكنى يەپ ئولدى.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

19. ياشلىق ۋە قېرىلىق توغرىسىدا

ئادەمنىڭ كىچىگى بولغىچە،
ئىتنىڭ كۇچۇگى بول.

ئادەم قېرىسا كوڭلى قېرىماس،
سوگەت قېرىسا، يىلتىزى (قېرىماس).

ئەخمەق بىلمەس ئېتىنىڭ ھارغىنىنى،
كوسا بىلمەس ئوزىنىڭ قېرىغىنىنى.

www.docin.com

ئالدىمىققا كىچىك بالا ياخشى،
خۇدا ئۇرسۇن قاقۋاشنى.

ئاتمىشقا كىرگەن ئاتىدىن ئەقىل سورىما.

بالا بولسا شوخ بولسا،
بولمىسا يوق بولسا.

بالا ــ قىلغان ئىشى چالا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بالا قۇچاقتىكى چاغدا سويدۇرەر،
ئوسكەن چاغدا كويدۇرەر.

بالا قۇش ئۇچۇشنى بىلەر، قونۇشنى بىلمەس.

بالىنى ئىشقا بۇيرۇپ، كەينىدىن ئوزەك چاپ.

بىر پۇتى يەردە، بىر پۇتى گوردە.

بىر چوڭنىك گېپىگە كىر، بىر كىچىكنىك.

بۇرۇتقا خاپا بولسام، ساقال چىقتى.

بۇقا قېرىسا، بۇرنى قېرىماس.

بوره قېرىسا، ئىتنىك كۇلكىسى كېلەر.

بوره قېرىسىنى ئالدايدۇ.

بوشۇك بالىسى ــ بەگ بالىسى.

داۋاسىز دەرت بولماس،
ھەسرەتسىز قېرى (بولماس).

ئۇگۇت
Ugut.cn

گۈلۈڭ بار چاغدا گۈلۈڭنى قىس،
گۈلۈڭ توزۇغاندا كوتۈڭنى قىس.

خام بىلەن پىششىق تەڭ بولماس.

كالىلار سۇ ئىچسە، موزايلار مۈز يالايدۇ.

كوپ قېرىنىڭ ئىچىدە بىر بالا بولسا، دانا بولار،
كوپ بالا ئىچىدە بىر قېرى بولسا، بالا بولار.

مومايي مومايىنى ئاپا دەپتۇ.

مومايىنىڭ كوزى ئوسمىدا،
گادايىنىڭ كوزى پوسمىدا.

www.docin.com

موزاي سامانلىقنى بوشىتار،
كىچىك بالا نان ساندۇغىنى.

مەنمۇ ئىدىم سېنىڭدەك،
سەنمۇ بولارسەن مېنىڭدەك.

مەنمۇ چوڭ بولارمەن،
تامغا تىرمەك ياقارمەن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئۇغۇل بالا ئۆتتۈزغا كىرگەندە، بىر ئارغىماق توقۇغلۇق.

پاقىنىڭ كېرىلگىنى يىلانغا ئوخشىماس،
مومايىنىڭ ياسانغىنى جۇۋانغا ئوخشىماس.

چوڭ بېشىنى ئاچسا، كىچىك كۆتىنى ئېچىپتۇ.

چوڭ توقاچ پىشقىچە، كىچىك توقاچ كويۇپتۇ.

چوڭغا چوڭچە، كىچىككە ئوڭىچە.

ساقىلىنى ساتقان قېرىدىن،
ئەمگىكىنى ساتقان بالا ياخشى.

تام تۈۋىدىن، دەرەخ ئۈچىدىن، ئادەم ئۆلۈمىدىن قېرىيدۇ.

تېرىق قۇلىغىدىن مەلۇم، بالا كىچىگىدىن.

ياش كېتىمەن دەپ قورقۇتار،
قېرى ئولىمەن دەپ.

ياشلىغىڭدا ئىشلە،
قېرىغاندا چىشلە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياش ۋاقتىدا ياخشىلىق قىلمىغان،
قېرىغاندا قاتتىقچىلىق كۆرەر.

ياش قېرىتماس، غەم قېرىتار.

يان يەر — يەر ئەمەس،
كىچىك بالا ئەر ئەمەس.

ھاۋانىڭ گۇلدۇرى بار، يامغۇرى يوق،
قېرىنىڭ جۇدۇنى بار، ماغدۇرى يوق.

ھەر نەرسە كىچىگىدە تاتلىق.

ھەي ـ ھەي بالا، ماڭغان يولۇڭغا قارا.

www.docin.com

قاپاق سۇنسا قايغۇ يوق،
قېرى ئولسە يىغا (يوق).

قايمۇ تەڭ، قاپچاقمۇ تەڭ.

قېرى ئات چونەك بۇزماس.

قېرى خوتۇن ياش بولدى،
چوكانلارغا تەس بولدى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قېرى كالا شاپاققا ئامراق،
قېرى ئادەم ئاپپاققا.

قېرى كەلسە ئاشقا،
ياش كەلسە ئىشقا.

قېرىلىق بىلەن ئولمەس،
ياشلىق بىلەن تۇرماس.

قېرىنى قاپتا ساقلا، ئولۇگىنى ھەپتە.

قېرىسى بار ئويناق كىتاۋى بار.

قېرىغاندا ئات تېزلىگى ئالتۇن كورۇنەر.

قېرىغاندا ئىتنىڭ تېزلىنى كوردۇم.

قېرىغاندا توڭغاق بولار، دوڭغاق بولار، پاڭغاق بولار.

قېرىغاندا قېرى تارتۇق،
قىلىقلىرى ئاندىن ئارتۇق.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

قېرىغاندا قىز بولدۇم،
تۇلدىرىغاندا ئۇز بولدۇم.

قېرى قۇلاق — ئۇزۇن قۇلاق.

قىز ۋاقتىدا — سۇلتان ۋاقتىدا،
خوتۇن ۋاقتىدا — شەيتان ۋاقتىدا.

قوناقلىقتا ماش بولماس،
قېرى كىشى ياش بولماس.

قۇشقاچ قېرىسا، جاڭگالچى بولار،
جۇۋان قېرىسا، يالغانچى (بولار).

ئەر قېرىسا كۇچىدىن قالار،
خوتۇن قېرىسا ئېسىدىن (قالار).

ئوتكەن ئۆمۈر — ئاققان سۇ.

ئوتمەيدىغان ئۆمۈر يوق،
سۇنمايدىغان تومۇر يوق.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

20. تازىلىق، سالامەتلىك، كېسەللىك ۋە ئولۇم-يېتىم توغرىسىدا

ئاش بار يەردە ئاغرىق يوق.

ئازىلىغان ئەي بولماس.

ئاز يەپ، ئاسان تىرىل.

ئاغرىپ ساقايغان جان ئولجا،
يوقىلىپ تېپىلغان مال ئولجا.

ئاغرىغان چىشنىڭ دورىسى ئامبۇر.

ئاغرىق كىشى كۆلكە سويمەس.

ئاق بولسىمۇ پاك بولسۇن.

بېشىڭنى سالقىن، قوسىغىڭنى توق، پۇتۇڭنى ئىسسىق تۇت.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بىر خىل تۇرساك يۇز يىل ئومۇر كورىسەن.

بىر شاتىراق موزاي پادىنى بۇلغايدۇ.

داۋا كۇچەيسە، پۇلۇڭنى ئالار،
ئاغرىق كۇچەيسە جېنىڭنى (ئالار).

دۇنيادا ئىككى ئولۇم يوق،
بىردىن قۇتۇلغان ھېچكىم يوق.

دەرت باشقا، ئەجەل باشقا.

دەرت قورۇغى كېتەر،
ئاچ قورۇغى كەتمەس.

خېنىمنىڭ قېشىنى كورۈڭ،
تاۋىغىنىڭ تېشىنى (كورۈڭ).

ئىككىگە ئۇچنى قوشسا بەش بولىدۇ،
كولچەكنى چاپمىسا لەش بولىدۇ.

ئىشكنى ئاچ ــ تىنىچلىقنى قاچ.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

جان بار يەردە قازا بار.

جان راھىتى تەن بىلەن،
تەن ساقلىغى پەم بىلەن.

كېسەلگە قاراپ دورا،
كاڭغا قاراپ بورا.

كېسەللىك ئېغىزدىن كىرەر.

كېسەلنىڭ كېلىشى ئاسان، كېتىشى تەس.

كىشىنىڭ قەيىرى ئاغرىسا، شۇ يەرنى سوزلەيدۇ.

www.docin.com

كوزۇڭ ئاغرىسا قولۇڭنى تارت،
قوسىغىڭ ئاغرىسا نەپسىڭنى (تارت).

مىڭ ئولۇكتىن بىر تىرىك ئەلا.

ئۇرۇن تۇغۇتتىن بىر چۇشۇك ياخشان.

ئومىنى بولۇم تۇگىتەر،
ئادەمنى ئولۇم (تۇگىتەر).

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئورۇقنىڭ كۆڭلى يوروق.

چاينىماي يىگەن كوشمەي ئولەر.

چىچەكتە چېكىلمىگەن قىزىلدا قىزىلار.

چۈشەن دىگەن مەينەت ئىمە،
قونغان نەرسىنى يۇماي يىمە.

چىش ئاغرىغى ئاغرىق ئەمەس،
چىش ئاغرىغىدا ئادەم ئۆلمەس.

چىش باشقىچە ئاغرىيدۇ، كوز باشقىچە.

چۇش ئۇيقۇسى پادىشالىقتىن ياخشى.

www.docin.com

سالامەت تەنده ساغلام ئەقىل.

سامساق ــ ئۇنى يىگەنىڭ تېنى ساق.

ساپ هاۋا ــ تەنگە داۋا.

ساق يېرىمنىڭ هالى يوق،
ئاغرىق يېرىمنىڭ تايىنى (يوق).

ئۇگۇت
Ugut.cn

تىلىك كويسە تۈز يالا،
ئىچىك كويسە مۈز (يالا).

تەنىڭ ساقلىغى ــ جانىڭ راھىتى.

تەنىڭ ساقلىغى ــ پادىشالىق.

تەن ساقلىق ــ تەڭدىشى يوق بايلىق.

يۈزۈڭ كىر بولسا، ئەينەك كىر دىمە.

قان چىقتى ــ جان چىقتى.

قولۇڭنى يۇيۇپ قولتۇققا ئۇر.

قوساقنىڭ ئاچقىنى ــ ئەقىلنىڭ قاچقىنى.

قوي ئوز ئايىغىنى پاسكىنا قىلار.

قۇرۇتنىڭ ئىلاجى قاينىق‌سۇ.

قەيەر ئاغرىسا، جان شۇ يەردە.

ئەجەل كەلسە ئەقىل قاچار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئولگەندە يىغلىغىچە، ئولمەستە سەۋەپ قىل.

ئولمەس ئاغرىق، چىقماس جان.

ئولۇككە يىغلىغان ئىسسىت كوزۇم.

— ئولۇك، نەگە بارسەن؟
— بارىدىغان پۇلنىنى چاچقىلى،
يوقىدىغان كوتىنى ئاچقىلى.

ئولۇك چىققان ئويدە ئۇچ كۈنگىچە سوز ـ چوچەك.

ئولۇمنىڭ كوزى يوق.

www.docin.com

ئولۇمنىڭ چوڭىمۇ ئولۇم، كىچىگىمۇ ئولۇم.

ئولۇپ ـ ئولۇپ ئاز قالدى،
زادى ئىككى تاز قالدى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

21. تىل ۋە گەپ-سوز توغرىسىدا

ئادەمنىڭ يۈزىگە قارىما، سوزىگە قارا.

ئادەمنىڭ تەمى سوز بىلەن،
ئاشنىڭ تەمى تۇز بىلەن.

ئادەم قۇلاقتىن سەمرىيدۇ،
ھايۋان تۇياقتىن.

ئاكىلىغان سوزنىڭ ئىگىسى يوق.

www.docin.com

ئاكىلىغان قۇلاقتا گۇنا يوق.

ئاستا سوزلىگەن كىشىنىڭ ئامالى كوپ.

ئاتىلارنىڭ سوزى — ئۇزۇكنىڭ كوزى.

ئات كىشنەشكىچە، ئادەم سوزلەشكىچە.

ئاتقان ئوق يېنىپ كەلمەس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاتقان يەردە ئوق قالىدۇ،
چىشقان يەردە پوق (قالىدۇ).

ئاۋال ئويلا، ئاندىن سوزلە.

ئاش كەلسە يە، سوز كەلسە دە.

ئايھاي تىلىڭ، تىلىڭ تېگىدە بېزىڭ.

ئاز سوزلە، كوپ ئاڭلا،
ئاز بە، كوپ چاينا.

ئاغزىمدىن چىقتى، ساقىلىمغا ياماشتى.

ئاغزىمغا كەلدى دەپ دىمە،
ئالدىمغا كەلدى دەپ يىمە.

ئاغزى يۇمشاق موزاي قوش ئەمچەك ئېمەر.

باشتا سوز بولسا، ئايىغىدا گەپ يوق.

بېشىڭ نەدىن كېتەر — تىلىڭدىن.

بىكار گەپ قىلىش ئەخمەقنىڭ ئىشى.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

بىردىن ئىككى ياخشى،
قۇرۇق گەپتىن جەڭدە (ياخشى).

بىر ئېغىز سوز كەم، ئىككى ئېغىز سوز ئارتۇق.

دىمىگەننى دېگۈچى چىقار،
يىمىگەننى يېگۈچى (چىقار).

دېسە، دېگىچە قويدۇم،
كېيىپ يېگىچە قويدۇم.

ئېيىت ـ ئېيىت دېسە، ئاتىسى ئېيىدىن چىقىپتۇ.

www.docin.com

ئېغىز ـــ ئايغاق، تىل ـــ تايغاق.

ئېغىزدىن بالا تۇغۇلماس،
باشقا ھەممىسى تۇغۇلار.

ئېغىز ـــ دەرۋازا، سوز ـــ شامال.

ئېغىزنىڭ نوختىسى يوق،
تىلنىڭ سوگىگى (يوق).

ئۇگۇت
Ugut.cn

گەپنى گەپكە ئوخشىماس،
ئاغزى گەپتىن بوشىماس.

گەپ بىر، قۇلاق ئىككى.

گەپدانلىقنىڭ ئونىتۇز پۇتسىغى بار.

گەپ دېگەننىڭ تۇرغۇچى بار.

گەپ گەپنىڭ كوتىنى ئاچتى.

گەپكە گەپلسە، ئاتاڭدىن قالىتما.

گەپنىڭ تېگىدە گەپ بار.
ساقالنىڭ تۇۋىدە خەپ بار.

www.ooin.com

گەپنىڭ ياخشىسى "خۇدايا توۋا"،
ئاشنىڭ ياخشىسى قورۇما شورپا.

گەپنىڭ يامىنى كۇس - كۇس،
ئوسۇرۇقنىڭ يامىنى پۇس - پۇس.

گەپنى تېجىمەلدىن سورا، يولنى كارۋاندىن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

گەپ ۋاقتىدا ياخشى، كاۋاپ زىخىدا.

گەپ يۇزدە ياخشى، ئۇسۇل تۇزدە.

گەپ قىلسا ۋالاقتەككەن دەيدۇ،
گەپ قىلمىسا موربىمەس (دەيدۇ).

كونا گەپ قۇلاققا ياقماس.

كونا ئۇستىخانىنى ئىت غاجىماس.

كەنجى كېڭەزنىڭ غوزىسى يوق،
تولا گەپنىڭ مەزىسى يوق.

www.docin.com

كوپ ئويلا، ئاز سوزلە.

كوپ سوز ئادەمنى ئەخمەق قىلار.

كوپ سوزلىگەن — كۇكۇم،
ئاز سوزلىگەن — ئالتۇن.

كوپ سوزلىگەن تۇتۇلار،
ئاز سوزلىگەن قۇتۇلار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كوپ سوز — چوپ سوز.

كوزدىن كوز تايسا، كوكسىدىن سوز تايىدۇ.

كوڭۇلنىڭ كىرىنى ئېيتسا كېتەر،
كىيىمنىڭ كىرىنى يۇسا (كېتەر).

كۇندۇزى گەپ قىلساڭ، ئەتراپىڭغا باق،
كېچىسى گەپ قىلساڭ، قۇلاقنى قۇلاققاياق.

مىڭ ئېغىز كاپ ـ كاپتىن،
بىر ئېغىز چىپ ـ چاپ ياخشى.

نىمە دىسەڭ شۇنى ئاڭلايسەن.

ئوچۇق ئېغىز ئاچ ئولمەس.

ئوتتۇز چىشىدىن چىققان سوز،
ئوتتۇز ئەلگە تارقاپتۇ.

ئوتقا كەلگەن خوتۇننىڭ
ئوتتۇز ئېغىز گېپى بار.

ئويلىماي سوزلىسەڭ، ئاغرىماي ئولىسەن.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئويناپ دىسمۇ، كۆڭلىدىكىنى دەر.

ئويناپ گەپ قىلساڭمۇ، ئويلاپ گەپ قىل.

پۇت يۇگرۇگى ئاشقا،
ئېغىز يۇگرۇگى باشقا.

چالا تۇققچى ئادەم ئولتۇرەر.

چىرايلىق يۇزدە ئەمەس، سوزدە.

راست گەپكە جاۋاپ يوق.

ساڭا سوز يوق، مۇشۇككە بەز (يوق).

www.docin.com

سۇ ئانىسى — بۇلاق،
سوز ئانىسى — قۇلاق.

سەنمۇ شۇك، مەنمۇ شۇك،
ئوتتۇرىدا قارا مۇشۇك.

سەن تاز دىگىچە، مەن تاز دەۋالاي.

سۆز بىلەن پولۇ پىشماس،
ماي بىلەن گۇرۇچ لازىم.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سوزدىن سوز چىقار،
شوردىن تۇز (چىقار).

سوزى توغرىنىڭ قەدرى ئارتۇق بولار.

سوزلىگەن ئەخمەق بولسىمۇ،
ئاڭلىغان ئەقىللىق بولسۇن.

سوزلىيەلمىگەن ئېغىزدىن
چاپاق باسقان كوز ياخشى.

سوز قىلىشتىن ئاۋال ئاغزىڭدا چاينap كور.

سوزنىڭ ئېزى ياخشى،
ئاشنىڭ تۇزى (ياخشى).

سوزنىڭ پىشىغى ياخشى،
ئاشنىڭ ئىسسىغى (ياخشى).

سوز قىلىپبدا ياخشى،
پىچاق غىلىپبدا (ياخشى).

سوز قىل سىغار يەرگە،
سۇ سەپ سىڭەر يەرگە.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

سوز قوغلىغان كاشىلىغا يولۇقار،
يول قوغلىغان غەزنىگە (يولۇقار).

سوزۇك تاتلىق بولسىمۇ تەكرار سوزلىمە.

تاياق گوشتىن ئوتەر، تىل سوڭەكتىن.

تىلغا ئىختىيار بەرسەڭ،
ئەلگە ئىختىيارسىز بولىسەن.

تىلىڭنى تارت، چىشىڭ سۇنمىسۇن.

تىلىڭ قاتتىق بولسا ياغلىۋەت،
يۇمشاق بولسا داغلىۋەت.

www.docin.com

توغرا سوز تومۇرنى تېشەر،
يۇمشاق سوز قىلىچنى كېسەر.

تەگسەڭ تېرىق بولىدۇ، تەگمىسەڭ ئېرىق.

توشۇك ئېغىز توشۇك ئېغىزدىن قالماپتۇ.

توشۇك قۇلاق نېمىنى ئاڭلىماس؟

ئۇگۇت
Ugut.cn

تۇكۇرگەن تۇكرۇكنى ئېغىزغا ئالغىلى بولماس.

تۇلكىنىڭ سوئالىغا
خورازنىڭ جاۋاۋى بار.

ئۇزۇن گەپ ئوزنى ئورار،
ئۇزۇن چاپان پۇتنى (ئورار).

ۋالاقتەككۇر گەپ بەرمەس،
سۇنۇق كەپكۇر ئەپ (بەرمەس).

ياخشى گەپ بوسۇغىدىن چىققىچە،
يامان گەپ يەتتە تاغدىن ھالقىپتۇ.

ياخشى گەپ — ئىسسىتقۇ،
يامان گەپ — سوۋۇتقۇ.

ياخشى سوز بىلەن ئىلان ئىنىدىن چىقار،
يامان سوز بىلەن قىلىچ قىنىدىن چىقار.

ياخشى سوز دۇشمەنگە يارايتۇ.

ياخشى سوزگە قۇلاق سال،
يامان سوزگە ياماق سال.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياخشى سوز — جان ئوزۇغى،
يامان سوز — جان قوزۇغى.

ياخشى سوز تاشنى يارار،
يامان سوز باشنى (يارار).

يالغان گەپنىڭ ئات ئىگىسى توقۇغلۇق.

يامىنى ئېيتماي، ياخشىلىق يوق.

ياردىماس گەپنى تىلىگدىن كورمە، دىلىگدىن كور.

يېڭى گەپ، كونا قۇلاق.

يۇرتقا كەلگەن بوز ئەرزان،
ئېغىزغا كەلگەن سوز (ئەرزان).

يەنە دىسەم، يەنە دەيدۇ،
ئاستا دىسەم، بەكرەك.

يەرنىڭ يامىغى يوق، سوزنىڭ ئايىغى (يوق).

"ھەئە"دىن ئوبدان جاۋاپ يوق،
جىگەردىن ئوبدان كاۋاپ يوق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاچان تىلماچ دىيەلىسۇن
ئۆزەم ئېيتقان سوزۇمدەك.

قىزىم، ساڭا ئېيتاي، كېلىنىم، سەن ئاڭلا.

قول يارىسى كېتەر، تىل يارىسى كەتمەس.

قۇرۇق گەپ قۇلاققا ياقماس.

ئەر كورکى ــ ساقال،
سوز كورکى ــ ماقال.

ئەرنىڭ سوزى بىر بولار.

www.docin.com

ئەرنىڭ ئوزى ئەمەس، سوزى.

ئوتكۇر سوز ــ ئاتقان ئوق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

22. تېچلىق-ئامانلىق ۋە خاتىرجەم-سىزلىك توغرىسىدا

ئالتۇندىن كوز يېشى توكۈلەر.

ئالتۇنلۇق ئويدىن كوڭۈلنىڭ تېچلىغى ياخشى.

ئاز ئېشىم — غوغىسىز بېشىم.

ئاغرىماس بېشىمغا ئالتە تاياق.

باشتىن قۇلاق سادىغا.

بىر گورگە سۇ كىرسە، مىڭ گورده ئەنسىزچىلىك.

دوغا نەده بولسا، غوغا شۇ يەردە.

ئىشىگى يوق موللامنىڭ قۇلىغى تېچ.

گۇمان ئىماننى قاچۇرار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

گور ئەنسىزلىگىدىن ئوي ئەنسىزلىگى يامان.

جىدەلخورغا گۇۋاچى بولما.

جەڭنىڭ بىرى جەڭ، توققۇزى رەڭ.

كۇندۇزى ماڭغان ئىلاننىڭ ئومرى كوتا،
كېچىسى يۇرگەن ئەرنىڭ (ئومرى كوتا).

كۇندەشلىك ئويدە كۇندە جىدەل.

ئون كۇلكىنىڭ بىر يىغىسى بار.

ئويۇننىڭ ئېزى ياخشى.

www.docin.com

ئويۇنۇڭنى قەيەردە ئوينىساڭ،
يىغاڭنى شۇ يەردە يىغلا.

سەن تېچ ــ خوشناڭ تېچ.

تېچ كوڭۇلگە تۇزسىز ئۇماچ.

تېچلىق ئەۋزەل.

ئۇگۇت
Ugut.cn

توپىلاڭدا توغاچ ئوغرىلاپتۇ.

"تۇر ـ تۇر" كوپ بولسا، ئۇيقۇدا مەزە يوق.

شامالنىڭ ئالدى قۇيۇن،
جەدەلنىڭ ئالدى ئويۇن.

شانىياز ئوۋغا چىقسا، كەينىدىن غوغا چىقار.

يارا ئاغرىغىدىن كوڭۈل ئاغرىغى يامان.

ياڭىم چىقتى تالاغا،
مېنى قويدى بالاغا.

يۇرت بولسا، ئالۋاڭ بولمىسا،
تېپچ بولسا، مالىمان بولمىسا.

قوساق ئاغرىغىڭ بولمىسا،
تاۋۇز يېيىشتىن قورقما.

ئەندىشىڭ ئېتى قورقاق.

ئولۇمدىن باشقىسى تاماشا.

ئوتكەن ئىشقا سالىۋات.

ئۇگۇت
Ugut.cn

23. ھەمكارلىق، ئادەمگەرچىلىك ۋە
نائەھلىلىك توغرىسىدا

ئاداشقانغا يول كورسەت.

ئادەم ــ ئادەم بىلەن،
پىستە بادام بىلەن.

ئادەم قىچقارسا بارمايمەن،
ئاش قىچقارسا قالمايمەن.

ئادەم ئەتكەنگە تازىم ئەت.

ئات كوتەرسەڭ ياخشى بىلەن كوتەر،
سۇ كوتەرسەڭ بالداق بىلەن (كوتەر).

ئاش بەرگەنگە مۇشت بېرىپتۇ.

ئاش ئوتنى، ئىش لاپقۇت.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئايدا ئوتاق بولماپتۇ، يىلدا خوشنا.

بىر كىشى ياققان ئوت يۇز كىشىنى ئىسسىتار.

بىر قاققا بىر قاق.

بولۇششاڭ جانغا بولۇش.

بۇغداي نېنىڭ بولمىسا،
بۇغداي سوزۇڭ يوقمىدى؟

بەرگىنىڭنى ئازغا سانا،
ئالغىنىڭنى كوپكە (سانا).

www.docin.com

ئېشىنى يەپ، تاۋىغىنى چېقىپتۇ.

ئېغىز يىسە، يۇز ئۇيىلار.

ئېنتىرىپ بەرگەننى ئىت يىمەس.

ئىشى يوقنىڭ كارى يوق.

ئىشەنگەن تاغدا كىيىك ياتماپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

جاي بەرگەنگە جان بەر.

جاھاندا بار بولساڭ، يار بول.

كېپىل بولساڭ، كېپىنىڭ كويەر.

كىشى نان تەڭلىسە، يىمەيمەن دىمە،
قولۇڭغا ئال، يىمىسەڭ يىمە.

كىشىنىڭ ئىشى ــ بوسۇغا بېشى.

كىشىنىڭ ئىشىغا تومۇزدا قول توڭۇپتۇ.

مېنىڭ ئىشىم سەن بىلەن،
سېنىڭ ئىشىڭ كىم بىلەن؟

مەسلىھەتلىك ئىش بۇزۇلماس.

نائەھلىگە قەرزدار بولما،
ناتونۇشقا ھەمرا (بولما).

ئۇماچنىڭمۇ ئوتنىسى بار.

ئوۋچىنىڭ قارچۇغىسى بولسا، توشقان نەزرىسى بار.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ھەممىسى يوق ئادەمدىن،
ھەممىسى بار ئىت ياخشى.

ساڭا قاراپ مەن،
ئىشىككە قاراپ دەم.

ساق كوز يىغلىسا، سوقۇر كوزدىن ياش چىقار.

سەن ياخشى — مەن ياخشى،
تولۇر قىزىق، نان ياخشى.

سەھرا غا چىقسا ئېشىگىنى تونۇمايدۇ،
شەھەرگە كىرسە دوستىنى (تونۇمايدۇ).

www.docin.com

سوز بەرگەن يۇز بەرمەس،
يول كورسەتكەن ئوزۇق (بەرمەس).

سۇپۇرگەن يەرگە چېچىپتۇ.

تاش ئاتقانغا ئاش ئات.

تەكەن بولۇپ پۇتقا كىرگىچە،
چىمەن بولۇپ باشقا قادال.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تويغان يەرگە توققۇز كۈن تازىم.

تۇزۇكنى يەپ، تۇزلۇغۇكغا چىچار.

تۇز يالىغان ئىت قوپارغۇ ئاستىدا ئولەر.

توگە كوردۇكمۇ؟ — يوق.

تۇگمەن تېشى مەن بولسام،
چىبقىلدۇرۇغى سەن بولدۇك.

— ۋاپاغا جاپاغا بارمۇ؟
— ئىزلىسە تېپىلار.

ياخشى بولسا ئۇزىدىن كوربدۇ،
يامان بولسا ئۇزگىدىن.

ياردەم قىلدىك — خوپ قىلدىك،
مىننەت قىلدىك — ھېچ قىلدىك.

يىقىلغانغا يولەك بول،
يىرتىلغانغا ياماق بول.

غالجىر خۇدانى بىلمەس، ئىت ھارامنى.

هارمالڭ دىسە، هاپاش بوپتۇ،
تېچمۇ دىسە بالاغا قاپتۇ.

هەمدەمدە بار، هەمساپتا يوق.

هەر ئىش ئۆز يولىدا ياخشى.

قول قولنى يۇسا، قول قوپۇپ يۇزنى يۇيار.

قوينۇڭدىن توكۇلسە، قونچۇڭغا.

— ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم! — دىسە،
— بەش تەڭگەمنى بەر! — دەپتۇ.

ئولگەن بولسا ئىڭىگىنى تاڭاي،
تىرىك بولسا يارىسىنى (تاڭاي).

ئولگەندىن ئوپكە سوراپتۇ،
ئەسكى تامدىن قوقاق.

ئوتنىسگە لاپقۇت، ئوتۇككە ئاپقۇت.

ئوتنە — يېپرىم.

ئۆز نەپسىدىن كەچمىگىچە،
كىشىنى خۇش قىلغىلى بولماس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

24. مىجەز، خۇلق ۋە كىشى تەبىئى توغرىسىدا

ئادەم دېگەن ھول ئەمەس.

ئادەم گۈلدىن نازۇك، تاشتىن قاتتىق.

ئادەمنىڭ ئالدى گۈل، كەينى تىكەن.

ئادەمنىڭ پىلتىسى يوق.

ئادەمنىڭ يۈزى ئاپتاپتىن ئىسسىق.

ئادەمنىڭ قۇيرۇغى يوق، تونۇغىلى بولماس.

ئاختامنىڭ چالمىسى يامان.

ئادەمنىڭ لالمىسى (يامان).

ئائىلىنىڭ ئاچچىق پىيازدىمۇ بار.

ئاغرىق قالسىمۇ، ئادەت قالماس.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

بېلى بوشنىڭ گېپى بوش.

بېشى قايغان، پۇتى تايغان.

بېشىڭغا ھەر بالا كەلسە،
ئوزەڭنىڭ خۇي - پەيلىدىن كور.

بىر مەستىن قورقىمەن، بىر مورىمەستىن.

بىر پۇل بېرىپ ئۇسۇلغا سالسا،
ئون پۇل بېرىپ توختاتقىلى بولماس.

بىشەم خوتۇن بەش كۇنلۇك،
بىزەڭ يۇلداش بىر كۇنلۇك.

www.docin.com

بۇقا بوينىغا يىغار، ھابدال قوينىغا.

بورە بالىسى تاققا قاراپ ھۇۋلار.

بورە قېرىسا، ئىتلىغى بار.

دىل ئازاردىن خۇدا بىزار.

دورامچۇقنىڭ ئاغزى پۇچۇق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

دوستۇمنىڭ كۆڭلىنى ئاياپ، بويۇمدا قالدى.

دوزاققا ئۇگەنگەن كۆڭۈل بەھىشكە كونىلمەپتۇ.

ئىغىرلىق ــ رەخمانلىق،
يېنىكلىك ــ شەيتانلىق.

ئىغىر چامدىغىچە، يېنىك سەكرەيدۇ.

خوشنىڭ قارغۇ بولسا، كوزۇڭنى قىس.

ئەرگەزنىڭ ئاچچىغى كەلگىچە،
پاكارنىڭ جېنى چىقار.

ئىچى يامانىنىڭ كۆڭلى خوش بولماس.

ئەت ئەتلىغىنى قىلمىسا كۆڭلى تىنمايس.

ئەت كاللىسى تەخسىدە تۇختىماس.

ئەتنى قاۋايدۇ دەپ ئاغزىنى كەسكىلى بولماس.

ئەتنىڭ ئاغزىغا سوڭەك تاشلا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىتنىڭ ساددىلىغىدىن تۈلكە تورگە چىقىۋاپتۇ.

ئىتنىڭ قارغىشى بورىگە يۇقماس.

ئىتنىڭ قارغىشىغا پىت ئولمەس.

ئىت ئۈرگۈچىغا ئامراق.

ئىت هاۋشىپ ـ هاۋشىپ، سەھەر ئۇخلار.

جاڭگالدا هاكىرىغان ئېشەك شەھەردە هاكىرىيالماس.

جىمغورنىڭ هۇنىرى ئىچىدە.

كاللا دىسە، پاقالچاق دەيدۇ،
پىشۇرۇپ بېرەي دىسە، خام يەيمەن دەيدۇ.

كاۋا هىچقاچان قوغۇن بولماس.

كىشىنىڭ تۇغمىدەك ئەيىۋى كورۇنەر،
ئۆزىنىڭ توغىدەك ئەيىۋى كورۇنمەس.

كوڭۈلچەكنىڭ كوتى ئوچۇق.

ئۈگۈت
Ugut.cn

كوزى مىدىرلىغاندىن قورق.

كوز ـــ ئۇرنىڭ ئۇكىسى،
كوڭۇل ـــ سىرنىڭ ئۇگىسى.

كۇچى يوقنىڭ ئاچچىغى يامان.

لالما بولغىچە سالما بول.

لەقەم قويۇش خىزىرنىڭ ئىشى.

مال ئىگىسىنى دورىمىسا ھارام.

مىلجىڭ ئادەم سوز بۇزار،
قىڭغىر ھارۋا يول بۇزار.

مىلجىڭنى ئەزمە يېڭىدۇ،
ئەزمىنى خۇدادىن بەزمە يېڭىدۇ.

موللا ھوشۇرنىڭ بىرى شۇ.

مەن كورمىگەن يېرىڭ بارمۇ، سىڭا يېقىڭ تارتۇق.

مۇشۇكنى ھارۋىغا قاتساڭ، كاتنىڭ ئاستىغا سورەيدۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

نوقانچىنىڭ كوزى ياماق،
سۇخەنچىنىڭ سوزى (ياماق).

ئوچۇق چىراي ــ قاينىاق چاي.

ئوچۇق يۈز ــ نېمەت ئۇستىگە نېمەت.

ئويماقسىز خوتۇن بولماس، تىغسىز ئەر.

پەيلى ياماننىڭ خۇيى ياماق.

چاپسانغا بار، لايپاسقا يوق.

چاققان جۇۋانىنى بوشۇك ئاستىدا كورۈك.

چىدىماسنىڭ ئويى پايلىماسنىڭ قېشىدا.

چىشقاق بالىغا ئىت ئەگىشەر،
كۈلگەك ئايالغا يىگىت (ئەگىشەر).

سارائىنىڭ ئوگى يوق،
پاشىنىڭ قوگى (يوق).

سايادا يۈرگەن تاياق يەر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سېرىق سېغىت سايە بولار.
سېرىق ئادەم ئۇغا (بولار).

سەپايە سىردىكى يوشۇرالماس،
پۇچۇق بۇرنىنى (يوشۇرالماس).

سوقۇشقاق خۇراز سەمرىمەس.

سۆت بىلەن كىرگەن خۇي جان بىلەن چىقار.

تاماگەرنىڭ تامىغى قۇرۇق.

تارتىنغان ئاچ قالار.

www.docin.com

تاسما يىگەن ئىتنىڭ خۇيى ئۇلگىچە قالماس.

تېرىككەننىڭ چىنىنى ئال.

توخۇ داڭگال چۈشەر، ئۇشكە جاڭگال.

توپاقنى چىمداپ ئولتۇرۇپتۇ.

تەلۈگە چوماق تۇتقۇزما.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تەلۋىنىڭ تېرىسى قېلىن.

تەلۋىنى قورقۇتماق — ئولۇكىنى تىرىلدۈرمەك.

تەلۋە ئات مىنسە تەگرىنى تونۇماس.

تەلۋە تەپسە زەنجىر ئۈزەر.

تەلۋە تورنى بەرمەس.

تەرى يامانلىق بەرى يامان.

تۇگە سېيگىچە قۇيرۇغىنى قۇم بىسىپتۇ.

www.docin.com

تۇگە ئۇسۇل ئويىنسا، يەتتە تاختا زەدەكنى بۇزار.

تۇشۇك بىرتەقتىمن كۆلەر.

تۈكى قايانغا ياتسا، شۇ يانغا سىلا.

شاپاقنا تېيىلسىپ، ئۇرۇقنا زوك ئولتۇرۇپتۇ.

يامانلىغانغا يامان قويىنىڭ كاللىسى.

ئۈگۈت
Ugut.cn

يامانلىغان ھابدالنىڭ خۇرجۇنىغا زىيان.

ياغاچ قۇلاققا گەپ ئوتمەس.

يېڭى كوزىنىڭ سۇيى سوغاق.

يېڭى كولنىڭ سۇيى تاتلىق.

يىگەن ئېغىز، كورگەن كوز.

يىراقنىڭ يېقىنى بار،
ساراڭنىڭ ماقۇلى (بار).

www.docin.com

يۇۋاش ئۇينىڭ مۇڭگۇزى ئىچىدە.

زىدى پەسنىڭ تېگى پەس.

غەمسىز كىشى بولماس،
ئەرسىز چىشى (بولماس).

ھەر بىر ساراڭ دىگەندە بىر چىشلەم گوشى ساراڭ بولار.

ئۈگۈت
Ugut.cn

ھەسەن ئاكام ئاچچىق،
مېغىزلىرى تاتلىق.

قاپىغى جۇتنى قىچقىرىدۇ،
كالپۇگى يەرنى سۇپۇرىدۇ.

قاسىاپقا پۇل بېرىپ، ناۋايغا قاراپتۇ.

قاغا قاقىلدىمىسا، قۇشلارنىڭ كوزىنى چوقۇپ بولاتتى.

قېرىشقانىنىڭ قارنى ئاچ.

قىرىق كىشى بىر ياق،
قىڭغىر كىشى بىر ياق.

www.docin.com

قىتىغىرنىڭ ئىچى زىدە،
سېرىق يوگەك باسقان بىدە.

ئەگرى قوزۇققا دوناي توقماق.

ئەرنىڭ كوڭلى ئەۋرىشىم.

ئەزمە ئويلانغىچە، تاۋەككۇلچى مەقسىدىگە يېتىپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئوكۇز ئولگەندىمۇ كوزىنىڭ ئالمىسى كەتمەس.

ئولۇكنىڭ كوزى ياملىن،
ئۇرۇشقاقنىڭ سوزى (ياماق).

ئولەرمەن ئېشەك ئولتۇرۇپ تېپەر.

ئوزى سوغاقنىڭ قىلىغى سوغاق.

ئۇگەنگەن خوي ئولگىچە قالماس.

ئۇگەنگەن كوكۇل ئۇزۇمە پىشقىچە.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

25. ياخشىلىق ۋە يامانلىق توغرىسىدا

ئالتۇن يەردە ياتماس،
ياخشىلىق يولدا (ياتماس).

ئاندىن قاچقان، مۇندىن قاچقان،
يامانلىق بىلەن كۆزىنى ئاچقان.

بىر ياخشىلىق مىڭ بالادىن قۇتقۇزار.

بىر ياخشىلىق ئۇنتۇلماس، بىر يامانلىق.

بىر ياخشىغا بىر يامان ھەر يەردە بار،
ئىككى ياخشى بىر بولغان قەيەردە بار؟

ئىككى ياخشى ئاريىسىدا قىل ئۈزۈلمەس،
تومۇر زەنجىرنى ئۈزىدۇ ئىككى بىلمەس.

پۇققا چالما ئاتىساڭ، ئۆزەڭگە چاچرار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سېسىق گوشنى چۈرۈن تاپار،
ياماق ئىشنى ياماق تاپار.

ياخشى ئاتنىڭ تېرىسى قېيىش بولار، كون بولماس.

ياخشى ئاتقا بىر قامچا،
ياماق ئاتقا يۈز قامچا.

ياخشى ئاتقا قامچا لازىم ئەمەس.

ياخشى ئاتقا قوڭغۇراق.

ياخشى ئاش ئۇستىگە كېلەر،
ياماق گەپ ئۇستىگە.

ياخشى ئات، ياماق كوپ،
بۇغداي ئاز، سامان كوپ.

ياخشى بىلەن دوست بولساڭ،
ئېچىلار چىچەكلىرىڭ.
ياماق بىلەن دوست بولساڭ،
يىرىلار يۈرەكلىرىڭ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياخشى بىلەن يۈرسەڭ، يېتىسەن مۇرادقا،
يامان بىلەن يۈرسەڭ، قالىسەن ئۈيادقا.

ياخشى بولساڭ ئېشىڭنى يەيسەن،
يامان بولساڭ بېشىڭنى يەيسەن.

ياخشى بولساڭ تويۇڭغا بارارمەن،
يامان بولساڭ ئولۇمۈڭگە.

ياخشى بولسا ئۆزەڭگە بالا،
يامان بولسا بېشىڭغا بالا.

ياخشىدىن ئات قالىدۇ، ياماندىن داد قالىدۇ.

www.docin.com

ياخشىدىن چاپا كەلمەس،
ياماندىن ۋاپا (كەلمەس).

ياخشىدىن يامان چىقار،
ياماندىن ياخشى (چىقار).

ياخشى گوشتىن ياخشى شورپا.

ياخشى كىلىپ ھالىڭغا يېتەر،
يامان كىلىپ ئوتۇڭنى "پۈۋ" دەر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياخشى كۆرگىنىنى ئېيتار، يامان يىگىنىنى.

ياخشىلىقنى ئۇنتۇما،
يامانلىقنى كۆڭلۈڭدە تۇتما.

ياخشىلىق ــ يېنىپ تۇرغان چىراق.

ياخشىلىق يەردە ياتماس،
يامانلىق ئۇزىدىن ئاشماس.

ياخشىلىق قالار، يامانلىق تۇگەر.

ياخشىلىققا ياخشىلىق ــ ھەر كىشىنىڭ ئىشىدۇر،
يامانلىققا ياخشىلىق ــ ئەر كىشىنىڭ ئىشىدۇر.

www.docin.com

ياخشىنى ماختىساڭ يارىشىدۇ،
يامانىنى ماختىساڭ ئادىشىدۇ.

ياخشىنىڭ خۇلقى ئارتۇق،
يامانىڭ ياقىسى يىرتىق.

ياخشىنىڭ سۆزى، يامانىڭ كۆزى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياخشىنىڭ شاراپىتى،
ياماننىڭ كاساپىتى.

ياخشىنىڭ ياخشىلىغىنى چىقار، كۆككە يەتسۇن،
ياماننىڭ يامانلىغىنى چىقار، توزۇپ كەتسۇن.

ياخشىنىڭ ياخشىلىغى تېگەر ھەر يەردە،
ياماننىڭ يامانلىغى تېگەر تار يەردە.

ياخشىنىڭ قولتۇغىدىن يۆلەپ ئۇرە قىل،
ياماننىڭ ئاغزىغا ئۇرۇپ پۇرە قىل.

ياخشىنى يات ئىكەن دېمە،
ياماننى ئۆز ئىكەن دېمە.

www.docin.com

ياخشى نىيەت ئاشتىما،
يامان نىيەت باشقا.

ياخشى ئۇرۇشسا، بەرگىلى نەرسە تاپالماس،
يامان ئۇرۇشسا، ئالغىلى (نەرسە تاپالماس).

ياخشىغا بىر سۆز، يامانغا مىڭ سۆز.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياخشىغا بەرسەڭ نېپى تېگەر،
يامانغا بەرسەڭ گېپى (تېگەر).

ياخشىغا سۆز، يامانغا مۇشت.

ياخشىغا ياغ، يامانغا داغ.

ياخشىغا يىپەك يېپىشار،
يامانغا تىكەن (يېپىشار).

يامان ئاتنى يال باسار.

يامان بىلەن ماجرا،
ياخشى بىلەن سوھبەت.

www.docin.com

يامان ئاشقان يېرىم قۇشۇق.

يامان ئىنەك ئولگىچە سۇتلۇك ئاتالماس.

يامان كىشى سىلىغاننى بىلماس.

يامانلىق — بىر دەملىك،
ياخشىلىق — ئومۇرلۇك.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياماناقنىڭ يولى يېنىك،
ياخشىلىقنىڭ يولى ئېغىر.

يامانىنى ئېشىكىغا يۆلاتساڭ يولات، قېشىكىغا يولاتما.

يامانىڭ بىر قىلىغى ئارتۇق.

يامانىڭ گېپى يامان،
ئەسكى چاپانىڭ پېتى (يامان).

يامانىڭ سۆيىنى ئىچكىچە، قاپىغىنى ئۇشتۇۋەت.

يامانىڭ توقمىغى يېنىدا.

www.docin.com

يامانىڭ تۇزغا بارغىنى — قىزغا بارغىنى.

يامانىڭ ياخشىلىغى يوق،
يامان سوزنىڭ تاتلىغى (يوق).

يامانىڭ ياخشىسى بولغىچە،
ياخشىنىڭ يامىنى بول.
قارىمۇقنىڭ دانىسى بولغىچە،
بۇغدايىنىڭ سامىنى بول.

ئۇگۇت
Ugut.cn

يامانىڭ يامانلىغى بار،
كىشى بىلمەس ھىلىسى بار.

يامانىڭ قويندا ياتقىچە،
ياخشىنىڭ ئايىغىدا ئۆل.

يامانىنى قويۇپ بەرسە ئەركىگە،
كۆندە چىچىدۇ بوكىگە.

يامان ئۇرۇقتىن ياخشى مىۋە بولمايدۇ.

يامانغا ئاختامدىكى داڭگال.

يامانغا گوردىمۇ خوشنا بولما.

يامانغا يانتاياق بولما.

يامانغا ياغ ياراشماس،
ئوشكىگە يۇمغاقسۇت.

يامانغا يېلىن، ئاغزىغا نېرىن.

يامانغا يولۇقساڭ يالىسى يۇقار،
قازانغا يولۇقساڭ قارىسى (يۇقار).

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

يامانغا قىلغىنىڭ ــ قۇمغا سىڭگىنىڭ.

ياماں ھارۋا يول بۇزار،
ياماں ئادەم يۇرت (بۇزار).

ھارۋا ماڭغان يول تار بولماس،
يامانغا گەپ قىلساڭ ھار بولماس.

قاغىغا ئوق ئاتما، يامانغا سۆز قاتما.

ئوزەڭگە ياخشىلىق قىلساڭ،
كىشىگە يامانلىق قىلما.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

26 . تۇرلۇك جىسمانى ئەيىپلەر توغرىسىدا

ئالا ئىنەكنىڭ بالىسى چا قۇيرۇق.

ئاتنىڭ ياخشىسى بوز بولار،
ئەرنىڭ ياخشىسى تاز (بولار).

دوك گورگە كىرگەندە تۇزىلەر.

دۇدۇق سوزگە يارىماس، ئوغرى كۇزەتكە.

www.docin.com

گاچا قىزنىڭ تىلىنى ئانىسى ئۇقار.

ئىككى سەتتىن گۇل دەستە چىڤار.

كوزى يوقنىڭ ئوزى يوق.

ىەككىدىمۇ شۇ تاز، مەدىنىدىمۇ شۇ (تاز).

پاڭ بىلەن ئورتاق بولدۇم،
گەپ ئاڭلىتالماي پوداق بولدۇم.

ئۇگۇت
Ugut.cn

پۇتى كىچىك چاققانىنى كىيەر،
پۇتى يوغان تاپقانىنى.

چاپاق خوتۇنىنىڭ جىنىق ئېرى بار،
ياغاق ئاتىنىڭ مايماق ئىگىسى (بار).

ساراڭغا سوت يوق.

سىيگەك سۇغا ئامراق

تاز باشقا يېشىل تەقى.

تاز بازارغا بارسا شۇم خەۋەر تاپاز

www.docin.com

تاز بىلەن تاز تاغاق تالىشىپتۇ.

تاز گۈل تاپسا، قىسقىلى جاي تاپالماپتۇ

تاز جابدۇغىچە توي تارقاپتۇ.

تاز كارامەتچى كېلەر، پوقاق دارامەتچى.

تازنى ئاپتاپتا قىستاپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تازنىڭ كۆزى چاچتا،
قىزنىڭ كۆزى قاشتا.

تازنىڭ نىمىسى بار؟ — تومۇر تاغىغى.

تازنى تاز دىسە ئۇلگۈسى كېلەر،
ساقنى تاز دىسە كۆلگۈسى (كېلەر).

تاز چۈشنىنى قوندۇرماس،
چۈشەن تازنى تىندۇرماس.

تاز تازنى كورسە بېشى قىچىشار.

تازغا تاغاق بەرسەڭ، يىلىم تىلەيدۇ.

www.docin.com

تاز قىزغا ئەر تاپماق — قىدام كەكىگە ساپ تاپماق.

ياخشى ئاتتا بىر ئەيىپ.

يېشىل كولدە غاز ئويناپدۇ،
چۈشەن بىلەن تاز ئويناپدۇ.

ھەر كاللىدا بىر خىيال،
تاز كاللىدا مىڭ خىيال.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ھۇكەر يالغا ئوتسە يازغا تەۋە،
تۇماق گەدەنگە چۈشسە تازغا تەۋە.

قارغۇ باتۇر بولار.

قارغۇ ئېشەككە تۇزلۇق سۇ،
قاتتىق نانغا مۇزلۇق سۇ،

قارغۇ مۇشۇككە ئولۇك چاشقان ئۇچراپتۇ.

قارغۇنى يار بويىدا قىستاپتۇ.

قارغۇنىڭ تىلىگى ئىككى كوز.

قارغۇ تۇتقىنىنى قويماس،
گاس ئاكىلىغىنىنى (قويماس).

قارغۇغا كېچە ـ كۈندۈزنىڭ پەرقى يوق.

قارغۇغا يول كورسەتسە، ئوزەم تاپقان يول، دەپتۇ.

ئوزىنىڭ ئەيىۋى ئوزىگە كورۇنمەس،
كورنىڭ ئەيىۋى كوزىگە كورۇنمەس.

www.docin.com

ئۈگۈت
Ugut.cn

27. ئەدەپ - ئەخلاق ۋە تەربىيە توغرىسىدا

ئاتا باشلىمىغاننىڭ پودىغى چوڭ،
ئانا باشلىمىغاننىڭ ئەمچىگى (چوڭ).

ئاتا كورگەن ئوقيا ياسار،
ئانا كورگەن كىيىم پىچار.

ئاتالمىغاننىڭ ئوقى ئالتە غۇلاچ كېتەر.

ئاتالمىغان ئوقىدىن كورىدۇ،
چىچالمىغان پوقىدىن (كورىدۇ).

ئاتالمىغان ئوقىدىن كورىدۇ،
يېنىپ كېلىپ خوتۇنىدىن.

ئاتىسى ئاتمىغان قوڭغۇزنى،
بالىسى ئېتىپتۇ توڭگۇزنى.

ئاتىسى بولۇشقاقنىڭ ئوغلى ئۇرۇشقاق،
ئانىسى بولۇشقاقنىڭ قىزى يىغلاڭغۇ.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاتىسى تۇرۇپ ئوغلى سۆزلىگەندىن بەز.

ئاقنى كوككە ئۇلىغان ئوگلۇق خېنىم.

بالىنى باشتىن ئۇگەت، خوتۇنىنىمۇ باشتىن.

بېتى ئەدەپ كورەڭگەن،
كۆتى تەرەت كۆرەڭگەن.

بەگگىنى بالام دەمە،
بۇقىنى كالام دەمە.

ئېشەك تەخىيگە ئېشەكلىكتىن باشقىنى ئۇگەتمەس.

www.docin.com

خانىنى بۇزغان شانىسى،
قىزنى بۇزغان ئانىسى.

ئىشىك ئوچۇق بولسا مۇ سۆراپ كىر.

نەسەھەت ئاچچىق، مىۋىسى تاتلىق.

ئوغلۇڭ ئوسسۇن، ئۇلۇغلار بىلەن خوشنا بول،
قىزىڭ ئوسسۇن قىلغا ئىلار بىلەن (خوشنا بول).

ئۇگۇت
Ugut.cn

پىرىنگە بېقىپ مۇرىت بولار،
ساقالغا بېقىپ بۇرۇت.

پۇتالمىغان ياغاچ پۇتاقلىق.

تەربىيە باشتا قاتتىق بولسا، ئاخىرى تاتلىق بولار.

تەرتىپنى سەن تاپمىساڭ، تەرتىپ سېنى تاپىدۇ.

ياغاچنى رەندە تۈزەيدۇ، ئادەمنى تەربىيە.

زېرەككەك بولماڭ، تىرەككەك بولماڭ،
كۆڭۈلچەك بولماڭ، ئىپرەنچەك بولماڭ.

www.docin.com

قۇلۇڭنى سۇزغان يەرگە پۇتۇڭنى سوزما.

ئەدەپنى ئەدەپسىزدىن ئۆگەن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

28. زىبا - زىننەت ۋە ياسانچۇقلۇق توغرىسىدا

ئادەمنىڭ سۆلىتىگە قارىما، مېھنىتىگە قارا.

ئانىڭنى داداڭغا پەدەسسىز كورسەتمە.

ئارپا - تېرىق ئاش ئىكەن،
ئۇنچە - ماجان تاش ئىكەن.

باش كىچىك، تۇماق يوغان،
بەل كىچىك، غىلاپ يوغان.

دوپپامنىڭ قۇندۇزىغا قارىما،
ماڭلىيىمنىڭ يۇلتۇزىغا قارا.

ئېشىگگە ياردىسا توقۇمى.

ئېشىگى ئۇچ تەڭگە،
توقۇمى بەش تەڭگە.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

كېپىنەك پەرۋانە بولماس،
ياسانچۇق مەردانە (بولماس).

ئون تاۋا - توقىدىن بىر توخلا تېرىسى ئەلا.

چاچنىڭ ئۇزۇنى ئۇلاق،
سۇنىڭ سۇزۇگى بۇلاق.

رەڭمۇ - رەڭ بولاي دەيمەن،
ھىچ نىمە رەڭ بولالمايمەن.

سۇ كېتىدۇ، تاش قالىدۇ،
ئوسما كېتىدۇ، قاش قالىدۇ.

تاغنىڭ زىننىتى قورام تاش،
ئادەمنىڭ زىننىتى ئۇستىۋاش.

تېشى پال - پال، ئىچى تال - تال.

قالپاققا تۇشلۇق قىرغىز يوق.

قاپاقنى پۇلغا ئالماي، باراڭنى پۇلغا ئاپتۇ.

قىزنىڭ كوزى قىزىلدا.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

قۇرۇق سۆلەت، ياغاچ يەشمەت.

ئەستىرىدىن پەۋزى چوڭ.

ئوستەڭ يارىشىغى تال،
قىزنىڭ يارىشىغى خال.

ئوتتۇس پىچاق ئاسقىچە،
چىشلەپ يېگەن ياخشىراق.

ئوزۇق بىر غېرىچ، ساقىلى ئىككى غېرىچ.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

29. ئىشىق - مۇھەببەت ۋە چىراي تۇغرىسىدا

ئادەم قېرىسىمۇ، كۆڭلى قېرىمايدۇ.

ئاشىقلىق ئاسان، جۇدالىق تەس.

ئاشىقچىلىقتا ئۆلۈم كۆزگە كۆرۈنمەس.

ئاشىقنىڭ باغدات يىراق ئەمەس.

ئاي دەسسە ئاغزى بار،
كۈن دەسسە كۆزى (بار).

ئاقمىنىڭ سەتىلىگى بىلىنمەس،
قارىنىڭ چىرايلىقلىغى (بىلىنمەس).

باشتا ئۇتتەك قىزىپتۇ،
ئاخىرىدا پوقتەك سوۋۇپتۇ.

بازاردا مىڭ كىشى،
كۆڭلىدە بىر كىشى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بېشىڭنى كەم سىلىسا، ماشايىغىڭ شۇ؛
پېنىڭدا كەم ئولتۇرسا، چىرايلىغىڭ شۇ.

بوينىنى ئېگەلمەسەڭ، قولىنى سوي.

خەرىدارىڭ بولمىسا،
زىبالىغىڭ نە كېرەك.

خىل خىلىدا ياخشى، پىچاق قىنىدا.

خوتۇن كىشى مۇھەببەتنى قىرىق يىل كۆڭلىدە ساقلار.

ئىچى كويمىگەنىڭ كوتى قېچىشماس.

www.docin.com

ئىشقى يوق ئېشەك،
دەردى يوق كىشەك.

ئىشقى يوق ياردىن ئىسسىق ئوچاق ياخشى.

جاندىن كەچمىگىچە جانانغا يەتمەس.

كىيىك ئوۋلاپ تاقىغا چىق،
يارنى ئىزلەپ باققا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كوڭلۈڭگە ياقمىسا، كۆزۈڭگە ياقماس.

كۆڭۈلدىن كوڭۈلگە يول بار.

كۆڭۈل كىمنى سۆيسە شۇ چىرايلىق.

كوڭۈل كۆڭۈلدىن سۇ ئىچەر.

كۆڭۈلسىزگە كوينەك كىيگۈزمەپتۇ.

كوروپ ئەسلىمەي، ئەسلەپ كۆر.

كۆيگەن جۇۋانغا ئات تىزىگى ئاي كورۇنەر.

كۆزگە ياققان كۆڭۈلگە سىغىپتۇ.

كوز كوردى — كوڭۈل سويدى.

كوز كورمەي، كوڭۈل سويمەس.

ماڭا كويگىچە، بالاڭغا كوي؛
مېنى سويگىچە، ئىپرىڭنى سۆي.

مۇھەببەتنى سېتىۋالغىلى بولماس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

مەيلىڭ بولسا مەيخانە،
چىلىم بولسا سەيخانە.

ناز قىزغا يارىشار،
غاز كولگە (يارىشار).

چىچكىشىمگىچە بېكىشمەس.

چىچىدا ئۇلىغى يوق،
يۇزىدە يامىغى (يوق).

چىرايىڭنىڭ سەتلىگى ئەينەك گۈنا ئەمەس.

چىراي كويدۇرەر، خۇلق سويدۇرەر.

www.docin.com

چىرايلىقنىڭ ئوتى يامان،
سەتنىڭ ھالى (يامان).

چىرايلىقنىڭ چىقىمى تولا.

چىرايلىق چىرايلىق ئەمەس، سويگەن چىرايلىق.

چىرايلىقتا ۋاپا يوق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

چىرايغا چاي قۇيۇپ ئىچكىلى بولماس.

سويدۇرگەنمۇ تىل،
بەزدۇرگەنمۇ تىل.

سويگەن ياردىم سەن بولسا،
كورگەن كۇنۇم نىمە بولار؟

سويمىگەنگە سۇركەلمە.

تاشلاپ قاچقىنغان قىز بار،
ئېلىپ قاچقىنغان جۇۋان (بار).

تەڭ تېڭى بىلەن، تىزەك قېپى بىلەن.

www.docin.com

ئۇيقۇ جاي تاللىماس،
مۇھەببەت چىراي (تاللىماس).

شەرتى كېتىپ، پەرتى قالدى.

ياخشى يارغا ئەلچى كېرەك ئەمەس.

يالغۇزلۇقتا يار ياخشى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياماننىڭ ئوتى ياماندا.

يان يەرنى شامال قاقىدۇ،
چىرايلىقلا ھەر كىم باقىدۇ.

ياردەم مېھرى بىلەن كۆلدۈرىدۇ،
ئىشقى بىلەن كويدۇرىدۇ.

يارىمنىڭ تىللىغىنى — چىللىغىنى.

ياردەم يامانلىغانغا خوش، مەن قۇتۇلغانغا (خوش).

يارنىڭ سۈرىتىگە قارىما، خۇلقىغا قارا.

www.docin.com

يارنى تاپقاندا گەپ يوق،
گەپنى تاپقاندا يار (يوق).

يار ئۈچۈن يىگەن تاياقنىڭ يارىسى يوق.

يۈز يۈزگە چۈشىدۇ،
مېھىر كوزگە (چۈشىدۇ).

ھەركىمنىڭ ئوزىگە
ئاي كورۈنەر كوزىگە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قاش بىلەن كوز جايىدا بولسا،
باشقىسى بازاردا بار.

قىزدىن ئارتۇق جۇۋان بار،
ئاتتىن ئارتۇق غونان بار.

قويغا پىچاق، قىزغا قۇچاق،

قۇلاق كوزدىن ئاۋال ئاشىق بولار.

ئەر ئارسىز بولماس،
يىگىت يارسىز (بولماس).

ئوزى كەتكەن يارەي،
ئوزى كەلگەن يارەي.

ئوزى چىققىنى تالاغا،
مېنى قويدى بالاغا.

ئۇزۇككە كوز كېرەك، قىزغا سوز.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

30. ئائىلە - تۇرمۇش توغرىسىدا

ئادەمنىڭ مۇڭسى — بالا.

ئاخشىمى ئېيتقان سوز — خوتۇنىنىڭ راست،
كۈندۈزى ئېيتقان سوز — ئانىنىڭ راست.

ئانا كورۇپ قىز ئال،
قىرغاق كورۇپ بوز ئال.

ئاناڭ ئوگەي بولسا تويۇڭ بۇزۇلار.

ئات ئالساڭ ئاي كېچىش،
خوتۇن ئالساڭ يىل كېچىش.

ئاشناڭغا ئىشىنىپ، ئەرسىز قالما.

بالاڭ ئولسە، ئەرگە باق،
ئېرىڭ ئولسە يەرگە (باق).

بالا تۇغۇلغىچە، تام قۇرۇلغىچە.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

باللىرىم ئۇششاق، پۇتۇمغا چۈشەك.

باللىقنىڭ بالىسىنى باققىچە، ئىشىنى قىل.

باللىق ئوي — بازار،
بالىسىز ئوي — مازار.

بالىسىزنىڭ مېلى هارام،
ئىمانسىزنىڭ جېنى (هارام).

بار - يوقى بىر بالام، باش - كوزى تاز بالام.

بېشىڭ ئىككى بولمىغىچە، قاچاڭ ئىككى بولماس.

www.docin.com

بىرگە تەككەن ياخشى،
ئىككىگە تەككەن پاخشى،
ئۈچكە تەككەن باخشى.

بىر پىلەكتە مىڭ خەمەك.

بويتاقنىڭ ئەقلى ئىككى كۆزىدە.

ئېرىكتىكە ئىشەنگىچە، ئىشىگىڭنىڭ ئىلغىرىغا ئىشەن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئېرى يەكلىگەننى ئېلى يەكلەر.

ئېتىلىڭ يامان بولسا سېتىلىپ قۇتۇلارسەن،
دوستۇڭ يامان بولسا قېچىپ قۇتۇلارسەن،
خوتۇنۇڭ يامان بولسا قانداق قۇتۇلارسەن؟

ئېشەك ئالساڭ يېقىندىن ئال،
خوتۇن ئالساڭ يىراقتىن (ئال).

ئېيىق بولسىمۇ ئېرىم بولسۇن،
ئۆكۈز بولسىمۇ ئويۇم بولسۇن.

گوش داڭقانغا تۇشلۇق،
خېنىم سالتاڭغا (تۇشلۇق).

www.docin.com

خوتۇنى يوقنىڭ خۇدى يوق.

خوتۇن كىشىنىڭ تۇللۇغىدىن،
ئەر كىشىنىڭ بويىتاقلىغى يامان.

خوتۇن كىشى تىلى بىلەن تۇل بولار.

خوتۇنىڭ تاپقىنى ئىشىك بېشىدا ئېسىغلىق،
ئەرنىڭ تاپقىنى بوسۇغا تۇۋىگە تاشلاغلىق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

خوتۇننىڭ تۇققىنى كەلسە كۇندە گۇرۇچ،
ئەرنىڭ تۇققىنى كەلسە كۇندە ئۇرۇش.

خوتۇننى زېرىكتۇرەي دىسەڭ، هول ئوتۇن ئېلىپ بەر.

خوتۇن قالسا ئەر تاپار،
ئەر قالسا مال تاپار.

خوتۇن قانىتى ــ ئەر، ئەر قانىتى ــ ئات.

خوتۇن ئەرگە قارايدۇ، ئەر بەرگە.

ئىسلىق ئويۇم ــ ئىسسىق ئويۇم.

www.docin.com

ئىشىك كورگەننى ئالما، بوشۇك كورگەننى ئال.

ئىشچان خوتۇن سەھەر تۇرۇپ چېچىنى تارايدۇ.
هورۇن خوتۇن ۋاقچە تۇرۇپ كۇلۇڭنى كولايدۇ.

مېنىڭ ئېتىم بىگىلى،
ئەرگە تەگدىم يىگىلى.

نىكا ــ ئومۇر سۇدىسى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئۆتتۈز ئوغلۇم بولغىچە،
ئوسۇغاق ئىپرىم بولسىچۇ.

ئوغلۇم بولسا ئوچاقتىدەك،
قىزلار كېلەر قوچاقتەك.

چوگۇن ئالساڭ چەپچەكلىكنى ئال،
خوتۇن ئالساڭ ئەمچەكلىكنى (ئال).

سېتىۋالمىغىچە كالا بولماس،
تۇغۇۋالمىغىچە بالا (بولماس).

تاراشا ئوتۇن — ئوتۇن ئەمەس،
ئاغىچا خوتۇن — خوتۇن ئەمەس.

www.docin.com

تاز دەمەي تېگىۋال، ماز دەمەي كېتىۋال.

تېپىشمىغىچە ئېلىشماس.

تىرىكچىلىكنىڭ بەركىتى ياخشى خوتۇن بىلەن.

ياخشى خوتۇن تۇل ئەمەس،
تۇل بولسىمۇ يىل ئەمەس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياخشى خوتۇن يامان ئەرنى ئەر قىلار،
يامان خوتۇن ياخشى ئەرنى يەر قىلار.

ياخشى خوتۇن ئەرگە دولەت.
ياخشى خوتۇن ئەرنىڭ قولىدا.

يالغۇز ئوتۇن يانمايدۇ،
يالغۇز قوبۇن ئىسسىمايدۇ.

يامان خوتۇن ئالغىچە،
بويتاق يۈرگىن ئولگىچە.

يامان خوتۇن — ئۆزۈلمەس تاسما،
ئۇنداق تاسمىنى بوينۇڭغا ئاسما.

يېپىشقان خوتۇندىن قاچ،
قاچقان خوتۇنىنى قوغلا.

يەر بۇزۇلسا بۇدۇشقاق بولار،
خوتۇن بۇزۇلسا ئورۇشقاق (بولار).

ھاپىنىغا شاپىتى، توڭۇرلۇققا مەرەزدا.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ھېيتتا خوتۇن ئالما،
يامغۇردا ئات (ئالما).

ھېيتتا خوتۇن ئالما،
قاراڭغۇدا ئوتۇن (ئالما).

ھەر كىم ئۆز ئويىدە پادىشا.

قاپىغى ئۇششۇق — ئوزۇگە تۇشلۇق.

قارا قازانىنىڭ ئېشى تاتلىق.

قارا قازان غەيەرده بولسا، مەن شۇ يەردە.

قازان ئالسىڭ چېكىمچ ئال،
خوتۇن ئالسىڭ بىلىمچ ئال.

قازانغا چومۇچ كىرەك، تاۋاققا قوشۇق (كىرەك).

قىز بالا — ئويىنىڭ گۈلى.

قىزى بارنىڭ نازى بار.

قىزلىق ئويگە قىرىق ئات باغلىنار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قىزلىق ئوي — خان كۆڭرۈگى.

قومۇش ئويۇم — كۆمۈش ئويۇم.

ئەر كۆنلىسە ئوي تۇزۇلىدۇ،
خوتۇن كۆنلىسە ئوي بۇزۇلىدۇ.

ئەرنى ئەر قىلغانمۇ خوتۇن، يەر قىلغانمۇ خوتۇن.

ئەرنىڭ جەددى تورە ئولتۇرۇپ ئاچ چىقار،
خوتۇننىڭ جەددى مانتىدا ئولتۇرۇپ توق چىقار.

ئەر قەيەردە بولسا، خوتۇن شۇ يەردە.

www.docin.com

ئەسكى چاپان يامغۇردا ياخشى،
ئەسكى خوتۇن ئولگەندە (ياخشى).

ئويدىن ئويگە كوچىسەڭ، ئوغلاقلىق ئوشكە زىيان.

ئويدە خوتۇن بولمىسا بوران چىقىدۇ.

ئويى باشقىنىڭ مۇڭى باشقا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئويۇنىڭ چوڭى بولمىسا، ئوشكىنىڭ ئېتى ئابدۇ-
راخمان.

ئويۇنىڭ ئولچىگى بار،
ئوتتۇرىسىدا كولچىگى (بار).

ئوي تۇتمىغانىنى ئويۇڭگە يۈلاتما.

ئوي تۇتساڭ بالاغا قالدىڭ،
تۇتمىساڭ تالاغا قالدىڭ.

ئويۇم ھېيتتىكىدەك بولسا،
ئېرىم توي كۇنىدىكىدەك (بولسا).

ئوز ئويۇمنىڭ خوشلۇغى،
پوت - قولۇمنىڭ بوشلۇغى.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

31. ئاتا-ئانا، ئۇرۇق-تۇققان ۋە خولۇم-
خوشنا توغرىسىدا

ئاكا بار يەردە ئىنى يوق.

ئاكا-ئىنى يامان دەپ،
تۇققانىنى نەدىن تاپسەن؟

ئاكاڭ بىلەن ئويناشما، شىللىق پاتاڭ يەيسەن،
ھەدەڭ بىلەن ئويناشما، خېمىر تۇرۇچ يەيسەن.

ئاكا-ئۇكىنىڭ ئازارى بولسىمۇ، بىزارى يوق.

ئانا ئايىغىدا جەننەت بار.

ئاچلىقتىن ئولسەڭمۇ، ئاتا-ئاناڭنى تاشلىما.

ئاتا-ئانام بولسا، ئاغزى-بۇرنى بولمىسا.

ئاتا-ئانام يانچۇغۇمدا،
ئۇرۇق-تۇققان ساندۇغۇمدا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاتا ـ ئاناڭنى باقساڭ، بالىلىرىڭدىن خۇۋلۇق كۆرىسەن.

ئاتا بولمىغان ئاتا قەدرىنى بىلمەس.

ئاتاڭنىڭ تاپقىنى ئانامنىڭ باركاللىسىغا يەتمەپتۇ.

ئاتاڭنىڭ باغ هويلىسى بىلەن قالغىچە،
ئاناڭنىڭ پىلتە سۆزىنى بىلەن قال.

ئاتاڭغا ئىمە قىلساڭ، بالاڭدىن شۇنى كۆرىسەن.

ئاتا قارغىشى ئوق، ئانا قارغىشى دوق.

www.docin.com

ئاتا ئولمەي ئاتا قەدرىنى بىلمەس.

ئاتىلىق ئوغۇل ـــ خوجىلىق قۇل.

ئاتىنىڭ كۆڭلى بالىدا،
بالىنىڭ كۆڭلى دالىدا.

ئاغدا قالدىڭ ـــ ئېيغىلدا قالدىڭ،
يەڭگىدە قالدىڭ ـــ يېيغدا قالدىڭ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

باجا باجىنى كورسە، تاپىنى قىچىشىپتۇ.

بالا بالا بولغىچە، ئانىسى ماما بولار.

بالا بار چاغدا ئاتا-ئانا ئوغرى بولار.

بالا بىزىڭكى، ئەقىل ئوزىنىڭكى.

بىر كورگەن تونۇش، ئىككى كورگەن تۇققان.

خوشنا بولساڭ يولەك بول،
بولمىسا بولەك بول.

خوشنامنىڭ خوشنامغا ياخشى كورۇنەر.

ئىككى يەڭگە ئەپ ئەمەس،
ئوپكە-قېپىن گوش (ئەمەس).

كويۇمى يوق تۇققاندىن يات ياخشى،
ئىسسىغى يوق كاڭدىن كات ياخشى.

كوزدىن يىراق — كۆڭۈلدىن يىراق.

كۆلدە تام بولماس، كۆيوغۇل بالا بولماس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كۈيوغلۇق يامان بولسا، قىزنىڭ كور،
كېلىنىڭ يامان بولسا، ئوغلۇڭ كور.

كۈيوغۇل كەلدى ـــ خان كەلدى.

مەن كويەرمەن بالامغا،
بالام كويەر بالىسىغا.

ئوك قولۇم، سول قولۇم،
ئىككىلىسى ئوز قولۇم.

ئوتنى كوچىلىساڭ ئوچەر،
حوشنىنى كوچىلىساڭ كوچەر.

www.docin.com

ئويناشسا ئۇكىسى ئۇتار،
چىڭداشسا ئاكىسى (ئۇتار).

ئوغاق توتوپ ئاناڭ قالغىچە،
ئويماق توتوپ ئاناڭ قالسۇن.

ئوغلى بارنىڭ ئوزى بار،
قىزى بارنىڭ ئىزى بار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئوغلى بار — ئوغۇلدىن كۆلمە،
قىزى بار — قىزدىن (كۆلمە).

ئوغلۇمنىڭ بالىسى — ئوزەمنىڭ بالىسى، بات قىلىغان ئانىسى.

ئوغلۇم يەپ ئوۋغا كەتتى،
قىزىم يەپ قىرغا (كەتتى).

ئوغلۇڭ چوڭ بولسا، يىگىتلىگىڭنى ئالار،
قىزىڭ چوڭ بولسا، چوكانلىغىڭنى (ئالار).

ئوغۇل ئاتىسى دورايدۇ، قىز ئانىسى.

ئوغۇل دادىسىڭ، قىز ئانىسىڭ.

پىيازنىڭ كوكىگە قارىما، بېشىغا قارا؛
ئوگەينىڭ گېپىگە قارىما، بەرگەن ئېشىغا (قارا).

سىردىشىشقا ئوز ياخشى،
سويۇشۇشكە يات (ياخشى).

سەن تېرىيسەن، بالىلىرىڭ ئورۇيدۇ.

تاز بولسىمۇ مېنىڭ ئاتام.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تاغامددىن تاغار ياخشى،
ھاممامددىن باداك (ياخشى).

تۇققانىنىڭ بېغى چىلىك يەردە.

تۇققان يىراقتا بولسا ئىزلىشىدۇ،
يېقىندا بولسا چىشلىشىدۇ.

تۇت ئۇشكىسى بار ئادەمگە باغۋەنلىكىنى نەمە كېرىكى،
تۇت ئۇغلى بار ئادەمگە ياخشى ئاتىنىڭ نەمە كېرىكى.

ئۇرۇق ـ تۇققانىنىڭ بېرى ياخشى،
بۇگۇن قىچقارسا، ئەتە "ھە" دېسىمۇ.

ئۇرۇق ـ تۇققانىنىڭ ئۇرۇشى ـــ
تاۋا ـ توقۇنىنىڭ يىرتىلىشى.

ئۇرۇق ـ تۇققانىنىڭ يىرىغى ياخشى،
ئوتۇن ـ ياغاچنىڭ يېقىنى (ياخشى).

ئۇرۇق ـ تۇققان تېپىشار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ۋاپاسىز قېرىنداشتىن،
ۋاپادار ئاشنا ياخشى.

ياتنىڭ ئوتىنى پۈۋلەپ ساقلى كويۇپتۇ.

ياتنىڭ ياندىن ئوتەر، تۇققانىنىڭ جاندىن.

ياتنىڭ يېغى چىقماس.

يات يىگىچە، تۇققان ئولگىچە.

يېغى ياندىن قوپار، بالا قېرىنداشتىن.

يىراقتىكى تۇققاندىن يېقىندىكى خوشنا ياخشى.

www.docin.com

ھەر گۈلنىڭ پۇرىغى باشقا.

قاغا ئېيتار: ئاپپاق بالام،
كىرپە ئېيتار: يۇمشاق بالام.

قېرىنداشتىن قارنىم ياخشى.

قىزىمنىڭ بالىسى ــ ئوزەمنىڭ بالىسى،
ئوغلۇمنىڭ بالىسى ــ ۋاي ئۇنىڭ ئانىسى!

ئۇگۇت
Ugut.cn

قىزنى ئاتىسى ساقلىسۇن، ئوغۇلنى ئاتىسى.

ئەتىگەن تۇرۇپ خوشناڭغا باق.

ئەتىيازنىڭ ئاپتۇمغا كېلىشىگىنى سال،
كۈزنىڭ ئاپتۇمغا قىزىگىنى (سال).

ئوگەي ئانىنىڭ قۇشلىغىنىدىن،
ئوز ئانىنىڭ مۇشتلىغىنى ياخشى.

ئوگەينىڭ ئېتى قۇرۇسۇن،
ئاپتاپتا يېتىپ كوتى (قۇرۇسۇن).

ئوي سېتىۋالما، خوشنا سېتىۋال.

www.docin.com

ئويۇڭدىكى ئەھۋالنى خوشناڭدىن سورا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

32. توي-توكۇن ۋە مېھماندوستلۇق

توغرىسىدا

ئايدا كەلگەنگە ئايباق،
كۈندە كەلگەنگە تاياق.

بالدۇر بارغان گۆش يەر،
كېيىن قالغان مۇشت يەر.

بارار يېرى بولمىغان باجىسىنىڭ ئويىگە بارار.

www.docin.com

بارماقنىڭ كەلمىگى بار.

بارنى ئايىما، يوققا كايىما.

باربغا پەتە، يوقىغا ئەتە.

بەرمەس قىزنىڭ تويلۇغى ئېغىر.

بۇگۈن مېھمان، ئەتە خىمان.

ئۇگۇت
Ugut.cn

— ئېتىمنى نەگە باغلايمەن؟
— ئويگە كىرسىلە دېگەن تىلىمغا باغلىسىلا.

ئېيتماقنىڭ ئېتى ئۇلۇغ.

ئېيتقان يەردىن قالما،
ئېيتمىغان يەرگە بارما.

گايى چاغدا مېھمان كېلىدۇ ماڭتا، پولۇ ئەتكىدەك،
گايى چاغدا مېھمان كېلىدۇ يۇگۇرۇپ قوپۇپ تەپكىدەك.

كېلىش — مېھماندىن،
كېتىش — ساھىپخاندىن.

كىيىمگە قاراپ قارشى ئالىدۇ،
ئەقلىگە قاراپ ئۇزىتىدۇ.

كەل دېمەك بار، كەت دېمەك يوق.

كەلگىچە مېھمان ئۇيۇلىدۇ،
كەلگەندىن كېيىن ئوي ئىگىسى.

كۆتكەندە مېھمان كەلمەس،
ياسانغاندا يىغا (كەلمەس).

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

مېھمان ئاتاشقىدىن ئۇلۇغ.

مېھمان ئاز ئولتۇرار، كوپ سىنار.

مېھمان بار چاغدا مۇشۇكنى پەش دېمە.

مېھمان مېھماندىن قىزغىنىدۇ،
ئوي ئىگىسى ھەر ئىككىسىدىن.

مېھمانلىك مەسلىگى — كەيىپ،
ساھىپخانلىك مەسلىگى — ئەيىپ.

مېھمانىنى ئويغە سولاپ،
ئوزى يۇرەر ئەر سوراپ.

مېھمانلىك ئالدىغا ئاش قوي،
ئىككى قولىنى بوش قوي.

مېھمانلىك ئېتى بەسى،
بەش كۈندىن ئاشسا سېسى.

مېھمانلىك ئىززىتى قىلدىن ئىنچىكە.

مېھمانلىك ئوزىنى باققىچە، ئېتىنى باق.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

مېھمان سوراپ يىمەيدۇ.

مېھمان قويدىن يۇۋاش.

مىلەپ يىگەن مېھماندىن قورق.

ئوۋنى ئوۋلا ئوۋچى بىلەن،
توينى ئوينا تويچى بىلەن.

چاقىرمىغان مېھمان — قېرى قىزدىنمۇ يامان.

سېرىق تالدا كەلگەن مېھمان —
ئوغرى كىرگەندىنمۇ يامان.

سوراپ بەرگىچە، ئۇرۇپ بەر.

www.docin.com

توي بانىسى بىلەن تون پۇتتى.

تويدىن يامانلىساڭ، توي قىلىپ كور.

توي دىسە، قۇرۇق كالا يۇگۇرۇپتۇ.

توي - خۇدانىڭ غەزنىسى.

توينىڭ بولغىنىدىن، "بولىدۇ"سى قىزىق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تويغا بارساڭ بۇرۇن بار،
بۇرۇن بارساڭ ئورۇن بار.

تويغا بارساڭ تويۇپ بار،
بوز خالتاڭنى قويۇپ بار.

تويغا بارساڭ تويۇپ بار،
باشا بالاڭنى قويۇپ بار.

تويغا بارساڭ تويۇپ بار،
تاۋا-توقا كىيىپ بار.

تۇرمىغان مېھماننىڭ كەتكىنى ياخشى،
ساقايمىغان ئاغرىقنىڭ ئولگىنى (ياخشى).

www.docin.com

تورنى ئالغان ھىساپ ئەمەس، زەللە ئالغان ھىساپ.

ئۇياتلىق مېھمان كەلگەندە نان تۇگەپتۇ.
ياخشى مېھمان ئاش ئۇستىگە كېلەر،
يامان مېھمان گەپ ئۇستىگە.

يامان قىزغا ئانىسى ئەلچى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قىش ئۇچىغى تار،
قوپ، ئويۇشگە بار.

قىز بالىنىڭ يىغلىغىنى ــ نازلىغىنى.

ئويىدە ئۇگرە پىشۇرمىغان تويىدا پولۇ بىشۇرار.

ئوي ئىگىسىنى ياخشى كورسەڭ، ئىتىغا سوڭەك سال.

ئويۇڭ تار بولسىمۇ، كوڭلۇڭ كەڭ بولسۇن.

ئوزى كەلگەن مېھمان ــ خۇدايى مېھمان؛
قىچقارغان مېھمان ــ بالايى مېھمان

www.docin.com

ئوزى كەلسە كەلسۇن،
بوز خالتىسى كەلمىسۇن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

33. سەپەر ۋە يولداشلىق توغرىسىدا

ئاستا ماڭغانمۇ ماڭغان،
توختاپ قالغان يامان.

ئاستا يۈرگەن تاغ ئاشار،
يۇگۇرگەن باغ (ئاشار).

بالا بەلدە، خوتۇن يولدا.

بىلگەن يولۇڭنى ئاتاڭغا بەرمە.

www.docin.com

بىر كۈنلۈك يولداشقا قىرىق كۈن سالام.

بوسۇغا ــ داۋان.

ئىت بىلەن يولداش بولساڭ،
قولۇڭدىن تاياق چۈشمەسۇن.

ئىت ھۇرەر، كارۋان يۈرەر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كىچىسى يول ماڭسا‌ڭ، تاڭ ئاتقاندا خوشال بولىسەن.

كەتكەن كېلەر، كەتمەنلىگەن كەلمەس.

ماڭغان دەريا، ياتقان بوريا.

ئوت كورۇنگەن يەرگە بارما،
ئىت هاۋشىغان يەرگە بار.

ئوزۇقلۇق ئات هارماس.

ئۇزۇن بولسىمۇ تۇز يول ياخشى

يامان بىلەن يولداش بولما،
نادان بىلەن سىرداش بولما.

ياماننى يولداشتىن تاياق ياخشى،
ياماننى ئاتتىن ئاياق (ياخشى).

ياماننى يولداشتىن يالغۇزلۇق ياخشى.

يايلاق كىشىگە يانچۇقمۇ ئېغىر.

يىل يۇر، ئامان يۇر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

يول ئازاۋى ــ گور ئازاۋى.

يولداش يولدا سىنىلار.

يولدا قوشۇلغان يولداش ئەمەس.

يول سورىماي يولغا چىقما.

يولغا چىقساڭ ئەتىگەن چىق.

قاشاڭ ئات مىنگىچە،
پىيادە ماڭ ئولگىچە.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

34. غېرىپلىق، مۇساپىرلىق ۋە يىتىملىك توغرىسىدا

ئالتۇن باشلىق ئاتاڭ بىلەن قالغۇچە،
پاخما باشلىق ئاناڭ بىلەن قال.

ئاتىلىق يىتىم — كۆل يىتىم،
ئانىلىق يىتىم — گۆل يىتىم.

ئاتىسى ئولگەنىنىڭ يەتتە يىل ياقىسى يىرتىق.

www.docin.com

بودۇنەمنىڭ ماكانى يوق،
نەگە بارسا ۋىتۇالاق.

دو غېرىپنى ئۇراپتۇ، ئۇمۇچۇك مۇساپىرنى.

كىشىنىڭ يۇرتىغا كىشى كېلىدۇ،
مۇنداق خاپا قىلسا كىم كېلىدۇ؟

مۇساپىر بولمىغىچە مۇسۇلمان بولماس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

مۇساپىر ئىتتىنىڭ قۇيرۇغى ئىچكىرى.

يېتىم بۇلۇڭدا، تېرىق تۇلۇمدا.

يېتىمغا ئاق كوينەك كىيگەندە ھېيىت بولار.

يېتىم — خۇداغىمۇ ئوگەي.

يېتىمنىڭ ئاتىسى يوق،
بېلىمدە پوتىسى (يوق).

يېتىمنىڭ ئاتىسى يەتتە.

يېتىمنىڭ ئاغزى ئاشقا تەككەندە، بېشى تاشقا تېگىدۇ.

www.docin.com

يېتىمنىڭ كۈنى قانچىدۇر،
چۈنگە مۇنارنى يولەتكۈنچىدۇر.

يېتىم تايدىن يورغا چىقار،
يېتىم بالدىن دوغا (چىقار).

يېتىم ئوز ئېشىنى يەيدۇ،
كىشىنىڭ مىنىتىنى تارتىدۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

غېرىپنىڭ تەلىۋى ئىجاۋەت.

غېرىپنىڭ ھالىغا غېرىپ يېتەر.

غېرىپسۇنساڭ ئوت سۇن.

ھوپۇپ دوڭگە چىقسا قۇش يەر،
يىتىم دوڭگە چىقسا مۇشت (يەر).

2008.7.8

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

35. تاماق ۋە يىمەك - ئىچمەك توغرىسىدا

ئالما يەپ دەرت تارتقىچە،
ئۇرۇك يەپ ئولگەن ياخشى.

ئارتۇق تۇزلاش ئازدىن يامان.

ئاۋال تائام، ئاندىن كالام.

ئاش كەلسە ئاغزىڭنى ئاچ،
سۇ كەلسە سۇڭگۇچنى.

ئاش كەلسە ئىمان قېچىپتۇ.

ئاش كەلسە قوساق ئاچار.

ئاشنى تاختىغا ئالغىچە،
چاپاننى پاختىغا (ئالغىچە)،

ئاش نەرقى ئاسمان.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاش ــ پەيغەمبەر، نان ــ ئەۋلىيا.

ئاش يوق ــ ئىشتەي يوق.

ئايدا يىگەن توق بولار،
كۈندە يىگەن ئاچ (بولار).

بۇغداي نېنى ياخشى،
ئىيىنتقۇزىدۇ ناخشى.

گوشنى يىسەڭ چىشقا كىرىدۇ،
يىمىسەڭ چۈشكە (كىرىدۇ).

خوش ـ خوش دەيسىز، موك ـ موك يەيسىز.

www.docin.com

جېنى بارنىڭ گېلى بار.

كۈزنىڭ قېتىغىنى كۈيوغلۇڭ كەلسىمۇ بەرمە.

پىشمىغان ئاشتىن خام كاۋا ياخشى.

پولۇ قورۇشتىن، شورپا سورۇشتىن.

چاينىماي يۈتقان تاماقنىڭ تەمى يوق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

چوچۇرە چورۇلگىچە، ئۇگرە ئورۇلگىچە.

چوچۇرە كولدە پىشار، مانتا چولدە.

چوچۇرە يىمەكتىن مەقسەت گوش يىمەك.

شاپاق ـ شالتاقنى يە، كوتەرمە.

شەيتاننى: توپا يەمسەن؟ ـــ دىسە، يېغى بارمۇ؟ دەپتۇ.

ياتار قوساق ـــ كېتەر قوساق.

ياغ يەپ يالىڭاچ يات.

www.docin.com

يىگەن كورۇنمەس، كىيگەن كورۇنەر.

يىگەننىڭ يېيلى بار، يىمىگەننىڭ دەردى.

يەپ تۇر، بەك تۇر.

قوساق دىگەن شىرە، يىمسە كىرەر.

قوساقنىڭ مەيلىچە بولسا،
ئابرويۇڭنى قوشۇپ يەر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قۇرۇق سۆدىن كاچات ياخشى.

قۇشناچمىنىڭ ئېشىنى ئوخشاتقان مۇللامنىڭ ئوتىيېشى.

ئەتكەن ئېشىڭ شۆ بولسا،
ئىسسىتقان ئېشىڭ نىمە بولار.

ئۇگرە ئەتسەڭ تۇزۇك ئەت،
ئېتەلمىسەڭ تۇزۇپ ئەت.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

36. هايۋانات ۋە نەرسىلەر توغرىسىدا

ئادەم زىننىتى — كىيىم،
يەر زىننىتى — دەرەخ،
دەرەخ زىننىتى — يوپۇرماق.

ئاچ ئېتىم — بار ئېتىم، توق ئېتىم — يوق ئېتىم.

ئاساۋ ئات ئادەم ئولتۇرەر.

ئات ئاتاكمۇ ئىشەنچ قىلغىلى،
قاق ئوزۇقنى باغلىۋەت.

ئات — ئاتالۋ ئەمەس.

ئات ئايىغىنى تاي باسار.

ئات ئايلىنىپ، قوزۇقنى تاپار.

ئات ئازغۇنى تايغا ئەگىشەر.

www.doon.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئات بىر قىلىغى يات.

ئات كالپۇكلۇق بولار، ئادەم بۇرۇنلۇق.

ئاتنى ئات ساقلايدۇ، ئاچنى ئاچ.

ئاتنىڭ خۇيىنى ئىگىسى بىلەر.

ئات ئورۇق بولسىمۇ، يېغىر بولمىسۇن؛
گوش سوڭەك بولسىمۇ، يېغىر بولمىسۇن.

ئات تاپقىچە ئىگەر تاپ.

ئاتتىن ئايرىلساڭمۇ، ئىگەر، توقۇمدىن ئايرىلما.

www.docin.com

ئات ياخشى توگىدىن،
توگە ياخشى بىيىدىن،
بىيە ياخشى پىيادىدىن.

ئات يوتەلسە ئوقۇر سال،
كالا يوتەلسە پىچاق (سال).

ئات هېرىپ قالسا بىر پىچاق،
ئېشەك هېرىپ قالسا، بىر چوچەك قوناق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئات ئەر كىشىگە قانات.

باش ــ تۇماقنىڭ قېلىپى.

بوغۇزنى پۇتۇن يىسە، ئايىغىدىن تۇتۇن چىقار.

بۇلبۇلغا باغ ياخشى، كەكلىككە تاغ.

ئېتىك ئولدى ــ ئاتاڭ ئولدى.

ئېشەكنىڭ ئوزى هارام، كۇچى هالال.

ئېشەك سەھرىسە، ئوقۇرغا چىچار.

ئېيىق بىلەن بىللە تۇرماق ــ
ئىزىز جانىنى قولغا ئالماق.

خىچىرنىڭ بىگىسىنى سايدا كور،
تاماشىسىنى لايدا (كور).

خۇيىنى بىلمىگەن ئاتقا يېقىن بارما.

ئىتنىنى چىشلىمەيدۇ، ئاتنىنى تەپمەيدۇ دىمە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

جانلىقتىن بېلىق يوغان، جانسىزدىن قومۇش.

جۈۋاز ئات بىلەن ياخشى،
تۈگمەن سۇ بىلەن (ياخشى).

كالا ئالساڭ تونۇپ ئال،
بولمىسا تاغىل ئال.

كىشىنىڭ ئېتى ئات ئەمەس،
ئىككى پۇتۇم يات ئەمەس.

كەڭ كېيىم سورىلىپ يىرتىلار،
تار كېيىم تارتىشىپ (يىرتىلار).

كويگەن ئوتتىڭ تۈتۈنى يوق.

ماي قاچىسى سىرتىدىن مەلۇم.

مىلتىق ئىچىگە پۇل تىق.

مورا ددگەن ئەجدىھا.

موزايىنىڭ يۈگۈرۈشى سامانلىقچە.

مۇشۇك ئۇخلىسا، چۈشىدە چاشقان كۆرەر.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئون تال يىگىننى سوقسا، بىر تال تومۇنە بولماس.

ئوچىغىمىنىڭ چىشى يوق،
هول - قۇرۇق بىلەن ئىشى يوق.

ئوت بار يەردە تۈتۈن بار،
سۇ بار يەردە ئۆتۈن (بار).

پاكار تاغ يايلاققا يارىماس،
قىسقا يىپ كىلمەككە (يارىماس).

پىل بىلەن دوست بولساڭ، پىلخانا ئىشىنى راسلا.

چوجىنىڭ شۇملۇغىدىن توخۇنىڭ ئەمچىگى يوق.

www.docin.com

رەختنىڭ ياخشىسى تاۋا،
تونىنىڭ ياخشىسى جۇۋا.

سەھەر هۇۋلىغان ئىتتىن قورق.

سىنىمغان ئاتقا يۈك ئارتما.

سىيىرنى كوندۇرسەڭ، ئۈستى ئۈلاق، ئاستى يۇلاق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تاۋا، دۇردۇن ئاشار، لاي ئاشماس.

تاۋاقنىڭ سىرى كەتسىمۇ، سىنى كەتمەس.

توخۇ توڭغانسېرى دەرەخنىڭ ئۇچىغا چىقار.

توخۇ تويماس، كورگەننى قويماس.

توخۇ ئۇچسا تامغا قونار،
لاچىن ئۇچسا تاققا (قونار).

توگىمۇ توگە، مايىغىمۇ توگە.

توگەك نار بولسا، يۇكۇك يولدا قالماس.

تومۇرنى كۆيە يەمەس.

ئۇچماس توخۇ، كوچمەس تام.

ياخشى ئىت ــ بېيردم مال.

يۇگەنسىز ئاتنى پالۋان مىنسۇن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

هارۋاڭ سۇنسا ئوتۇن بولار،
كالاڭ ئولسه گوش (بولار).

هويۇپنىڭ تۇمشۇغى ئۇزۇن،
سېغىزخانىڭ قۇيرۇغى (ئۇزۇن).

قوغۇنىڭ ئوبدىنى ئۇزۇن پىلەكتە،
چىشنىڭ ئوبدىنى تۇۋەن ئىڭكەكتە.

قۇرۇق ياغاچ ئېگىلمەس.

قۇش بالىسى كوككە قارايدۇ،
قوي بالىسى يەرگە.

قۇشقاچ باسقان يەردىن قاچ.

ئوتۇگۇڭ تار بولسا، جاھانىڭ كەڭلىگىنىڭ نېمە پايدىسى.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

37. ئېزىش - ئېزىلىش ۋە قارشىلىق توغرىسىدا

ئالتە ئاي ئاتقان پاختام بىر چاپانغا يەتمەپتۇ.

ئانت ئىچكۈچىگە كونىمىسەك، قان ئىچكۈچى كېلەر.

ئارتۇغىنى ئەل ئالسۇن، قالغىنىنى سەل.

ئات ئىگىسىنى ئات كەينىگە مىنگەشتۈرمەپتۇ.

www.docin.com

ئاۋالقىسىنى غوجا ئالدى،
كېيىنكىسىنى دوغا (ئالدى).

ئاشلىق كېتىپ چاك قالدى،
ماغدۇر كېتىپ جان قالدى.

ئاشقان - تاشقان بارات تازىمك.

ئايىمك ئونبەشى ئايدىمك، ئونبەشى قاراڭغۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاھ دىسە، ئوپكىسى كورۇنۇپتۇ.

باش يېرىلسا، بوك ئىچىدە،
قول سۇنسا، يەڭ ئىچىدە.

بېگىمدىن گۇمان بولدى،
ماڭا ئۇۋال بولدى.

بېگىمگە خوشنا بولساڭ، ئەركىن قۇل بولىسەن.

بېگىمنىڭ خوتۇنى خېنىم بولار.

بېگىمنىڭ كەينىدىن ئالىيىۋالاي.

www.docin.com

بېگىم چىقتى ئوردىسىدىن،
قورقۇپ كەتتىم دوغىسىدىن.

بېگىڭگە يەتكىچە بېلىڭ ئۇشتۇلار.

بېلى ئاغرىماسنىڭ نان يىيىشىگە باق.

بېلىق دەريادا سۇغا تەشنا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بەرىشتە سانىغى توققۇز،
ئېلىشتا سانىغى ئوتتۇز.

ھوغۇزلايمەن دىسەڭ، قويمۇ تېپىرلايدۇ.

بۇ دولەت سەندە تۇرماس،
بۇ مەينەت مەندە (تۇرماس).

بۇرۇن تاغ ئايلىنىپ كەلسە،
ئەمدى باغ ئايلىنىپ كېلەر.

بەش قولنىڭ قايسىسىنى چىشلىسەڭ ئوخشاش ئاغرىيدۇ.

www.docin.com

بەش قول تەڭ ئەمەس.

بورە بار يەردە قان بار.

بورە يەپ بەردى، قاغا چوقۇپ بەردى.

بۇگۇن ماڭا كەلدى، ئەتە ساڭا كېلەر.

داپچىنىڭ دېپى سۇنسا، گەردىشى مايمۇنغا ئويۇنچۇق بولۇپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

دىسە لەت، دىمىسە دەرت.

دەردى يوققا ۋاي چىشىم دىمە.

دەرت بار، دەرمان يوق.

دەرت كەلگەندە دەرمان كېتەر.

دەۋاگەر دەۋا قىلماس،
دەۋا قىلسا قۇرۇق قالماس.

دەۋاگەر سۇس كەلسە، قازى مۇتسەھەم بولۇپتۇ.

www.docin.com

دەۋا قىرىماس، ئالتۇن چىرىماس.

ئېسىلساڭ دارىنىڭ ئىگىزىگە ئېسىل،
پۇتۇڭ يەرگە تەگمەسۇن.

ئېغىز ساقلىغان جاننى ساقلار.

گېلىمدىن ئوتكىنى غەنىمەت،
ئاغزىمغا گۇمانىم بار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

گۆش بىلەن ياغ بىر تۇتقان،
پىيازنىڭ كويگىنى - كويگەن.

خانىنىڭ ئاغزى مايمۇن.

خان — قوزۇق، پۇخرا — ئوزۇق.

خوجامنىڭ خوجىسى بار،
چامغۇرنىڭ ئورنسى (بار).

خوجامنىڭ قوسىغى توق،
قۇلى بىلەن ئىشى يوق.

خوپ دىسەڭ ئۇتنىسەن،
ھوپ دىسەڭ يۇتنىسەن.

خۇدا ئۇرغانىنى خۇداۋەردى قوشۇپ ئۇرۇپتۇ.

خۇپتەندىن قېچىپ، تەرەۋدىگە يولۇقۇپتۇ.

خوشامەتچىنىڭ چىشى بولمىسىمۇ سوڭەك غاجىلار.

ئىككى ئات تېپىشسە، ئارىدا قالغان ئېشەك ئولەر.

www.docin.com

ئۈگۈت
Ugut.cn

ئىچى توشمىسا، تېشىغا چىقماس.

ئىت ئىگىسى بىلەن كۇچلۇك.

ئىتنىڭ ئىگىسى بولسا، بورىنىڭ خوداسى بار.

ئىتنىڭ كوزى بار، خانغىمۇ قارايدۇ.

جان كۇندە چىچەكلەمدۇ،
قوغۇن كۇندە خەمەكلەمدۇ.

جىم ئولتۇرساڭ موڭ دەيدۇ،
ئىگىز ئولتۇرساڭ دوڭ دەيدۇ.

www.docin.com

كاللا ئۇكلەپ، قۇلاق يەپتۇ،
پاچاق ئۇكلەپ، تۇۋاق يەپتۇ.

كېلىپ كېتىدۇ جاھاننىڭ ئىشى،
نىمە بولدۇڭ دىمەيدۇ كىشى.

كېرىمى كېرىپ بەردى،
رېھىمى يېرىپ بەردى.

كىمنىڭ زۇلمى كوپ بولسا، زاۋالى يېقىن بولار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

كىم چاپانىنى يېڭى كىيسە،
باي غوجامنىڭ ئوغلى شۇ.
كىم چاپانىنى كونا كىيسە،
تامنى تەشكەن ئوغرى شۇ.

كىشىگە قىلغان كىشىدە قالماس.

كىشىگە قىلغان ئوزۇگە يانار.

كىشىنىڭ يېرىگە ئىشلەپ،
قالدى لېۋىنى چىشلەپ.

كىشى قايغۇسى ئىنەكتە،
ئوز قايغۇسى يۇرەكتە.

www.docin.com

كەڭگە كەڭ دۇنيا، تارغا تار دۇنيا.

كەتمىنىنى مەن چاپسام،
يېتىپ يەيدۇ خان خوجام.

كورگىنىم كوپ، يىگىنىم چوپ.

كوتىرەلمىسەڭ ساڭگىلىتىۋال.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ماڭا قىلدىم دەمسەن، ئۇزەكتىكە قىلمسەن.

مېلى بارنىڭ مېلىغا،
مېلى يوقنىڭ جېنىغا.

مېنىڭ ئىدى، سېنىڭ بولدى،
تىلىۋىدىم، دورا بولدى.

مىننەتلىك ئېشىكتىن قارنىمنىڭ ئېچى ياخشى.

مىڭلىققا بوره تەگسە، بىرلىككە پىچاق ئېلىپ يۈگۈرەر.

www.docin.com

مىڭلىققا كەلمەي، بىرلىككە كېلىپتۇ.

مۇشۇككە ئويۇن، چاشقانغا قىيىن.

ناماز دېگەردە ئىش تۇگەر،
ئىشى تۇگىمىگەن بايىنىڭ بېشىغا مۇشت تېگەر.

ئوڭ ئاياق — سول ئاياق،
بىزنى قىلدىڭ توم تاياق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئۇڭدا ياتقان گىردە يەر،
كەتمەن چاپقان جىگدە (يەر).

ئون خوجايىندىن بىر يالاقچى يامان.

ئوت قويسا ئامبال يوق سوراق،
پۇخرا ياقالمامدۇ چىراق؟

پادىشا ئادىل بولسا، پۇخرا مايىل بولار.

پادىشانىڭ كوزىدە بولغىچە، كوڭلىدە بول.

پادىشا قەرزدار بولسا، ئەرزىڭنى خۇدا ئاڭلىسۇن.

www.docin.com

پاقىنىمۇ دەسسىسە "ۋاق" دەيدۇ.

پىچاقنى ئاۋال ئوزەڭگە سال،
ئاغرىمىسا كىشىگە (سال).

چاپىنى بارغا مۇشت ئاتاي،
جۇۋىسى بارغا تو كەتسۇن.

چىراق تۇۋى قاراڭغۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

چەككىنىم جەۋرى ـ جاپا،
ئاڭلىغىنىم تەنە ـ تاپا.

روزىدا گۇنا يوق، ھەممە گۇنا باراتتا.

روزىنى مەن تۇتسام، ھېيتنى باشقىسى ئويناندى.

سا چوجىنىڭ چۇكۇلدىغىنىغا خوش.

سانىڭ چوجىگە ئىچى ئاغرىماس.

ساپال ئۇچۇن ساق قالغىچە،
گوھەر ئۇچۇن كۇكۇم تالقان بول.

ساقالدىكى ئاشقا قوساق تويماس.

سوراقچىدىن تۇڭچى يامان.

سۇ باشتىن لاي.

سۇلتان كۇندۇزنى كېچە دەسسە، كۇننى ئاي دېگۈلۈك.

سۇ ئەكەلگەن خار، كوزا سۇندۇرغان ئېزىز.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سوزلىسەڭ تىلىڭنى كېسىمەن،
قارىساڭ كوزۇڭنى تېشىمەن.

تاختىتا تىلىدىم ئەگرى ـ تۇقاي،
چېچىمىدىن تولا خوجايىن،
قايىسىبىرىدىن قورقاي.

تالا مۇشۇگى ئۇي مۇشۇگىنى قوغلاپتۇ.

تاماق بېرىپ، تامىغىدىن ئىلىپتۇ.

تاپقىنى ناماقۇللۇقتىن ئاشماپتۇ.

www.docin.com

توپىغىمنى كىچىك دىسەڭ،
يوغان تاغار ئارتىپ كور.

تۇمىغىنى ئال دىسە، بېشىنى كېسىپتۇ.

تەڭشەلمىگەن ئالەم.

تومۇرنى دات يەيدۇ،
يۇرەكنى ھەسرەت (يەيدۇ).

ئۇگۇت
Ugut.cn

تۆۋرىدىكى بىلەن چېقىشقىچە،
بوسۇغىدىكى بىلەن چېقىش.

تۇتۇنۇنىڭ ئاچچىقىنى مورا بىلەر.

ئۇن يوق دىسە، زاڭ دەيدۇ،
ھاردىم دىسە، ماڭ دەيدۇ.

ئۇينىڭ مۇڭگۈزىگە ئۇرسا، تۇۋۇغى سىقىرار.

ئۇزۇننى قويۇپ، قىسقىنى كەس.

ۋاقتى كەلگەندە خانمۇ تەختتىن چۈشىدۇ.

ۋاپا — تاق، جاپا — جۈپ.

ياخشىغا كۈن يوق، يامانغا ئولۇم (يوق).

يالاقچى يالاپ تويماس،
غالچا غاجىلاپ (تويماس).

يالاقچى يالاق بىلەن ماڭىدۇ،
تېجىمەل تاياق بىلەن ماڭىدۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

يامان بولساڭ ئاسسىدۇ،
يۇڭاش بولساڭ باسسىدۇ.

يامان كورگەن ياغاچ مىچىتنىڭ ئوتتۇرىسىغا تۇڭ-
رۇك بولۇپتۇ.

يامۇلنىڭ ئىشىگى يۇچۇن،
كىرەلمەيسەن پۇلۇڭ يوق ئۇچۇن.

يامغۇرىدىن قېچىپ، مولدۇرگە يولۇقۇپتۇ.

يارىنىڭ ئۇستىگە تۇز سېپىپتۇ.

ياش توككىچە، مۇشت تۇگ.

www.docin.com

ياقىلار ئىتەك بولدى، ئىتەكلەر ياقا.

يېڭى بايغا قەرزدار بولما،
مەنسەپدار بىلەن ئاغىنە (بولما).

ئىلاننىڭ تېشى سىلىق، ئىچى زەھەر.

ئىلاننىڭ نوشۇگى تۇز، ئوزى ئەگرى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

زىغىر تەرەپكەن يەر قالماپتۇ،
بەگ بولمىغان ئەر (قالماپتۇ).

ھالالنى خۇدا بەرمەسە، ھارام يېمەي ئولەيمۇ.

ھالىم پەرىشان، كېيگىنىم تېپە ئىشتان.

ھالۋىنى ھېكىم يەر، تايىقنى يىتىم.

ھاكىرمىغان ئېشەكتىن ئالۋاك ئاپتۇ.

ھېيتاخۇن روزا تۇتۇپ،
روزاخۇن ھېيت ئۆينىماپتۇ.

www.docin.com

ھەركىم قىلار ئوزىگە،
يىگىنە سانچار كوزىگە.

ھەقىقەت ئېگىلەر، سۇنماس.

قاپ قوپۇپ تاغارنى يولەپتۇ،
ئاغرىق قوپۇپ ساقنى.

قاراڭغۇ دەپ ھاڭۋاقما،
يورۇقلۇقنى ئىزلەپ تاپ.

ئۈگۈت
Ugut.cn

قارغۇياپىلاقىنى تاشقا ئۇرسىمۇ ئولىدۇ،
تاش بىلەن ئۇرسىمۇ ئولىدۇ.

قايغۇدىن كېيىن خوشاللىق ياخشى،
خوشاللىقتىن كېيىن قايغۇ يامان.

قازاننىڭ گۇۋاچىسى چومۇچ.

قازىنىڭ ئوردىسىدىن قېچىپ،
پادىشانىڭ تۇڭلۇگىدىن چۇشۇپتۇ.

قاغىنىڭ كوزىنى قاغا چوقۇماس.

قېتىق ئىچكەن قۇتۇلدى،
تاۋاق يالىغان تۇتۇلدى.

www.docin.com

قىلدەك ھوقۇقنىڭ پىلدەك كۇچى بار.

قولى سۇنۇقنىڭ دەردىنى قولى سۇنۇق بىلەر.

قولنى كەسمىگىچە قان چىقماس.

قوساقتا نان بولسا، بىلەكتە جان.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قوشتا يوق، ماشاقتا يوق، خاماندا بار.

قوي ئولەمدۇ، قوزىمۇ؟
كۆپ سۆنامدۇ، كوزىمۇ؟

قۇلنى "باربكاللا" ئولتۇرەر.

قۇلنىڭ قۇلى، قۇلاقنىڭ تۈۋى.

ئەجىلى پۈتكەن قۇزغۇن قارچۇغا بىلەن ئويناشار.

ئەسكى چاپان ئەچىدە ئادەم بار.

www.docin.com

ئەسكى تامدا قۇشقاچ تولا،
نامراتقا پۈتلاش تولا.

ئوكۇزنىڭ بېشىغا كەلگەن كۈن،
موزاينىڭ بېشىغىمۇ كېلىدۇ.

ئولمەكنىڭ ئۈستىگە تەپمەك.

ئولەر ئىت پالتىدىن قورقماپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئولۇمگە تۇتىدىغانمۇ پۇل،
ئولۇمدىن قۇتقۇزىدىغانمۇ پۇل.

ئولىمەن دىسە، مىنىمەن دەيدۇ.

ئوشكىگە جان قايغۇ،
قاسساپقا ماي (قايغۇ).

ئوشكىنىڭ دائىم ئوچۇق تۇرسا ھېچ گەپ يوق،
قوينىڭ بىر قېتىم ئېچىلىپ قالسا، ھۇيت ـ ھۇيت.

ئوشكىنى ئوز ئايىغى بىلەن ئاسار.

ئوزى ئولۇپ، ئوزى يىغلاپتۇ.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

38. بايلىق ۋە كەمبەغەللىك توغرىسىدا

ئادەم ئەسكىسى ئەھمەس، كىيىمى ئەسكىسى.

ئاكىسى پۇل، چىمەنده گۈل.

ئالتۇنلۇق ئويده جان دەركار.

ئاچ ئېيىق ئويىنىماس.

ئاچ كىشىنىڭ ئاچچىقى يامان.

ئاچنىڭ دەردىنى توق بىلمەس.

ئاچچىق - تاتلىقنى تېتىغان بىلىدۇ،
يىراق - يېقىنىنى يۇرگەن (بىلىدۇ).

ئاچ قالغان تاماق تاللىمايدۇ.

ئاچقا قازان ئاستۇرما،
مۇزلىغانغا ئوت ياقتۇرما.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئاچ ئويدە قېتىق ئۇيۇماس.

ئاتا كەمچىلىگى يوق، لاتا كەمچىلىگى.

ئات ئېغىنىغان يەردە توك قالىدۇ.

ئاتلىق پىيادىنىڭ هارغىنىنى بىلمەس.

ئاتمىشنىڭ پۇتەر، ئالتىنىڭ قالار.

باي بالىسى ئونبەشكە كىرسە باش،
گاداي بالىسى ئوتتۇزغا كىرسىمۇ ياش.

باي بارنى بەرمەس،
كەمبەغەل قاراپ تۇرماس.

باي بايغا باقار،
سۇ سايغا ئاقار.

بايدىن بالا ـ قازا قورقار.

بايدىن ئەمەلدار چىقسا،
كەمبەغەلدىن دانا چىقار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

باي كىشى ھەر نەرسىگە بار ئەمەسمۇ،
يوق كىشى ناسۇالغا زار ئەمەسمۇ.

باي كىيىسە، مۇبارەك بولسۇن!
كەمبەغەل كىيىسە، نەدىن ئالدىڭ؟

بايلىق بىلەن پېقىرلىق ــ ئىككىسى ئىككى ئات.

باي مېلىنى سوزلەر، گاداي مۇڭىنى.

بار بارنى بىلەن، يوق ھالى بىلەن.

باۋلىق بولساڭ بېشىڭنى سىلايدۇ.
يوقلۇق بولساڭ بېشىڭ سىغمايدۇ.

www.docin.com

بارلىق بەزدۇرىدۇ،
يوقلۇق ئۇگىتىدۇ.

بارلىق ئوخشىتار،
يوقلۇق قاخشىتار.

بارلىق ياراشتۇرىدۇ،
يوقلۇق تالاشتۇرىدۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بار — نەمىنى دىگۈزمەيدۇ،
يوق — نەمىنى يىگۈزمەيدۇ.

بارنىڭ ئىشى پەرمان بىلەن،
يوقنىڭ ئىشى ئارمان بىلەن.

بارنىڭ مايىغى تېگەر،
يوقنىڭ تايىغى (تېگەر).

بار چاغدا هورى چىقىدۇ،
يوق چاغدا شورى (چىقىدۇ).

باش تىققىدەك ئويى يوق،
چاڭ چىققىدەك مېلى (يوق).

www.docin.com

بايدا ئاغامچا، كەمبەغەلدە كۈلا،
باي بولاي دىسەڭ، كەمبەغەلنى بۇلا.

بايىنى مال باسىدۇ، كەمبەغەلنى بالا.

بايىنىڭ ئالدى تار، كەينى كەڭ.

بايىنىڭ ئاغامچىسى بولسا،
كەمبەغەلنىڭ كۈلىسى بار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

باينىڭ بالىسىمۇ ئەركە، كالىسىمۇ (ئەركە)•

باينىڭ گوشىدىن، كەمبەغەلنىڭ مۇشتى ياخشى•

باينىڭ ئىشىگىدىنمۇ كىرىدۇ، تۇڭلۇگىدىنمۇ•

باينىڭ كېلىنى بولغىچە،
كەمبەغەلنىڭ قىزى بول•

باينىڭ مۇشۇگى توشقان ئالىدۇ•

باينىڭ پۇلى — ئۇچاقنىڭ كۈلى•

باينىڭ توغىچىسى بولساڭ، قۇرۇ بولمىسەن،
قويچىسى بولساڭ، قۇل بولمىسەن•

باينىڭ تورىدە ئولتۇرغىچە،
گادايىنىڭ پەگاسىدا ئولتۇر•

باينىڭ غەزىنىسى — نامرات•

باي تولا يىسە خوردان دەر،
نامرات تولا يىسە ئوپقان دەر•

ئۇگۇت
Ugut.cn

باي تۇرىدۇ باشتا،
گاداي تۇرىدۇ ئايىقتا.

باي يوقالغىنىغا قايغۇرىدۇ،
بورە قالغىنىغا (قايغۇرىدۇ).

بايغا باققان قۇل بولار،
كەمبەغەلگە باققان گۇل بولار.

بايغا كۈندە بايرام، كۈندە توي،
كەمبەغەلگە كۈندە قايغۇ، كۈندە ئۇي.

باي قەيەردە بولسا، ۋاي شۇ يەردە.

www.docin.com

بىرى ئالتۇن تاۋاقتا نان يەر،
بىرى نان ئۈچۈن جان بېرەر.

بىرى پۇل يىغسا، بىرى خالتا تىكەر.

بىر يولۇاسنىڭ ئولۇگى يۈز تۈلكىنى تويدۇرار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بولسا، ھەر نىمە ئۇخشايدۇ.

بۇلۇتنىڭ قەدرى يوق ئاي يېنىدا،
پېقىرنىڭ قەدرى يوق باي يېنىدا.

بورنىڭ قازىنى يوق،
خام يەپ ئولگىنى يوق.

دادامغا يوق پۇرچاق ئانامغا نەدە.

گادايىنىڭ بالىسى ــ بايىنىڭ كالىسى.

گوش كورمىگەنگە ئوپكە تاڭسۇق.

ئىشتىن سوغۇككە قەرزدار،
چاشقاندىن كىپەككە (قەرزدار).

جايى يوقنىڭ جېنى يوق.

كانايغا يوق، سۇنايغا نەدە.

كىكەچ بولسىمۇ بايىنىڭ بالىسى سوزلىسۇن.

كەمبەغەل بولساڭ كوجۇپ باق.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

كەمبەغەل ئىشلەپ ھارماس،
باي چىشلەپ (ھارماس).

كەمبەغەللىكنىڭ ھايىنى يوق،
تاپقان پۇلىنىڭ تايىنى (يوق).

كەمبەغەلنىڭ مۇشۇگى چاشقان تۇتسا،
بايىنىڭ مۇشۇگى توشقان تۇتار.

كەمبەغەلنىڭ چېيى چىشقا دورا.

كەمبەغەل تۆگە مىنسىمۇ ئىت چىشلەر.

كوسەي ئۇزۇن بولسا، قول كويمەس.

www.docin.com

مال بايىنىڭ، جان خۇدانىڭ.

مال بولسا مامام باقار.

مالنى تاپقان باقسۇن،
ئوتۇننى چاپقان ياقسۇن.

نامرات بولساڭ، شەھەر قوغلاش.

ئۇگۇت
Ugut.cn

نامراتنىڭ بىر تويغىنى — بىر باي بولغىنى.

نان — ئىسمان، نانىنىڭ يوقى يامان.

ئوشۇق دولەت باشنى يارماس.

ئوشۇق دولەت — باشقا تاج.

پايدىسى يوق بايدىن، سۇيى يوق ساي ياخشى.

پىچاق گۆشكە ماڭار، سوڭەككە ماڭماس.

پۇل بولسا، جاڭگالدا شورپا.

www.docin.com

پۇلى ئازنىڭ غېمى ئاز.

پۇلى بار كاۋاپ يەيدۇ،
پۇلى يوق كاۋاپ تۇتۇنى.

پۇلى بارنىڭ گېپى ئوڭ،
پۇلى يوقنىڭ گېپى توڭ.

پۇل — پۇلى جىقلارغا تاتلىق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

پۇتقا تاپسا، باشقا يوق،
باشقا تاپسا، پۇتقا (يوق).

سېمىزنىڭ پۇتى سەككىز.

توي — تونلۇقنىڭ، ھېيت — ئاتلىقنىڭ.

توغان بېشىدا دەرەخ ئوڭماس،
بايىنىڭ قېشىدا گاداي ئوڭماس.

توق كىكىرەر، ئاچ ئوسۇرار.

توق بالا ئاچنى ئويلىمايدۇ،
ئاچ بالا توق بىلەن ئويىنىمايدۇ.

www.docin.com

توگە سىلكىنسە، ئېشەككە يۇك چىقار.

ئۇنى يوقنىڭ خۇنى يوق.

يېرىم بايىنىڭ ياتقۇسى كەلمەس،
كىيىمى يېلىڭنىڭ قوپقىسى (كەلمەس).

يېرىم تاغار بالۇۋرتىدۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

يۇغان سۆزۈلار، ئىنچىكە ئۇزۇلەر.

يۆتكەك بىر دەردى بار،
بارنىڭ مىڭ دەردى (بار).

يوقسۇللۇق تاشتىن قاتتىق.

يوققا نىمە يۆق؟ — ئېرىقتىكى سۇمۇ يۆق.

ھەسەل ئالغان قاچىنىڭ يۇقى بار.

قازانمۇ ماي، چومۇچمۇ ماي.

قازىنىم بولسا، پوشكال ئېتىپ يەيتتىم،
ئۇن تاپالمىدىم، ماي يوق.

قاغىلار قاق ئېتىدۇ،
ئوز كوكلىنى شات ئېتىدۇ.

قوساق توق، كوڭۈل شوخ.

قوسىغى ئاچىنىڭ كوزى ئاشتا،
قوسىغى توقنىڭ ئۇستىۋاشتا.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

قۇدۇق چوڭقۇر، ئاغامچا قىسقا.

قۇرۇق تاغار ئۇره تۇرماس.

قۇرۇق قوشۇق ئېغىز يىرتار.

ئېتۇگى يىرتىق تورگه چىقالماس،
يېڭى يىرتىق ئاش يىيەلمەس.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

39. بەتنىيەتلىك، مەككارلىق ۋە
پىتنە-ئىغۋا توغرىسىدا

ئادەمنىڭ ئالىسى ئىچىدە،
ھايۋاننىڭ ئالىسى تېشىدا.

ئارقامدىن دېگەنلەر — تىزىگىمنى يېگەنلەر.

ئاشنىڭ ئالىسى قوساق ئاغرىتار،
كۆڭۈلنىڭ ئالىسى ئادەم ئولتۇرەر.

www.docin.com

ئاغزىدىن ھەسەل تامىدۇ،
كۆڭلىدىن زەھەر (تامىدۇ).

ئاغزى قايماق، كۆڭلى مايماق.

بەتنىيەتنىڭ يولى تار.

گاس دەپ غەيۋەت قىلما،
قارغۇ دەپ خىيانەت (قىلما).

ئۇگۇت
Ugut.cn

كىشىنىڭ ئەيىۋىنى ماڭا دېگەن كىشى
مېنىڭ ئەيىۋىمنىمۇ كىشىگە دەر.

كۆڭلى بۇزۇق باشقىلاردىن ئەيىپ ئىزلەر.

كۆڭلى قارىنىڭ يۈزى قارا.

كۆڭۈلنىڭ ئالىسى — خۇدانىڭ بالاسى.

كۆزنى يۇمغان پوقىنى يەر.

نېيىتى يامانىنىڭ قازىنى تۇشۇك.

ئوتنى كىم تۇتسا، شۇنىڭ قولى كۆيەر.

پىتنىخورنىڭ سۆزى يامان.
سۆزىدىنمۇ ئۆزى يامان.

پىتنىخور تىرناقتىن تۇك ئۈندۈرەر.

پوقنى ئوسۇرۇق بىلەن يېپىلى بولماس.

سامانىنىڭ تېگىدىن سۇ يۇگۈرتۈپتۇ.

تىرناق ئاستىدىن كىر ئىزلەپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تۇرغان تاھ ئۇسسەڭ، بېشىڭ يېرىلار.

توھمىتىڭگە توھمەت قىلاي،
توھمىتىڭ ھەيران قالسۇن.

توھمەتخور ئاخىرى توھمەت بىلەن ئولەر.

توھمەت تاش يارىدۇ،
بايقىمىساڭ باش يارىدۇ.

شەيتاندىنمۇ ئادەم شەيتىنى يامان.

يىغلىغاندىن قورقما، كۇلگەندىن قورق.

يولسىزنىڭ تىلى قىسقا.

www.docin.com

يۇتكەن پىچاقنىڭ سېپى ئالتۇن.

غەيۋەتخورنىڭ تىلىنى كەس،
ئاڭلىغۇچىنىڭ قۇلىغىنى (كەس).

ھىلىدىن ھالۋا ياساپتۇ.

ھىلىگەردىن تۇخۇم ئالساڭ،
ئىچىدىن سېرىغى چىقماس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ھىلىلىك ئىشتا خەير يوق.

قارغا ئولۇك كومگىلى بولماس.

قاشقا سانىساڭ كوزگە،
كىشىگە سانىساڭ ئوزگە.

قىڭغىر ئىش قىرىق يىلدىن كېيىنمۇ بىلىنەر.

قۇۋلۇقتىن شۇملۇق تۇغۇلار.

قەست قىلغاننى پەس قىل.

ئەر كىشى — تۇڭلۇك ياپقۇچ.

ئوپكىسىنى ئىچىدىن قېقىپتۇ.

ئوتكەمىدىن ئوتۇپ، غەلۋىرده توختاپتۇ.

ئويۇڭگە يولاتما قېرى دەللىنى،
كىرىپ - چىقىپ بۇزىدۇ پەللىنى.

ئوزىنىڭ ئوزىگە، توپىسى كوزىگە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

40. سېخىلىق، بېخىللىق، ئاچكۆزلۈك ۋە
ئىنسان تۇغرىسىدا

ئادەم ئولىدۇ، دۇنيا قالىدۇ.

ئالغىنىڭنى كۆپكە سالما،
بەرگىنىڭنى ئازغا (سالما).

ئامانەتكە خىيانەت.

www.docin.com

ئاتىسى ئالتۇن نېپىز ياقىدۇ،
بالىسى تويماي قوشلاپ يەيدۇ.

ئاچ بەچچىغەردىن قاچ بەچچىغەر.

ئاچكوز تويماس، بېخىل بېيىماس.

ئارىدا قاتقا بولمىسا، ئىككى كوز بىر بىرىنى يەر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئارپا تېرىپ بۇغداي ئالسىمەن دىمە.

ئاز بولسا، كوپكە تاۋاپ قىل.

ئاز يىغساڭمۇ ھالال يىغ.

بارنى كورسە كورەلمەيدۇ،
يوقنى كورسە بېرەلمەيدۇ.

بېخىل بايدىن سېخى گاداي ياخشى.

بېخىل بىر تىيىنلىك توشۇگىدىن قىرىق قېتىم ئوتەر.

بېخىل بەختلىك ئەمەس، سېخى بەختلىك.

بېخىلدىن نان سورىغىنىڭ — جان سورىغىنىڭ.

بېخىل جېنىدىن كېچەر، مېلىدىن كەچمەس.

بېخىلنىڭ بېخى كوكەرمەس.

بېخىلنىڭ ئېشىنى ئالماق —
كوزىسىڭ بېشىنى ئالماق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بېخىلنىڭ تىزىگىگە بىگىز ئۇتمەس.

بېخىلنىڭ ئولۇگىنى ئىت يىمەپتۇ،
تىرىگىنى پىت (يىمەپتۇ).

بېخىل سقىمىنىڭ ئىچىنى ئايايدۇ، تېشىنى يالايدۇ.

بېخىل تاپسا يېپىپ يەيدۇ،
سېخى تاپسا ئېچىپ (يەيدۇ).

بېخىلغا ھاجىتىڭ چۈشسە يوق دەيدۇ،
سېخىغا ھاجىتىڭ چۈشسە خوپ دەيدۇ.

www.docin.com

بېخىلغا قول بىلەن يانچۇقنىڭ ئارىسى قىرىق كۇنلۇك.

بىر تاۋاق ئاش كەلدى دەپ جېنىم سۇيۇندى،
ئىككى قوشۇق ئالماي تۇرۇپ تۇۋۇى كورۇندى.

بىر ھاپ، بىر ھوم.

بىزىڭكىگە كەلسەڭ يەپلا،
سېنىڭكىگە بارسام گەپلا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

بۇغداينىڭ بالىسىدا قارىمۇق سۇ ئىچىپتۇ.

بۇغداي پاتمىغان ئاغزىمغا،
قوي كاللىسى بوش كەلدى.

بۇرە تاپسا، تەڭ ئوتاق،
قاغا تاپسا، دەرەخ ئۇچىدا.

دوستۇمنىڭ ئۆلگىنىگە يىغلىمايمەن،
قارا ئېشەكنىڭ كەتكىنىگە يىغلايمەن.

ئېشەكنىڭ دۇمبىسىگەئاپتاپ چۈشسە قۇلۇڭنى ئىسسىت.

ئىگىز بۇرۇننى كورە - كۆرە،
پۇچۇق بۇرۇن كىرىپ كېتىپتۇ.

ئىككى كېمىنىڭ قۇيرۇغنى تۇتقان ساۋۇغا چوكەر.

ئىنساپلىقنىڭ دىلى ساپ.

ئىنساپسىز قوشۇق سالسا، يەتتە ئوتلاپتۇ.

ئىچى ئارىلىڭ گورى تار.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىسسىنى بولۇت كورمەس،
يۇندىسىنى ئىت (كورمەس).

جاغدا قوغۇن جېنىگمىدى.

جېنىم پۇلۇم، خېنىم پۇلۇم،
ماڭا تېخىمۇ يېقىن تۇرۇڭ.

جىقنى دەپ ئازدىن قۇرۇق قاپتۇ.

كىشىنىڭ توخۇسى كىشىگە غازدەك كورۇنەر.

كىشىنىڭ قولى بىلەن يىلان تۇت.

www.docin.com

كەسسە پىچاق ئوتمەس،
چەكسە قان چىقماس.

كەڭ بولساڭ، كەم بولمايسەن.

كوپنى بىلمىگەن ئازنى ھېچ بىلمەس.

مومىسق ئايالنى جەننەتكە تەكلىپ قىلسا،
قوتۇر ئوشكىسىنى يېتىلەپ مېڭىپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

پالتىسىنىڭ سېپىغا موزاي تىزەكلەپ قويۇپتۇ.

پايدىسى يوق ئوغرىدىن، گۇندا①نىڭ بىكار تۇر-
غىنى ياخشى.

پۇلنىڭ كۆزى يوق،
بېخىلنىڭ يۈزى (يوق).

پەرىشتىنىڭ ئىشىكىدىن شەيتان قىزغىنىپتۇ.

چاشقان يىغار، پاقا يەر.

چاشقانغا كىپەك ئالدۇرماپتۇ.

www.docin.com

چاينىسماي يىگەن كۆشمەي ئولەر.

سېخىنىڭ بەرگۈسى كەلسە،
بېخىلنىڭ جېنى چىقىپتۇ.

سېنىڭ نەپسىڭ سالادۇر،
ئاخىر ئوتقا سالادۇر.

---

① گۇندا — تۇرمە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سەن كەلسەڭ، نېمە ئېلىپ كېلىسەن؟
مەن بارسام، نېمە ئېتىپ بېرىسەن؟

سەن ئۆل، مەن تىرىلەي.

تىلەمچىنىڭ خالتىسى تولسىمۇ، كۆزى تولماس.

تولا يىگەن بورىنىڭ كوتى كاۋاك.

تويماس كۆزنى گورنىڭ توپىسى تويدۇرار.

تويمىساڭ تويۇڭدا تويارسەن.

تۇرۇپ تۇرغانىنى توختاپ يە،
كېتىپ بارغانىنى قوغلاپ يە.

www.ooin.com

توگىدەك قىز بېرىپ،
تۇگىمىدەك گوش يىدىم.

تۇڭلۇگىدىن شامال كىرمەس،
ئىشىگىدىن ئادەم (كىرمەس).

ئۇنچى هاكچىنى كورەلمەيتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ياخشى ئاش ئېشىپ قالغىچە،
يامان قوساق يېرىلىپ كەتسۇن.

يىمەي ـ ئىچمەي بول بېخىل،
باي بولمىساڭ مەن كېپىل.

يىمەيمەن دەپ تۇرۇپ يەتمىش قۇيماق يەپتۇ.

يىمەي يىققانىنىڭ يىگۈچىسى چىقار،
كىيمەي يىققانىنىڭ كىيگۈچىسى (چىقار).

يوغانىنى يونۇپ يە، كىچىكىنى شىلىپ.

يەپ تويمىغان يالاپ تويماس.

www.docin.com

يەي دىسە، چىشى ئاغرىيدۇ،
بېرەي دىسە ئىچى (ئاغرىيدۇ).

هابىدالغا كەپسەن بەرسە، جىڭنىڭ راستىمۇ، دەپتۇ.

قانائەتلىك كىشىنىڭ قارنى توق.

قانائەت ـــ تۇگىمەس غەزنە.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قارنى ياماق ھېيتتا ئولەر.

قىزغانچۇقنىڭ ئېشىنى بېسىپ يە.

قىزغانچۇقنىڭ ئېشىنى ئىت يەر.

قولى ئوچۇقنىڭ يولى ئوچۇق.

قولۇم ئوچۇق، يۈزۈم ئاق.

قورۇنغان قۇرۇت چىچار.

قۇرۇق دۇئايى سالامغا توكۇر بارمكاللا.

www.docin.com

قۇرۇق سۆڭەكنى ئىت غاجىماس.

قۇرۇق سۆڭەكتىن ياغ چىقماس.

ئەجەل يەتمەي جان چىقماس،
بېخىل بايدىن نان (چىقماس).

ئەرزان گۆشنىڭ شورپىسى تېتىماس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئومۇچۇك ئومىلەيدۇ،
ئومىلىگەننى كۆرەلمەيدۇ.

ئۆزلىرى بولالمايدۇ،
بولغانىنى كۆرەلمەيدۇ.

ئۆزى تويمىغانىنىڭ كۆزى تويماس.

ئۆزى تويسىمۇ، كۆزى تويماپتۇ.

ئۆزەم يىسەم، سېپىق ئېپىشىم،
كىشىگە بەرسەم، ئېسىت ئېپىشىم.

ئوينى ئىجارىگە بېرىپ، بۇرنىنى ئۇششۇتكەن قېرى.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

41. كەسپ، سودا-سېتىق ۋە ئىشلەش-بېرىش مۇناسىۋەتلىرى توغرىسىدا

ئالا قاغىدا ئىشلىشىك بولسا، بىر كۈنى ئالارسەن.

ئال دېگەن مالدا پايدا بار.

ئالدىڭ — پۇتتى، ساتتىڭ — يۇتتى.

ئالمەن دەپ، قوشلاپ بېرىپتۇ.

ئالماقلىق — زېرەكلىك،
بەرمەكلىك — نادانلىق.

ئالماقنىڭ بەرمىگى بار،
چىقماقنىڭ چۈشمىگى (بار).

ئالماققا بار، بەرمەككە يوق.

ئالتىگە ئىشلەپ، بەشكە سات،
ئېتىڭ چىقسۇن سودىگەر.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

بار دىسە بېرىدۇ، يوق دىسە قەسەم.

بار تاۋىغىم، يان تاۋىغىم،
بولمىسا ئاربىدا سۇن تاۋىغىم.

بازارغا چىق، بەختىڭدىن كور.

باققالنىڭ ئالدى ياخشى،
قاسساپنىڭ كەينى (ياخشى).

بىلەرمەنلىك كۇنى سۇدا.

بېرىمەن دىگەن قولىغا
چىقىرىپ قويار يولىغا.

www.docin.com

بېرىپ يامان بولغىچە، بەرمەي يامان بول.

بېرەرمەنلىك بېشىنى ئالارمەن ئوڭلاپتۇ.

بولسا بولار، بولمىسا ئىز پۇلى.

بورىچى هالۋىچى بولسا، كوزىنى چاپاق بېسىپتۇ.

"بويىقچى - بويىقچى" دىسە، ساقىلىنى بويىپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئەسىلنى ئالساڭ خاتا بېرەق،
ئەسكىنى ئالساڭ ۋاپا (بېرەق).

گۈرگە كىرگەن تىرىك چىقماس.
ئۆيگە كىرگەن قۇرۇق (چىقماس).

خېمىر ئۇچىدىن پېتىر.

خېرىدارنىڭ كۆزى بولسا، كاسىپ ئاچتىن ئۆلەر.

ئىتنىڭ قاۋىغىنى بىكار، ھايان دېۋانىنىڭ.

ئىش بىلمەس كەشتىچى بولۇپتۇ،
ئاش بىلمەس ئۇگرىچى (بولۇپتۇ).

www.docin.com

جەڭنىڭ گۈشى — جىنىنىڭ گۈشى.

كاجنى بازار ئۆگلار، ساراڭنى مازار.

كانايچىدىن يەل كېتىدۇ.

كاۋاپمۇ كويمىسۇن، زەخمۇ.

كىشىدىكى نەرسە — خۇدادىكى نەرسە.

ئۈگۈت
Ugut.cn

كىشىدىكى پۇل — چۇشىدىكى پۇل.

كەمبەغەل بولاي دىسەڭ،
نەق ئېلىپ، نېسى سات.

ئاغرىماي ئولەي دىسەڭ،
ئەسكى تامنىڭ تۇۋىدە يات.

كۇنۇڭ ئوتمىسە، بازار چوگىلە.

مال بەرمەك — جان بەرمەك.

مىڭ سەرنى يوقاتقان بىر سەر.

مەن كورمىگەن يەكەن ئەمەس،
پۇل بەرمىسە نان بەرگەن ئەمەس.

ناۋاينىڭ نېنى پىشقىچە، يېڭى كويىدۇ.

نېسى ئېلىشتا هاي - هاي،
پۇلىنى بېرىشتە ۋاي - ۋاي.

نېسى ساتقاننىڭ هالى خاراپ،
قالىدۇ قۇرۇق دەپتەرگە قاراپ.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

نېسى يىمەك گۆشنى،
يېرىپ چىقىدۇ توشنى.

نەقتىن ھەسەل چىقتى، نېسىددىن كېسەل.

ئۇممىچى يوق مازاردىن شەيخ زىيارەتچى.

پايدا بىلەن زىيان — بىر تۇققان.

پۇل دىگەن قولنىڭ كىرى.

پۇل دۇشمەننى دوست قىلار،
دوستنى دۇشمەن قىلار.

پۇلى بارغا بازار، پۇلى يوققا جازا.

پۇلنى پۇل تاپار.

پۇلنىڭ بىر ئۇچى بىلەكتە، بىر ئۇچى يۇرەكتە.

پۇلنىڭ تىلى يوق.

پۇل — پىششىق تاماق.

پۇل تېپىۋالساڭ سانىۋال.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

پۇلۇڭنىڭ كەتكىنىگە قارىما،
ئىشىڭنىڭ پۈتكىنىگە قارا.

سودا ساقال سىپىغىچە.

سوددىدا دوست يوق.

سودىگەرنىڭ پۇلى بىر، رىسقى باشقا.

سۇنىڭ سۇغا كەتتى،
قالدى قېتىقنىڭ پۇلى.

تاپقىنىم پاك، قۇلىغىم ساق.
تېكە بولسىمۇ سۈت بەرسۇن.

توك ـ توك ئېتەر تومۇرچى،
پۇلنى ئۈسىدۇ كونچى.

تۇگە تالغا تويماس، سودىگەر مالغا.

تومۇرچى كومۇرچى بىلەن دوست.

ئۇگۇت
Ugut.cn

تومۇرچىنىڭ بىر ئۇرغىنى —
يىگىنچىنىڭ يۈز ئۇرغىنى.

تومۇرچىنىڭ پالتىسى يوق،
ياغاچچىنىڭ تۇۋدىغى (يوق).

شوخ بولساڭ مازارغا بار،
بىكار بولساڭ بازارغا (بار).

ياخشى مال ئوزىنى ئوزى ماختايدۇ.

ياغاچ كەسسەڭ ئۇزۇن كەس،
تومۇر كەسسەڭ قىسقا (كەس).

www.docin.com

يېغى تۇگىسە، دۇغى قالار.

يىپىڭ ئېشىگلىك بولسا، ئىشىڭ پۇتۇگلۇك.

يىغلىغاندىن سورىما، كۈلگەندىن سورا.

زىيان ئاچچىق، پايدا تاتلىق.

ھارۋىكەش — ئاۋارىكەش.

ئۇگۇت
Ugut.cn

هايان ماڭا بولسۇن، زىيان ساڭا.

هەممە يەردە قازاننىڭ قۇلىغى توت.

هەركىتى كېتەر، بەركىتى قالار.

قاسساپ دوستىغا ئۇستىخان بېرەر.

قاسساپ ماي چاينايدۇ، ئاشپەز گوش.

قايتقان مالدا بەركەت بار.

قىممەتچىلىك بولسا، ساتقۇچىدا ئىنساپ قالماس،
ئەرزانچىلىق بولسا، ئالغۇچىدا (ئىنساپ قالماس).

www.docin.com

قولدىن ئوتكىچە، ئويىگە يەتكىچە.

قولى بىلەن ئېلىپ، پۇتى بىلەن بېرىپتۇ.

قول ئىچىگە ئېگىلەر.

قول قولنى تونۇيدۇ، شەرىەت يولنى.

قوينى قوتالدا سات، ئاشنى ئوردىدا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قۇلاقنى نەدىن چىقارسا، قازانچىنىڭ ئىختىيارى.

قۇشقاچ بولسىمۇ گوش.

قۇشقاچ بولسىمۇ قاسساپ سويسۇن.

قۇشقاچلار قىلىدۇ چىرىك - چىرىك،
ئادەملەر يۇرىدۇ — تىرىكچىلىك.

قەرزدارلىدىن پۇتكەننى ئال،
تۇغمەندىن چىققاننى (ئال).

قەرز ئېلىپ بەرمىگىنىڭنى كۆرەي،
تۇغۇلۇپ ئولمىگىنىڭنى (كۆرەي).

www.docin.com

ئەرزان بىلەن قىممەتنىڭ
بازاردا چىققان نەرقى بار.

ئەرزان نەرسە ئىللەتسىز ئەمەس،
قىممەت نەرسە ھىكمەتسىز ئەمەس.

ئەسكى تۇماقتا سېسىق كاللا خېرىدار.

ئەتىگەنكى مۇشتتىن يانما.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئويدىكى گەپ بازارغا توغرا كەلمەپتۇ.

ئويىدە بار ــ ئويىدا بار.

ئۇزەكتە يوق ــ ئالەمدە يوق.

ئۇرۇق قوي سويغان قاسساپ بولۇپتۇ.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

42. تۇرلۇك پەندى ــ نەسىھەتلەر

ئامانەتنى تۇتماڭ، يوقالسا تولەرسىز،
تام تۇۋىدە ئولتۇرماڭ، يىقىلسا ئولەرسىز.

ئاچلىقتا تۇتقان قاچاڭنى توقلۇقتا ئۇنتۇما.

ئاچچىق بولساڭ تۇزدەك بول،
تاتلىق بولساڭ بالدەك بول.

بىر ھارغانغا سوز قىلما، بىر ئاچقانغا.

ئېشەك ئېشەكتىن قالسا قۇلىغىنى كەس.

خوشامەتچى بولماي دىسەڭ تاماگەر بولما.

ئىت قوغلىسا سۇغا قاچ،
ئىلان قوغلىسا قۇمغا قاچ،
توگە قوغلىسا تاققا قاچ.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

كىشىنىڭ ئارتۇقچىلىغىنى كىشىگە دە، ئۇزىگە دېمە،
كىشىنىڭ كەمچىلىگىنى ئۇزىگە دە، كىشىگە دېمە.

كۆك ياڭاق بىلەن قوينۇڭنى تولدۇرما.

كۆڭلۈڭ رەنجىسە، كۆلۈپ ئويناء

كۆڭلۈڭ قالغان يەرگە بارما.

كورگەن كۆنۈڭنى ئۇنتۇما.
شىرە چورۇغۇڭنى قۇرۇتما.

كۆلمە كىشىنىڭ دەردىگە
ئۇزەڭگە كېلەر ئەتىگە.

مۇئىسىز دەرەخنى قاقما.

مۇزدىن ئوتسەڭ ئاۋال ئوتە
دەز چىققىچە ئوتەرسەن.
سۇدىن ئوتسەڭ كېيىن ئوتە
چوككىنىنى كورەرسەن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

پالسىز يۇرمە، پالغا ئىشەنمە.

سۇ تاشسا دوڭگە چاپ.

تار يەردە ئاش يېگىچە
كەڭ يەردە مۇشت يە.

تىلىگەننى تىلىمەڭ،
مۇتىھەمنى يولىمەڭ.

توخۇلى تاخ دېمە، مۇشۇكنى پەش (دېمە).

توپا ئالساڭ دوڭدىن ئال.

www.docin.com

يالجىمىساڭ يەر يوتكەل.

ياتقان ئورنىڭدىن تايىنىپ قوپما.

هايات چېغىمدا تىللىما،
ئولگىنىمدە يىغلىما.

قاغىنىڭ بارغىنىنى سورىما، يانغىنىنى سورا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قىلىچتەك ئوتكۇر بولما،
تاياقتەك قوپال بولما.

قولۇڭدىن كەلسە ياغ چاينا.

ئولگەننىڭ ئەيىۋىنى كوچىلىما.

ئوزەڭنىڭ كىملىگىنى بىلەي دىسەڭ،
كىشىنىڭ قىزىغا ئەلچى ئەۋەتىپ كور.

www.docin.com

★★★★★★★

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

43. ئوغرىلىق ۋە قاتىللىق توغرىسىدا

ئادەم ئولتۇرگەن ئادەم قولىدا ئولەر.

ئالتۇننى دەسسەپ، تۇخۇم ئوغرىلاپتۇ.

ئاينىڭ يورۇغى ئوغرىغا ياقماس.

باي — دەريا، ئوغرى — قوشۇق.

www.docin.com

بويىدا ئىللىتى بارنىڭ ئايىغى سەمرار.

بۇ يەردە ئوغرى يوق،
ھىلى قويغان ھىلى يوق.

بورىنىڭ ئاغزى يىسىمۇ قان، يىمىسىمۇ قان.

بوزىسى يوق جاڭگال بولماس،
ئوغرىسى يوق يۇرت بولماس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

جاغدا قېرىماس، ئوغرى بېيىماس.

مال ئىگىسىدىن ئوغرى كۆچلۈك.

ئوغىدىن شىپا ئىزلىمە،
ئوغرىدىن ۋاپا (ئىزلىمە).

ئوغرى ئالغان مالغا ئىگىسى سەۋەپكار.

ئوغرى ئايدىگىدىن قورقىدۇ.

ئوغرى بىلەن يولداش بولما،
ئەسكى بىلەن سىرداش (بولما).

www.docin.com

ئوغرى بولساڭ ئىنساپ بىلەن بول،
تاۋۇغىنى ئالساڭ، قوشۇغىنى قوي.

ئوغرى — دەۋانىڭ ئۇرۇغى،
چىچەن — دەۋانىڭ قۇيرۇغى.

ئوغرىمۇ توۋلايدۇ، ئوي ئىگىسىمۇ.

ئوغرىنىڭ دوستى يانچۇقچى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئوغرىنىڭ يۈرىگى پوك - پوك.

ئوغرىنى ئوغرى تاپار.

ئوغرىنى قاراقچى سوقۇپتۇ.

ئوغرى ئوغرىنى قاراڭغۇ كېچىدە ئۇچرىتار.

ئوغرى تۇتساڭ چوڭىنى تۇت.

ئوغرىغا مال كەم ئەمەس.

ئوغرى قېرىسا سوپى بولار،
جالاپ قېرىسا بۇۋى (بولار).

ئوغرى ئولگىچە ئاقمەن دەپ تۇرار.

ئوغرى ئوز گوشىنى يەيدۇ.

پالتىدىن زۇۋان كەپتۇ، قاتىلدىن ئىمان.

توخۇنى ئوغرىلىغانمۇ ئوغرى،
قۇخۇمنى يىگەنمۇ (ئوغرى).

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

يېغىنى يان باسىدۇ، ئوغرىنى دام.

ھەر غەرەزچى كېلەر، ئوغرى ئاسماقچى.

قاراڭغۇ يولنى قاراقچى بىلەر.

قوينۇم ئوغرى، قونچۇم ئوغرى.

قوغۇنغا ئوغرى كەلسە، يا پىششىغىنى قويماس، يا خەمىگىنى.

ئويگە ئوغرى كىرگەندە ئىتنىڭ سىيگۈسى كەپتۇ.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

44. دىنىي ئېتىقات ۋە موللا توغرىسىدا

ئاخىرەت ئىززىتى كېرەك بولسا،
پېقىرلار بىلەن كېڭەش قىل.

ئاللا بەرمىگەننى موللا بەرمەس.

ئاران باققان كالامنى،
ئولتۇرۇپ يىگەن ئاخۇنۇم.

ئاتا ـ ئانا دۇئاسى ئوتقا، سۇغا پاتۇرماس.

www.docin.com

بىسمىللا دىسەڭ تېشىگدا دە، دىمىگەنلەر دىسۇن،
ھۇكرى دىسەڭ ئىچىگدە دە، يىمىگەنلەر يىسۇن.

دىنىم ئۇچۇن ئەمەس، كۇنۇم ئۇچۇن ئوقۇيمەن.

دۇنيا ئىشىنى ئاخىرەتكە قالدۇرما.

دەرت يامانمۇ، ئەلەممۇ،
موللا يامانمۇ، قەلەممۇ؟

ئۇگۇت
Ugut.cn

خۇدا دىگەن يەردە بالا يوق،
شال تېرىغان يەردە پولو (يوق).

ئىمامىلىقتىن قاچ، مەزىنلىكنى تالاش.

ئىمامنىڭ ئومرىنى تىلە، مەزىننىڭ ئولۇمىنى.

موللا بىلگىنىنى ئوقۇيدۇ،
توخۇ كورگىنىنى چوقۇيدۇ.

موللا بولماق ئاسان، ئادەم بولماق تەس.

موللا كىشىدىن پۇل ئالماق —
پىتىر ناندىن قىل ئالماق.

www.docin.com

موللا كىشى — بېرىم كىشى،
ئىككى موللا بىر كىشى.

موللا كوپ بولسا، قوي هارام ئولەر.

موللام، دۇئاغا زورلاڭ.

موللامەنۇ، موللا مەن،
موللا كورسەم يولدا مەن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

موللا ئوقۇپ يەر،
قاغا چوقۇپ (يەر).

موللا پۇلنى دوست تۇتماس،
قولىغا كىرسە بوش تۇتماس.

موللىنىڭ دىگىنىنى قىل، قىلغىنىنى قىلما.

موللىنىڭ يامىنى ۋاراقچى،
ئوغرىنىڭ يامىنى قاراقچى.

موللىنىڭ قارنى بەشتۇر،
بىرى ھەمىشە بوشتۇر.

www.docin.com

موللىغا ئون تاياق، نادانغا بىر تاياق.

ئوقۇمايى موللا بولغان،
چوقۇمايى قاغا بولغان.

چالا موللا دىن بۇزار.

روزا تۇتقان - نېنى يوقنىڭ ئىشى،
ناماز ئوقۇغان - ئىشى يوقنىڭ ئىشى.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سوپى سوۋۇغانىنى يەر، تاپسا يوغانىنى.

سۇ يەتتە يۈەۋۈلسا هالال.

سەدىقە بالانى يەر، توۋە گۇناھنى.

سەللىسى مۇسۇلمان، ئوزى كاپىر.

سەللە دىگەن يۇك،
ساقال دىگەن تۇك.

تەقۋادا هالال يوق،
پەتىۋادا هارام (يوق).

www.docin.com

ياش ۋاقتتا قىلغان ئىبادەت تاشقا موھۇر باسقاندەك؛

قېرىغاندا قىلغان ئىبادەت قۇمغا موھۇر باسقاندەك.

ئىلان، چايان ئىزلىسەك، قازىنىڭ گوردىنى ئاچ.

هاجى مىنگەن ئېشەكمۇ هەرەمگە بېرىپتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ھەممە ئىشنى موللا بىلەر،
موللا قوپۇپ كولگە سىيەر.

قولى قاشالمۇ موللىدىن، ئايىغى ئىلدام بالا ياخشى.

قۇلياغا قۇيماق، ياسىنغا پولو.

ئەمىلى يوق سوپىدىن، تۇخۇمى يوق توخۇ ياخشى.

www.docin.com

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

45. يۇقۇرى تەبىقىنىڭ ماقال - تەمسىللىرى

ئاكاڭ كەمنى ئالسا، يەڭگەڭ شۇ.

ئانىمنى تاپسام، شىللىسىگە مىنىپ چاپسام.

ئانىمنى ئۇرمىسا ئۇۋالى بار.

ئاچسام ئالقىنىمدا سەن،
يۇمسام سىقىمدا (سەن).

ئاتاڭ كىم بولسا سەن شۇنىڭ ئوغلى.

ئاتاڭنى ئولتۇرگەنگە ئاناڭنى بەر.

بالاڭنى چوڭ قىلىپ موللىغا بەر،
موللىدىن ئېلىپ ئوردىغا بەر.

باي بىلەن داۋالاشما،
باتۇر بىلەن چېلىشما.

ئۇگۇت
Ugut.cn

باي — يۇرتنىڭ ئۇزۇغى،
باتۇر — يۇرتنىڭ قوزۇغى.

ھېكىم ئۇچۇن خىزمەت،
ئۇزەم ئۇچۇن ئۇقەت.

بىيىشتىن چىققان كوك ئاياق،
يۇگۇرتسىدۇ يالاڭاياق.

بىر سوز بىلەن ئەر ئولمەس.

بىر تاغار ياڭاقنى ياڭاقچىلىك تاش چاقار.

بوزەكنى بوزەك ئەتمىسەڭ،
قىيامەت كۇنى سورىغى بار.

بوزەكنى تاپسام، بۇرنىغا يىپ ساپسام.

بەگ بىلەن ئېلىشىپ بولماس،
دەرەخ بىلەن چېلىشىپ (بولماس).

بەرمىسىمۇ باي ياخشى،
يىمىسىمۇ ماي ياخشى.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

دالىنىڭ بېگى بولغىچە، شەھەرنىڭ ئىتى بول.

خوتۇن ئالدىڭ — ئۇچاقنىڭ ئوتۇن ئالدىڭ.

خوتۇن ئالساڭ بايدىن ئال،
پۇلۇڭغا پۇل قوشۇلار.
يەر ئالساڭ سايدىن ئال،
يېرىڭگە يەر قوشۇلار.

خوتۇن كىشى لاپ بىلەن يۇرەر،
ئۇستۇرا كاپ بىلەن.

خوتۇن كىشىنىڭ موللىسى —
بايتال ئاتىنىڭ يورغىسى.

www.docin.com

خوتۇن كىشىنىڭ چېچى ئۇزۇن، ئەقلى قىسقا.

خوتۇن كىشىنىڭ ھىلىسى قىرىق ئېشەككە يۈك.

خوتۇن كىشى — توت تامنىڭ قۇلى.

خوتۇنغا ئىشەنمە، قومۇشقا يولەنمە.

خۇدا بىلىپ پاقىغا قۇيرۇق، ئېشەككە مۈڭگۈز بەرمىگەن.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىت ئىستەكتىن ئالار، خوتۇن ياقىدىن.

ئىتنىڭ ئاغزى تەككەنگە
دەريا سۇيى بۇلغانماس.

ئىتنى سوڭەك بىلەن ئۇرساڭ ھاۋشىماس.

ئىتنى ئەكىلەتسەڭ، ئاغزىڭنى يالايدۇ.

ئىت سەمرىسە، ئىگىسىنى قاۋايدۇ.

ئىت ۋاپا، خوتۇن جاپا.

ئىشەنمىگىن دوستۇڭغا،
سامان تىقار پوستۇڭغا.

www.docin.com

كەمبەغەلنى ئىززەت قىلساڭ،
چورۇغى بىلەن تورگە چىقار.

مالنى كىپەككە ئال، باققۇچىنى ئالتۇنغا.

مىلىڭ يىيىشلىك بولسا بەردى خۇدا،
خوتۇنۇڭ يىيىشلىك بولسا ئۇردى خۇدا.

ئۇگۇت
Ugut.cn

مېلى يوقنىڭ جېنى يوق.

ئون ئىتتىن بىر بوره ياخشى.

ئون ئىتتا يىگۈزگەندىن،
بىر بورىگە يىگۈزگەن خوپ.

ئوغلۇڭ ئاشقچىلىق قىلسا كوككە باق،
قىزىڭ ئاشقچىلىق قىلسا يەرگە باق.

تاياق ئېيىقنىمۇ موللا قىلار.

تېرەڭدە داپ ئېتىمەن،
سوڭىگىڭدە ساپ (ئېتىمەن).

www.docin.com

تېزىنى باسساڭ، بېزى چىقار.

تۇز ھەققى خۇدا ھەققى.

تەلەيلىكنىڭ خوتۇنى ئولەر،
تەلەيسىزنىڭ ئويى كويەر.

يىتىمنى يېتىپ ئۇر،
پۇتىدىن تۇتۇپ ئۇر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قانۇنى قان بىلەن يۇغىلى بولماس.

قىز بالا ئەردە ياخشى،
ئەردە بولمىسا يەردە ياخشى.

قۇم يىغىلىپ تاش بولماس،
قۇل يىغىلىپ باش (بولماس).

ئەر ــ ئات، خوتۇن ــ ھارۋا.

ئەر ــ باش، خوتۇن ــ بويۇن.

ئەركىشى چۈمۈلىدەك يىغىدۇ،
خوتۇن كىشى توخۇدەك چاچىدۇ.

www.docin.com

ئەر سىز خوتۇن ــ يۇگەنسىز ئات.

ئەر قېرىسا قىز ئالار،
قىز قېرىسا كىم ئالار.

ئۇزى ئويگە كىرگۈچە، كەشىسى تورگە چىقىپتۇ.

2008.7.8

ئۇگۇت
Ugut.cn

46. ۋە باشقىلار

ئالما دەرەخىدىن يىراق چۈشمەس.

ئانىسى غورا يىسە، قىزىنىڭ چىشى قاماپتۇ.

ئانچىلىك ئىش قانچىلىك ئىش.

ئاچچىقتىن خۇمارلىق يامان.

ئاتام ئىپتىقان بايىقى.

ئات ئىگەردىن پەس ئەمەس.

ئاتتىن چۈشتۈك — ئىتەككە چۈشتۈك.

ئاۋال يول قوي، كېيىن قول قوي.

ئاياق ئاتلىمىسا، باش يۇگۇرمەيدۇ.

ئاياقتا چىقماي، باشقا يوق.

www.docin.com

ئۈگۈت
Ugut.cn

ئاق كورۇنگەننىڭ ھەممىسى ئاق ئەمەس.

بالا يىغلىمىغىچە ئانا ئەمچەك سالماس.

بىلمىگەن يەرنىڭ ئوي - دۆڭى تولا.

بىر خىش تاراشلاغلىق، بىر خىش تاراشلاقسىز.

بىر توشۇكتىن چىقىپ يەنە بىر تـوشۇككە كىر - گىچە كورمىگەننى كورىسەن.

بوينىدىن باغلىغان ئىت ئوۋغا يارىماس.

بۇغداينىڭ بارار يېرى تۇگمەن.

ئېتىڭ ھارسا دوڭگە چاپ.

ئېشىمدا يوق پۇرچاق پوقۇمدا نىمە ئىش قىلار.

ئېشەككە كۇچۇڭ يەتمىسە، ئۇر توقۇمنى.

گۇل سەھەردە ئېچىلار، خىيال كېچىدە.

خويمۇ سەنەم سالغۇم بار،
پۇتۇم قوپال، قولۇم گال.

www.docin.com

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئىككى سەككىز ئون ئالتە.

ئىگەككە دوقاقنى كەلتۈرۈپتۇ.

ئىتتىنىڭ چىش ئاغرىغىغا ئېشەكنىڭ گوشى دورا.

كاككۇك ئۈز ئىسمىنى قىچقىرار.
كۆڭلىدە يوقنىڭ كۆزىدە يوق.

لەمپىسى يوق ساراي، مەن قايان باراي.

مۇزلىسىڭ مۇز يە.

www.docin.com

مەيلىڭ بولسا مەيخانە،
چىلىم بولسا سەيخانە.

ناغرا، سۇناي ئاۋازى يىراقتىن ياخشى.

نەشە چەككەن كىشىنىڭ
تۈتۈن بىلەن قارنى توق.

لەغمىسىز شاراپ ــ قامچىسىز ئۇلاق.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئورنىدا بولسا ئوت ئۇنىدۇ.

ئوتى بار يەرنىڭ سۇيى يوق،
سۇيى بار يەرنىڭ ئوتى يوق.

ئويۇندىن ئويماق چىقار، قازاندىن قۇيماق.

پاقا بىر سەكرەر، ئىككى سەكرەر، ئالدىن ئورنىغا چۈشەر.

پىرنىڭ ھاسىسى ئۇنىڭ ئورنىغا.

چىكىۋىدى نەشنى،
تۇتالمىدى پاشنى.
چەكمىگەندە نەشنى،
تۇتار ئىدى پاشنى.

چىققان كوز ئورنىغا چۈشمەس.

چولنىڭ باغرى يامغۇرغا تەشنا.

سىنالمىغان قايماقتىن سىنالغان قېتىق ياخشى.

سۇنغان توقاچ يېپىشماس.

ئۇگۇت
Ugut.cn

سەۋەپسىز ئىش بولماس.

تاماكىغا شەيتان كېپىل.

تاشنى تاياققا تاڭغىلى بولماس.

تېرە بولمىسا، تۇك نەدىن چىقىدۇ؟

تۇمشۇغىغا يىمەي بۇرنىغا سۇ كىرمەس.

توگىنىڭ مەيلى بولسا يانتاققا بويۇن ئوزىتار.

توگە قۇيرۇغى يەرگە يەتمەس.

www.docin.com

ئۇمۇ يوق، بۇمۇ يوق،
ئېرىقتىكى سۇمۇ يوق.

ئۇنداق قازانغا مۇنداق چومۇچ.

ئۈسسىسىڭ تالقانىنى كاپ ئەت.

ئۇياققا تارتسا ئات ئولىدۇ،
بۇياققا تارتسا، هارۋا سۈنىدۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

ئۇزۇننىڭ ئارىسىدا قىسقا بار،
قىسقىنىڭ ئارىسىدا ئۇزۇن بار.

شامال چىقمىغىچە دەرەخ لىڭشىماس.

شەيتاننىڭ شاپتۇل يىگىنىگە مەن ھەيران.

يارنى چىم بېكىتىدۇ، دەۋانى قىز.

ياتقانغا يان يوق، قوپقانغا ئالۋاڭ.

يىگىنە كىچىك بولسىمۇ يۇتقىلى بولماس.

يۇتكەن پىچاقنى ئاتقان پىچاق تاپار.

www.docin.com

ھاڭگا ئېشەك بالىسىغا ئىگە ئەمەس.

ھەركىم بارغا باتۇر.

ھەرمەتەم ئۇچ مەتەم.

موڭغۇل ئېتى بوغۇز يىمەس،
بوغۇز يىسە تورغا تېشەر.

ئۇگۇت
Ugut.cn

قاچان بولغان ئوزەمدەك،
قاراپ تۇرغان كوزۇمدەك.

قازى كۇلمەيدۇ، كۇلسە تېلىنىپ قالىدۇ.

قىزىق ئوچاققا تۇتروق لازىم ئەمەس.

قولۇڭدىن كەلسە ياغ چاينا.

قولۇڭغا ئال، كورسىتىپ قويماي.

قوپ توختىمەت، ئورنىڭغا ئوت.

قۇرۇق يەردە سۇ توختىماس.

ئەلچىگە ئولۇم يوق، جارچىغا كورۇم (يوق).

ئەمەلنىكتە ئەر ئولمەس،
ئىرەلنىكتە ئات (ئولمەس).

ئوپكىسى تۇگەپ كانىيى قالدى.

ئۇچنىڭ بىرى خانغا يارايتۇ.

ئۇگۇت
Ugut.cn

Uyghur Xelq Maqal-temsilliri

2008.7.8

e-Kitap Teyyarlighuchi:

Ilham Nizam

www.docin.com

维吾尔民间谚语
（维吾尔文）
买买提热衣木 编
新疆人民出版社出版
新疆新华书店发行
新疆新华印刷厂排版
新疆新华印刷三厂印刷
787×1092毫米32开本10印张
1979年2月第1版 1980年5月第2次印刷
印数：50,001——75,000
统一书号：M10098·289 定价：0.46元